

Západočeská univerzita

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Mexicko-Americké vztahy za první světové války

Matyáš Krejcar

Plzeň 2021

Západočeská univerzita

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

Mexicko-Americké vztahy za první světové války

Matyáš Krejcar

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Boček, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval sám, za použití níže uvedených pramenů a literatury

Plzeň, duben 2021

Poděkování:

Zde bych chtěl poděkovat Mgr. Martinu Bočkovi, Ph.D. za jeho asistenci, vstřícnost a trpělivost při odborném vedení mé práce.

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Mexicko – americké vztahy v předvečer Mexické revoluce.....	5
2.1. Problémy nezkrotné hranice.....	5
2.2. Nástup režimu prezidenta Díaze	9
2.3. USA a prezident Díaz.....	15
3. Mexická revoluce a USA	22
3.1. Díaz kontra Madero.....	22
3.2. Prezident Madero	25
3.3. Deset tragických dní.....	28
3.4. Huerta proti všem.....	32
3.5. Huertův pád.....	37
4. Rozpad vítězné koalice	40
4.1. Předehra	40
4.2. Válka vítězů	45
5. Porevoluční vztahy.....	55
5.1. USA a Carranza v období stabilizace.....	55
5.2. USA, mexická politika a ústava z roku 1917.....	67
5.3. Mexiko, USA, Německo	71
5.4. Válečná Détente	75
6. Závěr	80
Použité prameny a literatura.....	83
Vydané prameny	83
Literatura.....	85
Resumé.....	88

1. Úvod

Předkládaná diplomová práce analyzuje vývoj mexicko-amerických vztahů v období druhé poloviny 19. století do konce první světové války. Toto téma je zajímavou a unikátní součástí celosvětové mozaiky kolapsu a reorganizace mezinárodních vztahů v období od roku 1914 do vzniku společnosti národů a vytvoření versailleského systému. V kontextu dějin mezinárodních vztahů je ovšem často zastíněno, stejně jako celá mexická revoluce, která je celkem překvapivě neoddelitelně spjata také s vývojem v Evropě. V průběhu mexické revoluce došlo k narušení mnoha vztahů v mexické společnosti a také vztahů mezi Mexikem a USA. Ty byly opakovaně znovunavazovány a narušovány politickými proměnami v obou zemích. V období první světové války pak Mexiko zažívalo, jak opakovanou hrozbu americké intervence a vypuknutí ozbrojeného konfliktu, tak velmi pozitivní vztahy určitých mexických politiků a skupin k USA, které je podporovaly. Mexičtí politici se ale museli bránit některým pokusům USA o dezintegraci země, a zároveň se snažili najít protiváhu k americkému vlivu. Prezident Woodrow Wilson se snažil najít nový způsob interakce Mexika a USA poté, co si uvědomil selhání diplomacie svého předchůdce. Jeho administrativa se snažila chránit americké zájmy v Mexiku a zabránit úspěchu německých pokusů vtáhnout Mexiko do války s USA. Tato snaha pak vyvrcholila v nový způsob interakce mezi oběma státy, který zvládl zabránit válce a nastolit nominálně korektní vztahy mezi oběma státy.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se velmi extenzivně věnuje druhé polovině 19. století. Klíčové jsou zde problémy přeshraničních vztahů a amerického uznání nové vlády prezidenta Porfiria Díaze. Interakce se spojenými státy v tomto období formovaly americké a mexické představy o vzájemných vztazích, a proto je důležité věnovat tomuto období rozsáhlejší pozornost. Druhá kapitola práce se věnuje období mexické revoluce. Popsáno je období od povstání a triumfu Francisca Madera, přes jeho tragickou smrt až po svržení vojenského diktátora Victoriana Huerty. Na všechny tyto významné události měl velký vliv

postoj a postupy USA vůči Mexiku v období těsně před začátkem a v průběhu první světové války. Třetí část práce popisuje vzahy v období triumfu a rozpadu revoluční koalice. Je zde obsažena analýza toho, jakým způsobem revoluční vůdci komunikovali, spolupracovali nebo se přeli s USA zatímco probíhal jejich vzájemný konflikt. Čtvrtá kapitola, se pak věnuje období stabilizace v Mexiku. Jedná se o období, kdy nová centrální vláda navazovala vztahy s USA za neustále se zvyšujícího napětí pod vlivem světových válečných událostí. Částečně se tomuto tématu věnuje i poslední část práce, která také analyzuje poslední válečné roky ve vztahu mezi Mexikem a USA.

Na tomto místě je nutné upozornit na fakt, že práce se cíleně nevěnuje Plánu ze San Diega, protože tomuto fenoménu z dějin amerických interkulturních a rasových vztahů, tajných konspirací a doposud neobjasněných okolností nelze poskytnout dostatek prostoru. Toto téma je do dnes předmětem sporů a spekulací i mezi odborníky na toto téma a jakýkoliv pokus ho popsat by příliš zacházel do spekulací. Rovněž takzvaný Zimmermanův telegram je zmíněn pouze v kontextu reálných dopadů na vztahy USA a Mexika. Jeho dopady na americké veřejné mínění a eventuální vstup USA do války jsou široce probádány v pracích zabývajících se problematikou americké neutrality a zapojení do první světové války a autor se z tohoto důvodu věnuje telegramu pouze okrajově.

Diplomová práce byla zpracována na základě vydaných pramenů a odborné literatury převážně v anglickém jazyce. Z vydaných pramenů byly pro práci nejprínosnější zprávy mezi státním sekretariátem a americkým velvyslancem v Mexiku z období druhé poloviny 19. století a záznamy jednání amerického kongresu. Oba tyto zdroje jsou dostupné v digitalizované podobě na webových stránkách amerického státního sekretariátu, respektive amerického kongresu, v badatelské sekci.

V literatuře se tématu se věnovalo několik zahraničních historiků, a to jak osamoceně, tak jako součást dalších témat. Autor Friedrich Katz platí rozhodně za jednoho z velkých odborníků na problematiku mexické revoluce a zahraničních vztahů Mexika v této době. Jeho dílo *The Secret War in Mexico* je zásadním

příspěvkem k problematice mexických mezinárodních vztahů v období revoluce. Toto dílo popisuje zahraniční vztahy mexických revolučních frakcí v období mexické revoluce a první světové války a je zásadním zdrojem pro pochopení celkových vztahů mezi zahraničními mocnostmi a domácí mexickou politikou. Další Katzovo dílo *The Life and Times of Pancho Villa* je pak rozhodně nejobsáhlejší životopis tohoto revolučního vůdce a umožňuje prozkoumat jeho komplikovaný vztah ke Spojeným státům. Kniha *The Mexican Revolution. Volume 2. Counterrevolution and Reaction* od historika Alana Knighta je uceleným přehledovým dílem k druhé fázi mexické revoluce a je nezbytná pro pochopení mnoha problémů, které se promítly do mezinárodních vztahů. Dále je nutné zmínit práci s názvem *Beneath the United States* od Larse Schoulitze. Ta představuje ucelený přehled vztahů USA s Latinskou Amerikou, a popisuje vývoj rozdílných přístupů k zemím, které USA dlouho považovaly za méněcenné. Kniha *The United States and Revolutionary Nationalism in Mexico, 1916–1932*, jejímž autorem je Robert Freeman Smith, pak rozebírá dopady revoluce a nové mexické politiky na vztahy s USA, se zaměřením na obchod a otázku zahraničních investic. K problematice politického působení prezidenta Woodrowa Wilsona je dobrým úvodem kniha *Woodrow Wilson and the Progressive Era* od Arthura Stanley Linka. K jednotlivým otázkám spojeným s touto tematikou pak existují články, které se dotýkají vždy určitého tématu. Mezi jinými například studie od autora George S. Rausche s názvem *Exile and Death of Victoriano Huerta*, která se zabývá jedním ze spiknutí, na kterém se němečtí agenti v USA podíleli se svrženým generálem Huertou. *Wilson, Carranza and the Monroe Doctrine* od Marka T. Gildehursta se věnuje specifické mexické odpovědi na Monroovu doktrínu, takzvané Carranzově doktríně. Stejným problémem se, ovšem v pan-americké perspektivě, zabývá studie s názvem *The Birth Year of Revolutions. Latin American Debates about the Global Challenges of 1917–1919* od Stefana Rinkeho.

Na tomto místě je nutné dodat, že v českém prostředí není tato problematika předmětem samostatného výzkumu nebo publikační činnosti. Mexicko–americké vztahy v období první světové války jsou v české literatuře zkoumány jako okrajová součást jiných širokých témat. Reference na toto téma se pak objevují

především v souvislosti s otázkou vstupu USA do první světové války, nebo jako součást ucelených dějin Mexika, popřípadě dějin zahraniční politiky USA.

V práci jsou využity specifické termíny z historie mexické revoluce, které autor práce považuje za nutné vysvětlit. Jedná se například o pojem caudillo, španělsky „vůdce“, tímto pojmem se označuje politik, který se opírá o ozbrojenému loajálnímu muži, kterým poskytuje patronáž. Tito muži, klienti caudilla, jsou pak vzhledem k osobní loajalitě označováni dle příjmení svého vůdce. V historických popisech událostí mexické revoluce tak existují Reyisté, Maderisté, Carranzisté, Huertisté, Villisté a další, takto označování pro svou věrnost osobě, spíše než konkrétní ideologii nebo státnímu útvaru. Jedná se, do určité míry, o zjednodušení, a vztahy caudilla a jeho následovníků jsou často velmi složitým propletením ideologie, osobní oddanosti, prestiže, reputace a vidiny odměny. Dalším pojmem jsou takzvaní Científicos, španělsky „vědci“, tak byli označováni členové oligarchie okolo prezidenta Díaze, kteří se snažili vést zemi dle principů takzvané vědecké politiky, inspirované Augustem Comtem. Propagovali užití vědeckého pozitivismu v politice a ekonomice, a v zahraničních otázkách volili orientaci na Evropu. Dále se autor rozhodl překládat americkou obdobu ministerstva zahraničí, State Department, doslovně jako státní sekretariát a příslušného člena kabinetu jako státního sekretáře. Jedná se o estetickou volbu, která má zdůraznit odlišnost politického systému USA od systémů evropských, neboť v české literatuře se vyskytují oba překlady.

2. Mexicko – americké vztahy v předvečer Mexické revoluce

2.1. Problémy nezkrotné hranice

Porfirio Díaz konsolidoval svou moc v mexickém státě v roce 1876 a vládl pak s jednou přestávkou až do roku 1911. Většina politiků, kteří se v období mexické revoluce ocitli v čele americké administrativy, museli počítat s Díazovým režimem. Na rozdíl od předchozí generace politiků poznamenaných Mexicko–americkou válkou a občanskou válkou, novější generace čerpala své dojmy z jiného problému přeshraničního styku.

Osídlování amerického západu a ekonomický rozvoj Mexika probíhaly velmi často na úkor indiánského obyvatelstva. Zchudlí indiáni, systematicky potlačovaní oběma vládami, už v 50. letech 19. století zjistili, že mexičtí a američtí strážci zákona nejsou ochotni při jejich pronásledování překračovat určité krajinné body. Na základě této znalosti pak skupiny ozbrojenců překračovaly státní hranici a živili se nelegálně na druhé straně hranice, využívajíc možnosti včas se stáhnout mimo dosah pronásledujících úřadů. Tito „bandité“ pro Američany a „desperados“ pro Mexičany, tak mohli žít v míru s úřady státu, ke kterému formálně náleželi a zároveň nadále provozovat trestnou činnost. Již roku 1869 požadovaly americké úřady mexickou spolupráci v otázce přeshraničních nájezdů.¹

V roce 1870 informoval americký vyslanec v Mexiku John W. Foster své nadřízené ve Washingtonu, že se americkým a mexickým komisařům zabývající se otázkou indiánů možná, ve spolupráci s místními orgány států Coahuila a Chihuahua, podaří vyřešit problém nájezdů. Domorodí obyvatelé USA, usedlí toho času v severním Mexiku, měli být přesunuti do rezervací v mexickém vnitrozemí, kde by byli zaopatřeni a střeženi na náklady Mexika. Ratifikace smlouvy mezi Mexikem a domorodci, konkrétně Mescalero Apačy, se ovšem dle přiložené zprávy plukovníka Thomase G. Williamse neúměrně prodlužovala a mexická vláda si dle severních politiků neuvědomuje naléhavost situace. Zároveň Williams ve zprávě upozornil na to, že severní politici a jejich komunity s obchodem s domorodci vydělávají, a pokud se situace nevyřeší mírovou cestou, „[...]musí započít nákladná válka vyhlazovací, obsahující, samozřejmě, velkou ztrátu životů a výdaje větší, než jaké by byly potřeba k ovládnutí indiánů v rezervaci po mnoho let [...]“.²

Problémy s tímto nežádoucím přeshraničním stykem pokračovaly i přes snahy záležitosti urovnat oboustranně výhodným řešením. Americká diplomacie

¹ SCHOULTZ, Lars, *Beneath the United States, A history of U.S. policy towards latin america*, Cambridge, London 1998, s. 235.

² Dopis Zplnomocněnce Johna Fostera státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 1. únor 1870, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1876/d218> [28. 4. 2021].

se zajímala o debaty mexického kongresu o takzvaných „svobodných zónách“ které byly u hranic s USA zřízeny v 50. letech 19. století ve snaze čelit úpadku hraničních regionů. V průběhu roku 1870 se snažili zabezpečit zrušení těchto zón, ale členové mexické vlády se v kongresu střetávali s opozicí vycházející z obav o ekonomickou budoucnost regionu a nacionalistických pozic.³ Mexický kongres se dokonce, v rozporu s přáními americké a mexické vlády, pokoušel „svobodné zóny“ rozšířit.⁴ Přeshraniční útoky banditů na území USA zůstávaly problémem vzájemné diplomatické vztahy. Americké občany také popuzovala myšlenka, že mexické autority se odmítají problémy zabývat, protože „[...]zločin byl spáchán pouze na gringos, jak říkají Američanům, v nadmíře patriotického citění“.⁵ Státní sekretář Hamilton Fish vyjádřil názor, že „[...]jakékoliv protesty, které mohou o tomto problému být zaslané mexické vládě, by měly malý nebo žádný účinek.“ Vyslanci oznámil, že může „[...]neoficiálně sdělit, že se může stát naší povinností alespoň zvážit účelnost pronásledování nepřátelských indiánů do Mexika, bez souhlasu vlády, pokud ta neučiní opatření k zastavení předtím zmíněných loupeží.“⁶ Navíc mezi Američany existoval názor, že úřady v severním Mexiku, a dokonce federální armáda, „[...]jsou s nájezdníky spřažení[...]“.⁷ Mexický provládní tisk s těmito názory do určité míry souhlasil, ale zároveň dával za příčinu situace neobydlenost severního Mexika.⁸ Ministr zahraničí Ignacio Mariscal ujišťoval USA, že vláda podniká všechny kroky k tomu, aby situace na hranicích zůstávala poklidná.⁹

Následně 4. prosince 1871 přednesl prezident Grant každoroční zprávu americkému kongresu. Ve výčtu diplomatických úspěchů USA se objevila kritika

³ Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 4 Listopadu 1870, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1870/d291> [28. 4. 2021].

⁴ Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 10 Listopadu 1870, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1870/d292> [28. 4. 2021].

⁵ Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 2 června 1871, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/d310> [28. 4. 2021].

⁶ Dopis státního sekretáře Hamiltona Fische vyslanci Thomasovy H. Nelsonovy, 26 června 1871, dostupné online : <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/d311> [28. 4. 2021].

⁷ Dopis J.C.B. Davise vyslanci Thomasovy H. Nelsonovy, 6 září 1871, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/d317> [28. 4. 2021].

⁸ Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 2 prosince 1872, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d282> [28. 4. 2021].

⁹ Dopis Ignacia Mariscal Thomasi H. Nelsonovy, 2 října 1871, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d259> [28. 4. 2021].

toho, že mexická republika „[...]ještě nezrušila velmi problematické zákony zavádějící takzvané „svobodné zóny“ na hranicích se spojenými státy [...]“.¹⁰ Grant také vyjádřil naději, že Mexiko by mohlo brzy podniknout blíže nespecifikované kroky k omezení bezpráví při hranicích a zmírnění obtíží, které ze situace vyplývaly pro americké úřady. Mexičtí politici naopak považovali tarify, které USA za občanské války uvalily na zahraniční zboží a opakovaně prodlužovaly, za zdroj pašování na hranicích, a považovali americké vnímání „svobodných zón“ za zkreslené.¹¹ Tehdejší mexická vláda na druhou stranu informovala americké úřady, že pod záminkou obchodu s Mexikem dochází ze strany některých aktérů k podpoře rebelů uvnitř Mexika, a mexický vyslanec ve Washingtonu žádal, aby „[...]vláda Spojených států nařídila svým autoritám u mexické hranice, aby s větším než běžným rázem bránili porušování zákonů známých jako zákony o neutralitě, a obzvláště zařídili, že rebelové nebudou moci na americké půdě provádět své operace nebo dělat cokoli, co by jim umožňovalo je provádět“.¹²

Vláda USA opakovaně žádala o povolení vstupu amerických vojáků na mexické území a požadovala zásah proti banditům, převážně z řad domorodců.¹³ Když byla odezva na žádosti považována za nedostatečnou, americká strana roku 1873 dokonce pouze oznámila mexickým úřadům, že Američané v případě pronásledování banditů překročí hranice. Celou situaci dále eskalovaly probíhající nájezdy. Na začátku roku 1875 byla uzavřena smlouva o vojenské spolupráci bez překračování hranic, která se ovšem ukázala neefektivní. Vláda prezidenta Granta požádala Mexiko, aby oficiálně umožnilo pokračování pronásledování i přes hraniční čáru, nebo aby byla americká armáda povolána k okupaci severního Mexika. Mexiko, i pod blíže nespecifikovanými hrozbami USA, odmítlo oba návrhy. President Ulysees Grant, pod dojmem své vlastní účasti v Mexicko –

¹⁰ Správa prezidenta Spojených států amerických senátu a sněmovně representantů, 5 prosince 1871, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/message> [28. 4. 2021].

¹¹ Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 29 ledna 1872, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d284> [28. 4. 2021].

¹² Dopis chargé d'affaires Franca G. Palacia státnímu sekretáři Fishovy, 28 února 1872, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d296> [28. 4. 2021].

¹³ SCHOULTZ, s. 235; Dopis vyslance Nelsona ministru zahraničí Ignaciu Mariscalovy, 18. března 1872, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d302> [28. 4. 2021].

americké válce, nechtěl Mexiko dál obtěžovat, a mexická strana také neměla žádný důvod, proč přeshraniční napětí eskalovat.¹⁴ Mexická vláda pak reagovala posílením vojenského kontingentu na své severní hranici.¹⁵

2.2. Nástup režimu prezidenta Díaze

Rutherford Hayes vybojoval prezidentský post ve volbách v roce 1877, ve stejném čase v Mexiku zkonsolidoval svou moc Porfirio Díaz. Generál Díaz vstoupil do Mexico City 26. listopadu 1876, šest dnů po útěku předchozího prezidenta Sebastiána Lerda de Tejady, a vyhlásil svou prozatímní vládu. Cílem této vlády mělo být v první řadě pokračování boje proti předchozímu režimu, a uspořádání nových voleb, které by potvrdily Díazův triumf.¹⁶ Díaz se nepokoušel před těmito volbami získat uznání své vlády od vlády USA. Na druhou stranu on i jeho ministr zahraničí předpokládali, že při příznivém výsledku voleb vláda USA Díazovu vládu rychle uzná. Díaz se nespolehal na volby nebo faktické držení moci, ale i na vstřícnost, jež projevovat vůči Spojeným státům v otázce plateb odškodnění vyčíslených mexicko-americkou smíšenou komisí o nárocích. Ta byla ustanovena dle smlouvy z Guadalupe Hidalgo z roku 1848 a její činnost byla završena 16 dní po Díazově vstupu do Mexico City. Mexiko bylo dle této komise dlužno vládě a občanům USA 4 miliony dolarů, které měly být vypláceny v ročních splátkách čítajících 300 000 dolarů. Díaz o výsledcích jednání komise věděl dopředu, a hned po vyhlášení prozatímní vlády začal zařizovat půjčky od mexických podnikatelů s cílem poslat první splátku.¹⁷

Tento postup fungoval, a velvyslanec Foster hlásil do Washingtonu ochotu Díaze kooperovat se Spojenými státy, a obě vlády navázaly komunikaci o

¹⁴ SCHOULTZ, s. 235.

¹⁵ Tamtéž, s. 236.

¹⁶ HACKETT, Charles W., *The Recognition of the Díaz Government by the United States*, in: *The Southwest Historical Quarterly* 28, 1924, 1, s. 34–55.

¹⁷ Tamtéž, s. 37.

podrobnostech vyplácení odškodnění,¹⁸ ač ještě nedošlo k oficiálnímu uznání.¹⁹ Státní sekretář Hamilton Fish poté urgoval uznání Díazova režimu s ohledem na to, že USA nemůže přijímat platby odškodnění od vlády, kterou neuznává. Dokonce instruoval zmocněnce Fische, aby Díazovu vládu uznal, pokud to bude nutné a pokud se situace nepromění tak, že by se tento krok stal nevhodným.²⁰ Díazovu ministerstvu zahraničí a Fishovi se nakonec podařilo záležitost uznání zatím odsunout do pozadí platby odškodnění. Fish sdělil mexickým úřadům, že přijetí platby neznamena uznání. Díazova vláda pak, ve snaze vyjít vládě USA naproti a nekomplikovat domácí situaci odcházející administrativě, poslala platbu přes vyslanec předchozí vlády Ignacia Mariscal.²¹

Rozhodnutí ohledně uznání tak bylo ponecháno až nastupující Hayesově vládě.²² A po déle než rok ho dokládala i Hayesova administrativa, i přesto, že bylo jasné, obzvláště pak vyslanci Fosterovi v Mexico City, že Díaz má vládu v Mexiku pevně ve svých rukou. Foster proto navázal komunikaci s prozatímní vládou, ale trval na tom, že se jedná o komunikaci neformální, a v tomto ohledu mu mexická vláda vyšla vstříc.²³ Začátkem roku 1877 psal Foster do Washingtonu, že neexistuje „[...]žádný protinárok k Díazovi v celé republice a v podstatě celá země se podrobila jeho autoritě. Jedinou známou existující opozicí je guvernér Alvarez, s malou částí státu Guerrero, a náš konzul v Acapulcu mě infomoval, že Alvarez je připravený podrobit se generálu Díazovi, a vzdoruje pouze proti guvernérovi [...]“.²⁴ V reakci na oběžník publikovaný Díazovou vládou upozornil Foster svého nadřízeného na dvě zásadní sdělení. Zaprvé proklamovanou obnovu ústavního pořádku, samozřejmě po určitém k tomu nutném období. Zadruhé pak to, že se Díazova vláda hlásí k dědictví Benita Juareze, jeho progresivní a liberální tradici

¹⁸ Konkrétně o tom, zda-li se bude částka kterou dlužila USA Mexiku bude odečítat postupně ze všech mexických splátek, a nebo jen z té první. HACCKET s. 38.

¹⁹ Dopis vyslanec Fostera státnímu sekretáři Fishovy, 28. listopadu 1876, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d210> [28. 4. 2021].

²⁰ Dopis státního sekretáře Fische vyslanci Fosterovy, 19. ledna 1877, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d216> [28. 4. 2021].

²¹ HACCKET, s. 40.

²² SCHOULTZ, s. 236; HACCKET, s. 40.

²³ HACCKET, s. 40.

²⁴ Dopis vyslanec Fostera státnímu sekretáři Fishovy, 19. února 1877, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d218> [28. 4. 2021].

a reformních zákonů, a vyzývá dokonce liberály, aby se nebáli vstoupit do služeb nové vlády, aby tak pomohli národu. Foster toto prohlášení považoval za významné, protože „[...]dva opačné vlivy se snažily ovlivnit politiku generála Díaze na liniích protichůdných k těmto principům. Jeden kruh se snažil přimět ho k nezájmu o ústavní řád, a pokračovat vojenskou nebo diktátorskou vládou na neurčito. Další strana ho nabádala ke spojení se starou konzervativní nebo klerikální stranou, a zrušení nebo ignorování reformních zákonů a dalších liberálních ústavních záruk“.²⁵

Díazova vláda splňovala vše, co USA tradičně vyžadovala od vlád ostatních států pro jejich uznání.²⁶ Až do tohoto okamžiku USA uznávaly nové vlády dle dvou kritérií: faktické převzetí moci a schopnost dostát mezinárodním závazkům, generál Díaz splňoval obě tyto kritéria. Ministr zahraničí Ignacio Vallarta v této situaci očekával brzké uznání ze strany USA. Poté co proběhly volby, Díaz zaslal osobně podepsaný dopis prezidentu USA, kde ho seznamoval se svou, nově již regulérní a ústavní, vládou. Prezident Hayes neodpověděl.²⁷ Tradice určovala, že pro uznání nějaké vlády si USA klade pouze to, že se jedná o vládu, která de facto vládne a je schopná dostát svým mezinárodním závazkům. Odklon od této zvyklosti byl způsoben komplikovanou situací na jižní hranici USA. Rutherford Hayes, narozdíl od svého předchůdce neměl zkušenosti z Mexicko–americké války, a při řešení otázky banditů si nebral servítky. Po nástupu do funkce instruoval americké jednotky v Texasu, aby se v případě dalších inkurzí na americké území nebály při jejich pronásledování nebo stopování překročit Rio Grande, dosáhnout, přemoci a potrestat je, popřípadě zajistit ukořistěný americký majetek na mexické straně.²⁸ Mexické vládě mělo být vyslancem Fosterem tlumočeno, že by bylo dobré i pro Mexiko, aby se pronásledování banditů přes hranici dělo i za jejich souhlasu. Foster poté dlouze hovořil s ministrem zahraničí Vallartou, a dostalo se mu i první audience u prezidenta Díaze. Vallarta souhlasil,

²⁵ Dopis vyslance Fostera státnímu sekretáři Fishovy, 19. února 1877, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d218> [28. 4. 2021].

²⁶ HACCKET, s. 41, SHOULTZ, s. 236.

²⁷ HACCKET, s. 41.

²⁸ SHOULTZ, s. 235, HACCKET, s. 42.

že situaci na hranicích je potřeba řešit, protože klid na hranicích je nutný pro udržení přátelských vztahů obou zemí, ale tvrdil, že pro efektivní spolupráci je nejprve nutné obnovení oficiálních vztahů mezi zeměmi. Foster oponoval, že záležitosti takového významu, jako byl klid na hranicích, nelze oddalovat z důvodu vyřizování formalit oficiálního navázání diplomatických vztahů.²⁹

Státní sekretariát poté vypracoval pro Fostera pokyny, které obsahovaly základní principy přístupu USA k Mexiku v tomto období. USA by se měly primárně snažit o zabezpečení práv a bezpečí svých vlastních občanů a svého území. Změna administrativy, nebo zasahování do politických bojů v Mexiku nepřipadaly k úvahu. Zvykem americké vlády mělo být nově přijmout a uznat výsledky vůle lidu Mexika, ale nesnažit se nějak zpochybňovat nebo blíže zkoumat nesrovnalosti s jakými byl mexický prezident vybrán. Ovšem než mohl být prezident Díaz uznán, je dle těchto pokynů přáním USA, aby bylo zajištěno jeho zvolení mexickým lidem, stabilita jeho administrativy a její schopnost dostát mezinárodním závazkům a dohodám. To že Fakt, že Mexiko zahájilo platby částky, kterou podle smíšené komise dlužilo, byl hodnocen pozitivně.³⁰

Na druhou stranu však byl kritizován přístup nové mexické vlády k řešení tolik kritické otázky přeshraničních nájezdů. Státní sekretář vysvětloval, že oficiální obnovení vztahů by umožnilo docílit dohody o součinnosti armád obou států na hraničním území. Vláda USA by ovšem musela mít v rukou garanci toho, že taková dohoda bude opravdu dosažena, jako předpoklad po obnovení vztahů. Tato politika, která podmínila obnovení vztahů uzavřením dohody o přeshraniční spolupráci, spolu se situací na hranicích, pak vedla k rapidnímu zhoršení vztahů na hranici, které dále oddálilo uznání mexické vlády.³¹

Vlivem zpoždění v komunikaci mezi Mexico City a Washingtonem pak zároveň ministr Vallarta informoval Fostera, že mexický generál s instrukcemi spolupracovat s velitelem americké armády byl vyslán na sever, aby zjednal pořádek v příhraničních oblastech. Zároveň s tím byl z Washingtonu odeslán

²⁹ HACCKET, s. 42.

³⁰ Tamtéž, s. 44.

³¹ HACCKET, s. 45.

rozkaz generálu, který velel příhraničním posádkám, že má případné bandity „[...]sledovat přes Rio Grande a přemoci a potrestat je, a také znovuzískat majetek ukradený našim občanům a nalezený v jejich rukou na mexické straně hranice.“³² Tento rozkaz vyvolal v Mexiku pobouření, a to i na oficiálních místech. Díaz prohlásil, že je v rozporu „[...]platnými dohodami mezi Mexikem a USA, pravidly mezinárodního práva, a dokonce s praktikami civilizovaných států“.³³ Ministr Vallarta prohlásil, že tímto rozkazem USA porušily všechna svrchovaná práva mexických občanů a rozhodlo se nakládat s Mexikem jako s „africkými kafry“³⁴ Nejednalo se jen o prázdná slova. Instrukce mexických federálních vojsk u hranic USA se rozšířily, a k rozkazu pacifikovat bandity přibyl rozkaz odrazit silou jakýkoliv pokus o americkou invazi.³⁵

Po tomto zhoršení vztahů následovala komunikace mezi americkým velvyslancem a mexickým ministrem s cílem nějak situaci řešit. Mexická strana zdůraznila, že se Mexiko zachovalo vždy dobře a byly to USA, konkrétně pak prezident Hayes, kdo situaci zhoršoval svým postupem, a že USA jsou nyní v unikátní pozici, protože všechny ostatní evropské a středoamerické státy už Díazovu vládu uznaly. Americká odpověď sice vyznívala vstřícně v tom, že Hayes do určité míry situaci zhoršoval, ovšem jedinečná poloha USA vůči Mexiku je staví do specifické situace, a pokud něco může vyprovokovat ozbrojené střetnutí mezi zeměmi, pak je to jednoznačně pokračující bezpráví a násilí na hranicích. V souvislosti s tím byl pak Foster instruován, že jakákoliv oficiální dohoda mezi USA a Mexikem musí obsahovat ujednání o přeshraničním pronásledování banditů.³⁶ Na druhou stranu měl Foster také pokračovat ve svých neoficiálních rozhovorech s ministrem Vallartou ohledně přeshraničních nájezdů, vojenských velitelů v hraničních oblastech, půjček a podobně. Zde byl patrný určitý ústup

³² HACCKET, s. 46.

³³ Tamtéž, s. 47.

³⁴ Dopis vyslance Fostera Státnímu sekretáři Evertsovy, 20. června 1877, dostupné online <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d226> [28. 4. 2021].

³⁵ HACCKET, s. 47.

³⁶ Tamtéž, s. 49.

oproti předchozí pozici, která jakékoliv rozhovory podmiňovala garancí úmluvy o pronásledování banditů.³⁷

Vallarta po nějakou dobu odmítal uzavřít jakoukoliv předběžnou dohodu o překračování hranic federálními jednotkami, a opakovaně se negativně vyjádřil o tom, že americké jednotky tak učinily. Z vyjádření prezidenta Hayese před kongresem je možné usoudit, že jeho vláda zaujala k Mexiku postoj čekání a pozorování.³⁸ Rok 1877 tak uběhl, a situace mezi mexickou a americkou vládou dál zůstávala nejistá. Do záležitostí se mezitím vložil Kongres Spojených států amerických, a po vyžádání adekvátní dokumentace pro zahraniční výbor žádalo několik reprezentantů prezidenta, aby vysvětlil, co je důvodem, proč Dázova vláda nebyla uznána. V senátu také byla vytvořena komise, která měla zkoumat jak navázat dobré obchodní vztahy s Mexikem a zajistit mír na jižní hranici USA. Tyto komise ovšem nevyprodukovaly a nezveřejnily svoje výsledky před tím, než Hayesova administrativa změnila svůj přístup k Mexiku.³⁹ Přesto tyto komise a rezoluce předložené v kongresu a senátu vypovídaly o možném posunu ve veřejném mínění, a rozhodně znamenaly, že v kruzích americké politiky nepanovala na Hayesově přístupu absolutní shoda.

To, co znamenalo změnu, bylo předvolání Fostera do Washingtonu v lednu 1878. Následně zde vypovídal před komisí Kongresu pro mezinárodní vztahy. Kroky Hayesovy administrativy k Mexiku vypovídaly o změně přístupu USA k otázce uznávání cizích vlád, a toto narušení tradice, a možné nastolení nového precedentu, se neobešlo bez kontroverzí v obou komorách americké legislativy. Tradicí všech vlád USA od období Thomase Jeffersona bylo uznávat vlády pod podmínkou, že opravdu kontrolují území, za jehož vládu se prohlašují, a jsou-li ochotny dostát svým mezinárodním závazkům. Tato tradice byla nyní narušena požadavky, které se týkaly voleb, bezpečnosti hranic, smlouvy o vojenské

³⁷ HACCKET, s. 50.

³⁸ HACCKET, s. 51.

³⁹ Tamtéž, s. 53.

spolupráci a několika dalších aspektů Mexické vnitřní politiky daleko přesahující rámec toho, zda li Díaz skutečně vládne v Mexiku.⁴⁰

Foster odpovídal na otázky ohledně situace na hranicích, stabilitě a síle Díazovy vlády, jejího rozpoložení ve vztahu k občanům USA či jejich investicím. Zároveň upozorňoval, že se s politikou oddalující uznání Díaze, ne zcela ztotožňuje.⁴¹ Využil tak svého pobytu ve Washingtonu, aby zapůsobil jak na zákonodárce, tak i na své nadřízené, a pomohl dovést vládu USA k znovunavázání oficiálních vztahů s Mexikem. Zpráva z 23. března 1878 také obsahovala kompletní obrat předchozího kurzu. To bylo zdůvodněno tím, že Díazova autorita je upevněna v téměř celé republice, jeho vláda vykazovala snahu zajistit mír na hranicích a byla ochotna energicky zasáhnout proti nekalostem na hranicích, a v neposlední řadě také už dvě platby ve prospěch USA provedené touto vládou ukázaly její přátelský přístup k severnímu sousedovi. Dalším argumentem, který zdůrazňovala i mexická strana, byl fakt, že bez oficiálního uznání se nelze nikam posunout v otázce smlouvy o přeshraniční kooperaci federálních vojsk. Poté byla oficiální nota o navázání vztahů, s příloženými dokumenty, zaslána mexickému ministerstvu zahraničí, a 10. dubna pak ministr Vallarta v odpovědi vyjádřil vděčnost vyslanci Fosterovi. Tato výměna nót znamenala oficiální obnovení vztahů mezi USA a Mexikem. Slavnostní charakter tomuto přelomu poté dodalo pozvání vyslance Fostera na banket pořádaný prezidentem Díazem, a oficiální přijetí a akreditace nového mexického vyslance v USA prezidentem Hayesem. Takto znovuobnovené oficiální vztahy pak nebyly přerušeny až do událostí roku 1911.⁴²

2.3. USA a prezident Díaz

Díazův režim po svém uznání uzavřel průlomovou dohodu o spolupráci na hranicích. Dohoda byla prodchnutá duchem náklonosti a vzájemné kooperace

⁴⁰ SCHOULTZ, s. 236.

⁴¹ HACCKET, s. 53.

⁴² Tamtéž, s. 53.

obou států. Cíl kooperovat s USA, jak jen to bude možné a zároveň nepopudit národní hrdost Mexika byl patrný z toho, jak jazyk smlouvy nakládal s Mexikem a USA jako dvěma rovnocennými partnery, ač ekonomická a politická realita byla samozřejmě odlišná. Například v bodě o tom, že „[...]pravidelné federální jednotky obou republik mohou vzájemně překročit hraniční linii mezi dvěma zeměmi, pronásledují-li bandy divokých indiánů“⁴³ hovořily o snaze navázat skutečně dobré vztahy. Z mocenského nepoměru obou států, a přístupu amerických úřadů a obyvatel k americké suverenitě v této době bylo však jasně zřejmé, že toto pravidlo platila hlavně pro americké jednotky vstupující do Mexika. A protože nájezdy v této době probíhaly právě z Mexika do USA, a ne opačným směrem, mexické jednotky neměly důvod nějak testovat skutečnou vzájemnost takového urovnání. Tato přelomová smlouva byla uzavřena roku 1882 a v platnosti se udržela do pozdní části roku 1886, kdy potřeba pro takovou dohodu odezněla.⁴⁴

Díaz zkonsolidoval svou moc politikou kooptace regionálních elit. Jeho první prezidentské období bylo zaměřeno na pacifikaci Mexika, a to především smířlivou politikou, až sekundárně vojenskou mocí. Vedl si úspěšně, vzhledem k tomu, že on osobně, a jeho politický přístup, někdy nazývaný jako „porfirismo“, se stal hegemonními na příštích 25 let.⁴⁵ Přístup zaměřený na cíl oboustranně výhodných transakcí v duchu kooperace lze do určité míry sledovat i v jeho zahraniční politice. Armáda, vnímaná v 19. století jako zahraničněpolitický nástroj, se stávala primárně nástrojem vnitřní politiky. Díaz udržoval armádu ve stavu, kdy byla schopná pacifikace domorodců, dělníků a občasných rebelů. Snažil se kultivovat profesionalismus, ovšem pouze do té míry, která neohrozila jeho moc. Díaz se také více spoléhal na mexické četnictvo, často rekrutované z řad bývalých banditů, *rurales*. Po svém nástupu k moci reorganizoval jednotky *rurales* a zařadil je pod velení centrální vlády. Ty se poté staly symbolem vlády zákona, pořádku a nelítostnosti za Díaze.⁴⁶ *Rurales* pomáhaly potlačovat politické nepřátele režimu,

⁴³ SCHOULTZ, s. 236.

⁴⁴ Tamtéž, s. 436.

⁴⁵ BRYAN, T. Anthony, *Political Power in Porfirio Diaz's Mexico. A Review and Commentary*, in: *The Historian* 38, 1976, 4, s. 648–668.

⁴⁶ KITCHENS, John W., *Some considerations on the Rurales of Porfirian Mexico*, in: *Journal of inter-american studies* 9, 1967, 3, s. 441–155.

obzvláště dělnické nepokoje, zejména nezákonnými metodami, a zároveň vytvářely politickou protiváhu armádě.⁴⁷ Vojenská reforma prováděná dynamickým generálem Bernardem Reyesem v letech 1900 až 1902 vyvolala ve vládních kruzích takové obavy z toho, že probíhá výstavba „*reyistické armády*“, že byl Reyes odvolán, a armáda byla ponechána v rapidně se zhoršujícím stavu.⁴⁸

Díaz se snažil vycházet vstříc americkým investorům v Mexiku. Na rozdíl od předchozích dob kupeckého obchodu nebo výstavby prvních železnic se jednalo o velmi dobře situované americké kapitalisty s vlivem na politiku své země. Většinu jejich podnikání tvořily především tři politicky citlivé podnikatelské sektory: těžba, železnice a ropa. Tato tři odvětví brzy představovala 85 % amerického kapitálu v Mexiku, a dokonce čtvrtinu všeho amerického kapitálu investovaného mimo zemi.⁴⁹ Díazova koncepce rozvoje Mexika spočívala na růstu díky zahraničním investicím. Zisky z tohoto bohatství pak měly směřovat úzce vyhraněné domácí ekonomické elitě. Tyto investice ovšem směřovaly převážně do extrakce surovin, a Mexiko tak v podstatě privatizovalo svoje přírodní zdroje, jejichž zisky plynuly do zahraničí.⁵⁰ S postupem času se navíc ropa stávala stále důležitějším, výnosnějším a tím pádem politicky relevantnějším přírodním zdrojem. Na přelomu století pak bylo Mexiko mezi předními producenty ropy a později se zařadilo dokonce na druhou příčku za USA, co se týče množství vyprodukované ropy.⁵¹ Tyto investice, a zejména jejich důsledky, znepokojovaly již od začátku některé americké politiky. Luisianský demokratický kongresman E. John Ellis již v roce 1882, když volal po posílení americké vojenské moci, svůj požadavek zdůvodňoval právě ochranou amerických investic: „*Mexiko nyní prodělává fyzické podmanění našimi lidmi. Naše železnice a další podniky pronikají jeho území. Zanedlouho si Mexiko uvědomí, že je postupně podrobováno spojenými státy, a pak přijde zaleknutí a vzpoura, a spojené státy možná budou*

⁴⁷ KITCHENS, s. 449.

⁴⁸ BRYAN, s. 655.

⁴⁹ SCHOULTZ, s. 436.

⁵⁰ BRYAN, s. 665.

⁵¹ SCHOULTZ, s. 237.

povolány, aby bránily zájmy a majetky svých občanů tam“.⁵² Díaz si začal s postupem času uvědomovat možná rizika americké ekonomické penetrace Mexika. Obzvláště po americko-španělské válce roku 1889, a s proměnou podoby amerických investorů. „Politika velkého klacku“, která vedla k americké intervenci v mnoha středoamerických zemích, stálá obava z americké představy „*manifest destiny*“ o ovládnutí celého kontinentu, a příchod velkých amerických trustů do Mexika vedly Díaze k vysílání přátelských signálů směrem k evropským mocnostem.⁵³

S americkými investicemi v Mexiku se sféra zájmu americké zahraniční politiky změnila a rozšířila. Nadále byla hlavním cílem stabilita, která se ovšem od doby pouhé ochrany proti přeshraničním nájezdům rozšířila na celou zemi. Když v roce 1907 americký státní sekretář Elihu Root navštívil Mexiko, byla stabilita velkým tématem jeho vystupování. Neprozířetelně Root, a nejen on, spojoval stabilitu Mexika s vládou Porfiria Díaze. Chvála na prezidenta Díaze byla slyšet nejen od Roota, ale i od dalších postav obou stran americké politiky, včetně prezidenta Tafta. Díaz ztělesňoval politického velikána, který Mexiku zajistil stabilitu, a s ní spojený pokrok, samozřejmě prostřednictvím dobrých vztahů se Spojenými státy.⁵⁴ Růst byl umožněný hlavně politickou stabilitou, která pomáhala přilákat zahraniční investice. Stabilní prostředí vedlo k rozšiřování haciend, stavbě železnic, proliferaci tržních plodin a rozvoji obchodu. To vedlo k akumulaci stále většího množství půdy v rukou majitelů haciend, což také mexická vláda podporovala. Negativem ale bylo, že stavba železnice a rozvoj vyháněly indiánské obyvatelstvo a chudé rolníky z jejich půdy. Odklon od jednoduchého zemědělství a rukodělné výroby k průmyslu a tržním plodinám pro zahraniční trhy vedl k závislosti na zahraničním obchodu. Tyto procesy, urychlené politickou stabilitou, vedly k narušování tradičních vztahů, nárůstu mnoha negativních sociálních jevů souvisejících s moderním kapitalismem, a v Mexiku

⁵² Záznamy kongresu USA, 5. července 1882, s. 5652, dostupné online:

<https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-CRECB-1882-pt6-v13/pdf/GPO-CRECB-1882-pt6-v13-10-2.pdf> [28. 4. 2021].

⁵³ KATZ, Friedrich, *The Secret war in Mexico, Europe, the united states and the mexican revolution*, London, Chicago, 1981, s. 22.

⁵⁴ SCHOULTZ, s. 237.

ještě specificky umocněných společností ne zcela vymaněné z tradičních způsobů soužití.⁵⁵ Mexickou ekonomickou situaci za „porfiriátu“ lze charakterizovat jako „neokoloniální“.⁵⁶ Ovšem jak naznačuje nejnovější výzkum, Mexiko se v této situaci neocitlo vlastní slabostí. Mexické politické elity a státní aparát byly schopny provádět autonomní finanční a obchodní politiku. S postupem času, a lepší se finanční situací, si mexický stát zajistil i možnost získávat úvěry u evropských bank.⁵⁷ Ministr financí José Yves Limantour si při navrhování reform mexického bankovníctví v 90. letech 19. století uvědomoval, že „[...]nový zákon bez pochyb povede, alespoň v prvních letech jeho uplatnění, ke zrodu jakési bankovní oligarchie“.⁵⁸ Podobně jako v případě zemědělství, těžby přírodních surovin, infrastruktury a dalších odvětví nelze tedy tvrdit, že by celé Mexiko bylo podmaněno zahraničním kapitálem. Naopak se jednalo o sérii vědomých kroků díazovské elity vybudovat v Mexiku silně ekonomicky stratifikovanou společnost, která prioritizovala ekonomický růst a kooperaci se zájmy zahraničních investorů. Od přelomu století se však nejednalo pouze o investory z USA. Obzvláště klika Científicos⁵⁹ se postupně obrátila na Německo, Francii, Británii a Japonsko s cílem vyvážit dominantní vliv USA.⁶⁰ Francouzský a německý vliv byl ovšem marginální, a pouze Velká Británie mohla nějak relevantně konkurovat USA.⁶¹ Zahraniční investice se navíc v období 1900–1910 ztrojnásobily oproti období 1876–1900. Zranitelnost mexické ekonomiky se pak naplno ukázala při Panice roku 1907⁶², kdy se ekonomická krize v USA přenesla také do Mexika,⁶³ a zasáhla

⁵⁵ BRYAN, s. 655.

⁵⁶ Tamtéž, s. 656; KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 4.

⁵⁷ PASSANATI, Thomas P., *Dynamizing the Economy in a façon irrégulière: A New Look at Financial Politics in Porfirian Mexico*. in: *Mexican Studies/Estudios Mexicanos* 24, 2008, 1, s. 1–29.

⁵⁸ Tamtéž, s. 9.

⁵⁹ Científicos, španělsky „vědci“, byl název neoficiálního kruhu technokraticky orientovaných poradců prezidenta Díaze, kteří se soustředili na modernizaci Mexika dle pozitivistických teorií Augusta Comta o „vědecké politice“.

⁶⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 23; GARDINER, Clinton Harvey, *Early Diplomatic Relations between Mexico and the Far East*, in: *The Americas* 6, 1950, 4, s. 401–414.

⁶¹ Tamtéž, s. 25.

⁶² Jednalo se o třítydenní krizi na amerických burzách, která odstartovala spekulacemi s cennými papíry v New Yorku a rozšířila se po celé americe. Krize ukázala bezmoc americké vlády v otázce finančního systému a byla ukončena až zákrokem amerického finančníka J. P. Morgana, který přinutil ostatní bankéře vložit s ním část peněz do záchrany ekonomiky před hlubším propadem. Tento zákrok pak vedl ke vzniku moderní americké Federální rezervní banky.

⁶³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 10.

obzvláště rychle se rozvíjející severní mexické oblasti.⁶⁴ V letech 1907 a 1908 byla v reakci na americkou dominanci mexických železnic vytvořena společnost Mexické národní dráhy, která sérií finančních manipulací získala kontrolu nad většinou tratí a zaujala opatrně protiamerické postoje s cílem podpořit domácí mexický průmysl. Lze ovšem také tvrdit, že tento krok byl tahem proti dominanci Standard Oil Company s cílem posílit britskou Pearson Trust, rozhodně ne nějaký první krok na šikmou plochu protiamerické ekonomické politiky.⁶⁵ Navíc časově tento tah navázal na vlnu oslabování a rozbíjení trustů v USA.

K posílení Mexicko-amerických vztahů, a pozice stárnoucího Díaze, se rozhodl prezident Taft v roce 1909 naplánovat severoamerický summit hlav států USA a Mexika. Návštěva byla připravena na říjen 1909 a proběhla v městech Ciudad Juárez na mexické, a v El Paso na americké straně hranice. Jednalo se o vůbec první státní návštěvu prezidenta USA v Mexiku. Tato návštěva byla předznamenána cestou státního sekretáře Elajhu Roota po Latinské Americe, která ho v roce 1907 přivedla i do Mexika. Root udělal dobrý dojem na prezidenta Díaze, je možné usuzovat, že Díaz a jeho politika se zamlouvaly americkému šéfovi diplomacie.⁶⁶

Prezident Taft a další z jeho okolí vnímali Díaze kladně, a zároveň si uvědomovali, že Díazův režim zajišťoval stabilitu a bezpečnost dvou miliard amerických investic v Mexiku. Navíc chápali, že sedmdesátidevítiletý Díaz, který se rozhodl znovu kandidovat na prezidenta, bude mít později potíže v klidu předat moc zvolenému nástupci. Ekonomický a společenský vývoj, obzvláště růst střední třídy,⁶⁷ předběhl Díaze, jehož zdraví a politický instinkt také již nebyly nejlepší. Velké segmenty populace vnímaly centrální vládu jako něco cizího, co slouží zahraničním investorům a úzké skupině majetných, a nereaguje na potřeby většiny obyvatel. Je věčnou dějinnou otázkou, do jaké míry byl politický systém stále životaschopný a držen zpátky pouze osobou stárnoucího vůdce, který se obával

⁶⁴ Tamtéž, s. 19.

⁶⁵ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 26.

⁶⁶ FARRIER, Paul Everest, *Taft and Mexico: neutrality, intervention and recognition, 1910-1913*, Arizona 1966, s. 3.

⁶⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 5.

předání moci.⁶⁸ Existoval i regionální podtext tohoto napětí. Generál Bernardo Reyes, který byl vyslán na severovýchod, aby rozbil tamní síť místních caudillos, tak učinil natolik důsledně, že se sám postavil do čela místní elity, a pokoušel se prosadit jako viceprezident. Stal by se tak nástupcem prezidenta Díaze, o němž se předpokládalo, že svůj devátý mandát nepřežije.⁶⁹ V severovýchodní mocenské struktuře také existovalo napětí ve vztahu s americkými investicemi. Rod Maderů, jeden z nejbohatších rodů v Mexiku, se stal pověstným pro své konfrontace s americkými společnostmi. Na rozdíl od jiných mexických oligarchů, Maderovi, s podporou regionálních elit, často úspěšně bránili své regionální ekonomické zájmy proti americkým kartelům pronikajícím na rychle se vyvíjející sever Mexika.⁷⁰ Politické dění a veřejné mínění v Mexiku pak z metaforického spánku vytrhlo interview, které Díaz poskytl novináři Jamesi Creemanovi pro *Pearson's Magazine*. Díaz se totiž v rozhovoru dopustil chyby. Prohlásil, pravděpodobně ve snaze zapůsobit na americké publikum časopisu, že je připraven již znovu nekandidovat a umožnit, aby příští volby proběhly bez jeho zasahování. Tyto informace způsobily v Mexiku vlnu politické aktivity, kterou nemohl utišit ani Díaz, když oznámil, že opět bude kandidovat na prezidenta.⁷¹

Taft sám viděl státní návštěvu jako způsob, jak posílit prestiž Díaze v očích mexických elit a veřejnosti. To mělo pomoci oddálit problémy v Mexiku do doby, kdy již Taft nebude prezidentem.⁷² Summit tak byl v podstatě slavnostní ceremonií. Státníci spolu soukromě hovořili asi čtvrt hodiny, a rozhovor se i dle oficiálních vyjádření nedotkl diplomatických témat.⁷³ Rozhodně se jednalo o vrchol diplomatických vztahů mezi oběma zeměmi. Obavy ohledně stability režimu, který Díaz vytvořil, se týkaly přicházejícího boje o nástupnictví v rámci etablovaných mocenských struktur. Málokdo, včetně těch, kteří je nakonec rozpoutali, měli představy o revolučních změnách dotýkajících se celé mexické společnosti. „*Domnívám se, stejně jako veřejné mínění a tisk, že celková revoluce*

⁶⁸ BRYAN, s. 657.

⁶⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 16.

⁷⁰ Tamtéž, s. 17.

⁷¹ FARRIER, s. 17.

⁷² SCHOULTZ, s. 238.

⁷³ FARRIER, s. 4.

nepřichází v úvahu“ napsal své vládě německý vyslanec Karl Bünz.⁷⁴ Tento odhad se však ukázal nesprávným, a události dnes známé jako Mexická revoluce propukly v průběhu roku 1910, jako reakce na znovuzvolení prezidenta Díaze. Květen 1911 pak znamenal konec Díazovy vlády a USA tak ztratily svého spolehlivého partnera na druhé straně Rio Grande.

3. Mexická revoluce a USA

3.1. Díaz kontra Madero

Francisco Madero získal popularitu v období deklarované politické svobody před volbami roku 1910, kdy publikoval svou knihu a postavil se do čela strany proti znovuzvolení.⁷⁵ Po vládním odesláním Reyese do exilu⁷⁶ v Evropě se stal hlavním představitelem opozice v zemi. Před volbami byl Madero zatčen, jeho politická strana zakázána a volby proběhly již tradičním způsobem. Díaz byl opět prohlášen prezidentem, a vládní představitelé považovali situaci za natolik stabilní, že byl Madero propuštěn z vězení na kauci. Ten situace využil k útěku na území Spojených států, odkud začal se svými podporovateli plánovat revoluci proti Díazovu režimu. Vláda USA, pravděpodobně podpořena vlivnými obchodníky, nepostupovala proti Maderovi nijak tvrdě.⁷⁷ Navíc Madero, ač revoluci v USA zjevně plánoval, si počítal velmi obezřetně, aby nevyprovokoval místní státní orgány, které ho měly pod dohledem. A ač byl Madero z hlediska vztahu k mexické vládě nepříjemný host, americké veřejné mínění se již v této době začínalo obracet proti Díazově vládě, a celá záležitost se tak musela řešit velmi diplomaticky. Příslušné orgány se proto rozhodly interpretovat zákony o neutralitě takovým způsobem, který jim dovolil proti Maderovi nic nedělat.⁷⁸ Na druhou stranu, proti možnosti explicitního využití americké půdy jako základny, byly

⁷⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 3.

⁷⁵ Původním názvem „*Partido Nacional Antirreeleccionista*“.

⁷⁶ Generál Bernardo Reyes byl poslán do evropy, oficiálně na vojenskou misi při které měl studovat moderní evropské armády, čímž byl vyřazen z politického života v zemi v kritickém období.

⁷⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 39.

⁷⁸ FARRIER, s. 20.

podniknuty kroky. Regulární americké jednotky, a také všichni texasští rangeři, byli přesunuti do klíčových pozic na hranici, aby ji střežili proti možnosti porušení zákonů o neutralitě.⁷⁹ V USA také vznikla první z několika politických proklamací, takzvaných „plánů“, mexické revoluce, z propagandistických důvodů nazvaný Plán ze San Luis Potosí.⁸⁰ Původní plán počítal s tím, že 20. listopadu 1910 propukne ve městech povstání. Zákrokem bezpečnostních složek a špatnou organizací však nedošlo k ničemu, co by mohlo fakticky svrhnout Díazovu vládu.⁸¹

Skutečné jádro revoluce se nacházelo v severních státech Mexika, kde se Maderovi díky zásilkám zbraní z USA, geografické blízkosti, a osobním kontaktům také podařilo revoluční síly zkonsolidovat pod svým vedením. Po celé americké hranici probíhala aktivita, které ovšem americké úřady, i přes nabádání z Mexika, nemohly zabránit. Projevy, vyjádření a kontakty s politickými spojenci neporušovaly zákony o neutralitě, držení a obchod se zbraněmi byly v USA velmi rozšířenou legální obživou, a i v případě pašování zbraní hrozilo přistiženému pachateli maximálně zabavení kontrabandu. Situaci nepomáhal ani fakt, že mexické úřady hlásily do USA jako zaručenou informaci i spoustu fám a neověřených spekulací.⁸² Americké úředníky navíc dráždily mexické požadavky na zákrok proti nepovoleným přechodům hranice, které si vykládali jako rezignaci mexické vlády na ostrahu vlastní země.⁸³

Široké lidové vrstvy dlouhodobě nespokojené se svou pozicí v dosavadním režimu, stejně jako mnoho bývalých Reyistů pobouřených neochotou Díaze předat jim moc mírovou cestou, se právě na severu připojilo k Maderově revoluci.⁸⁴ Dozajista pro posílení veřejné důvěry a prestiže celé akce, ale určitě s velkou dávkou upřímnosti, prohlásil Maderův otec v rozhovoru pro tisk, že „*dvacetšest*

⁷⁹ Tamtéž, s. 22.

⁸⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 35.

⁸¹ Za zmínku stojí vystoupení Aquilese Serdana ve městě Puebla, které ovšem bylo rychle potlačeno. BENJAMIN, Thomas, *La Revolución, Mexico's great revolution as memory, myth and history*, Austin 2000, s. 4.

⁸² FARRIER, s. 24.

⁸³ Tamtéž, s. 25.

⁸⁴ KATZ, *The Secret War in Mexico*, s. 36.

*mexických senátorů se účastní revoluce [...] tohle není malé povstání, ale revoluce, na které se mexické finanční kruhy aktivně podílí“.*⁸⁵ Madero se po konsolidaci revoluční základny na severu přesunul z USA, které se nakonec na mexické naléhání odhodlaly vydat zatykač na jeho osobu, do státu Chihuahua.⁸⁶ Spolu s tím vyslal svého spolupracovníka, Francisca Vázqueze Gómeze, aby sloužil jako jeho neoficiální vyslanec ve Washingtonu a zajistil své uznání jako bojující strany. Vláda USA samozřejmě, vzhledem k dosavadnímu mizivému úspěchu revolučních sil, v této době na žádost nereagovala.⁸⁷ Revoluční armáda ze státu Chihuahua, pod vedením Pancha Villi a Pascuala Orozca, pak v roce 1911 dobila Ciudad Juárez, což byl zlomový moment první fáze mexické revoluce. Naplno se odhalila slabost mexických bezpečnostních sil, které nebyly schopny rychle zpacifikovat plánované povstání ve městech policejními metodami. Díazova politika oslabování armády, přerušena jen reformním pokusem generála Reyese, se ukázala být úspěšnou.⁸⁸

V březnu 1911 se USA odhodlaly ke kroku, který lze zpětně vnímat jako ránu z milosti Díazově vládě. Americké vojenské jednotky byly přesunuty k hranicím pod záminkou rutinního cvičení,⁸⁹ a válečné lodě putovaly do mexických přístavů. „*Nejsenzačnější vojenský pohyb v naší historii bez varování nebo vysvětlení*“,⁹⁰ jak napsal New York Evening Post, chápal prezident Taft jako přípravu pro případ, že bude nutné jednotek využít pro ochranu zájmů a občanů USA v Mexiku.⁹¹ Pro mezinárodní a místní pozorovatele ale také znamenaly něco jiného. Dle některých se jednalo o signál, že USA ztratily důvěru v Díazovu kontrolu nad zemí. Dle jiných názorů se jednalo o přípravu, nebo dokonce hrozbu, intervence USA na podporu Díaze. Každopádně se jednalo o ukázkou slabosti vlády v Mexico City, která podle jedné interpretace nepůsobí věrohodně ani pro svého dlouhodobého spojence, a podle druhé se brzy fakticky stane protektorátem

⁸⁵ Tamtéž, s. 35.

⁸⁶ FARRIER, s. 26.

⁸⁷ Tamtéž, s. 30.

⁸⁸ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 39.

⁸⁹ FARRIER, s. 33.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž.

udržovaným americkou vojenskou mocí. Mexická vláda a revoluční vůdci se shodli na ostrém odsouzení americké intervence do mexických záležitostí.⁹² Taft se pokoušel spekulace ohledně intervence vyvracet, ale signál ztráty důvěry v mexickou vládu byl jasný. Tento krok, který přišel na popud nově dosazeného vyslance Henryho Lane Wilsona,⁹³ je také nutné chápat v kontextu „*historie nekompetentního diplomatického zastoupení*“⁹⁴ začínající po odchodu Johna Fostera v roce 1880.⁹⁵

Dobití Ciudad Juarez revolucionáři v kombinaci s pohyby amerických vojenských sil vedlo představitele režimu k vyjednávání, kterému pomohla obava konzervativnějších představitelů Maderova hnutí z nekontrolovatelného šíření revoluce. Dne 21. května 1911 tak Madero, v opozici k radám svých radikálnějších stoupenců, podepsal smlouvu z Ciudad Juarez. Dle smlouvy se Díaz a jeho viceprezident, na naléhání svých kolegů z vládnoucích kruhů vzdali funkcí a odešli do exilu.⁹⁶ Ovšem byly to revoluční armády, které se měly demobilizovat, a do prezidentské funkce prozatimně usedl León de la Barra, diplomat Díazova režimu, který měl post zastávat do provedení řádných a svobodných voleb. Po pěti měsících, ve kterých de la Barra dělal vše, co mohl, aby oslabil a rozdělil revoluční hnutí, byl pak Francisco Madero zvolen prezidentem Mexika.⁹⁷

3.2. Prezident Madero

Madero nastoupil do čela institucí naplněných představiteli starého režimu. Navíc se dle předchozích dohod skutečně pokoušel, s omezeným úspěchem, rozpustit revoluční hnutí a opírat se o federální armádu a státní orgány jako zdroj své moci.⁹⁸ V takovém jednání je snadné vidět naivitu a podcenění nepřátelství, které vůči

⁹² Tamtéž, s. 35.

⁹³ FARRIER, s. 37.

⁹⁴ SCHOULTZ, s. 238.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ SMITH, Robert Freeman, *The United States and Revolutionary Nationalism in Mexico, 1916–1932*, Chicago, London, 1972, s. 15.

⁹⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 40.

⁹⁸ BLAISER, Cole, *The United States and Madero*, in: *Journal of Latin American studies* 4, 2, 2009, Cambridge, s. 207–231.

němu staré struktury chovaly. Lepší pochopení situace ovšem může poskytnout analýza, podle které si Madero uvědomoval svou pozici lépe, než lojalisté starého režimu, kteří k němu chovali nepřátelství. Z tohoto pohledu se Madero, který jednoznačně věřil ve vizi předchozího režimu, že jen politická stabilita zajistí přísun investic nezbytných pro pozvednutí Mexika. Rozhodně by tomu odpovídalo jeho sociální postavení člena vlivného rodu držitelů velkých pozemků. V Maderově podání by měl být tok financí lépe řízen, a zemědělství i průmysl veden k modernizaci, ale obojí se mělo dít pod záštitou osvíceně patriarchální pozemkové oligarchie. Pozemkoví vlastníci měli dále udržovat stabilitu společenského řádu, ovšem nyní integrací středních tříd do politického procesu, a vést dělníky a rolníky k organizaci umožňující kooperaci a vyjednávání namísto revoluční činnosti. Hlavní pilíře předchozího režimu měly zůstat netknuté.⁹⁹ Madero se z tohoto pohledu pokoušel zachránit společenskou strukturu Porfiriátu, v jehož čele nyní stál, před revolučním hnutím, což může vysvětlit některé kroky, které vedly k jeho pádu. Jeho rozhodnutí se jeví jako racionální pokud uvážíme, že Madero vycházel z představy, že představitelé starého režimu si stejně jako on uvědomují, že skutečnou hrozbou pro staré pořádky není on a několik jeho příbuzných a známých na ministerských postech.

Prvním z vyzyvatelů byl generál Bernardo Reyes. Po svém návratu z de facto politického exilu se pokusil už ke koci roku 1911 o převrat. Mnoho Reyistů existovalo mezi politiky starého režimu i revoluce, a mnoho periodik, která pod vlivem politické svobody zažívaly rozmach, přesunulo svou podporu právě k Reyismu.¹⁰⁰ Reyes, podobně jako před ním Madero, překročil hranici a v USA se pokusil získat podporu pro svoje vystoupení. Jeho snahy nepadly na úrodnou půdu, a navíc situace naznačovala, že vláda USA je prozatím na straně Madera. Minimálně lze uvažovat o tom, že Maderovi spolupracovníci, kteří sami znali situaci přeshraničního organizování odporu proti mexické vládě, věděli o metodách, jak takovou činnost zarazit. Reyes nakonec 13. prosince 1911 překročil

⁹⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 42.

¹⁰⁰ ROSS, Stanley Robert, *Francisco I. Madero, apostol of mexicana democracy*, New York, 1955, s. 283.

hranice, vydal prohlášení mexickému lidu, a tváří v tvář s minimální odezvou se 25. vzdal federálním jednotkám.¹⁰¹

Dalším v pořadí bylo povstání revolučního velitele Pascuala Orozca. Orozco, nespokojený s Maderovým postupem ve funkci prezidenta, sestavil z nespokojených Maderistů malou armádu ve své základně v Chihuahue. Jeho hnutí byl podpořeno částí místních pozemkových oligarchů, a také americkými společnostmi. Americké firmy zabývající se těžbou nerostných surovin, produkcí gumy a majitelé železnic, podpořili Orozca s cílem zabezpečit své zájmy na severu Mexika.¹⁰² I Orozcův pokus selhal, a po pár měsících byl v roce 1912 poražen. Podpora ze strany určitých částí americké společnosti ale ukázala proměnu vztahů USA k Maderově vládě. Předposlením pokusem pak bylo vystoupení Felixe Díaze, synovce Porfiria Díaze, v přístavním městě Veracruz. Tento pokus ztroskotal pro jeho nerozhodnost, je ale relevantní pro zjevnou americkou podporu, se kterou se celá událost odehrála.¹⁰³ Americký konzul ve městě dokonce požadoval, aby mexická armáda město nebombardovala.¹⁰⁴

Proměna postojů USA k Maderovi od vstřícného očekávání až po absolutní antipatii v období 1911–1913 je vysvětlována dvěma zdroji. Jedním je vyslanec Wilson a jeho osobní postoje. I přes to, že vyjadřoval opatrně pozitivní postoj v období těsně po nástupu Madera do funkce, jeho názory se s postupem času rapidně proměnily. Wilsonova kritika zašla dál než za diplomatické a politické konflikty nebo negativní hodnocení osobních dovedností nového prezidenta. Wilson velmi expresivně líčil do Washingtonu Madera jako neschopného politika, a dokonce nebezpečného šílence, který „[...]zahalený v nejvyšším postu národa, dormantní negativní vlastnosti v krvi nebo rase vyšly na povrch a přinesly zkázu jemu i tisícům mexických lidí“.¹⁰⁵ Kromě osobních antipatií Wilsona a Madera také hrály roli širší ekonomické vztahy obou zemí. Madero nepodnikl mnoho protiamerických kroků. Drobná daň na surovou ropu a propuštění některých

¹⁰¹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 44.

¹⁰² KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 582.

¹⁰³ Tamtéž, s. 49.

¹⁰⁴ ROSS, s. 399.

¹⁰⁵ SCHOULTZ, s. 239.

amerických zaměstnanců Mexických národních drah,¹⁰⁶ spolu s uvolněním svobody projevu a shromažďování, byla ovšem zdrojem obav. Americké firmy vlivem stávkové vlny v nově uvolněné atmosféře přicházely o snadné zisky. Navíc Madero odmítal jednat o některých záležitostech způsobem, který by vyhovoval USA, a snažil se postupovat v intencích diplomacie dvou suverénních a rovnocenných států.¹⁰⁷ Do určité míry také americkou nespokojenost mohl podněcovat pocit zklamání. Naděje, že Madero převezme Mexiko a bude ho spravovat podobně jako Díaz, orientované však pouze na USA, se nenaplnila. V prosinci 1912, po konferenci mezi prezidentem Taftem, vyslancem Wilsonem a státním tajemníkem Philanderem C. Knoxem bylo rozhodnuto. Poté, co Knox odmítl přímou vojenskou okupaci částí Mexika, konference se shodla na využití hrozeb intervencí a úplatků vedoucích v důsledku ke svržení Madera.¹⁰⁸

3.3. Deset tragických dní

V lednu 1913 byla zorganizována poslední konspirace proti Maderovi. Tentokrát se jí účastnili všechny osobnosti spojené s předchozími pokusy o svržení Madera a s Díazovým režimem. Původními organizátory byl generál Manuel Mondragón, spolupracující s Felixem Díazem a Bernardo Reyesem, oba ve vězení v Mexico City. Velmi důležitým hráčem byl velvyslanec Wilson.¹⁰⁹ Wilson, jak už bylo dříve řečeno, posílal do USA nepřesné zprávy s cílem poškodit Madera v očích prezidenta Tafta. Nyní ale v prezidentských volbách zvítězil Woodrow Wilson, zastánce tzv. progresivního hnutí, který měl rozhodně blíže k Maderovi¹¹⁰ a jeho vizi demokratických svobod než k Díazovu režimu, a vizi vyslance Wilsona, že *„prakticky veškerý pokrok v Mexiku je díky americkým podnikům, iniciativě, a*

¹⁰⁶ Konkrétně těch zaměstnanců, kteří neuměli mluvit španělsky.

¹⁰⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 47.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 93.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 95.

¹¹⁰ Madero, díky svému původu v tradičně liberální rodině severního Mexika, a vzdělání na prestižních institucích v USA a Evropě, měl velmi blízko progresivnímu hnutí nejen politicky. Zajímal se o modení vědy a techniku a jejich využití ke zlepšení svého podnikání a lidského života obecně. Ale také například o theosofickou nauku, populární v některých progresivních kruzích. Toto může částečně osvětlit některé zprávy, které vyslanec Wilson posílal do Washingtonu, popisující Maderovy údajné duševní problémy.

kapitálu“.¹¹¹ Navíc triumf nad předchozími pokusy o jeho svržení mohl posílit Maderovu sebedůvěru v jeho politický program a vizi.¹¹² 20. ledna na dotaz kubánského vyslance odpověděl vyslanec Wilson, že „její [Maderovy vlády, poznámka autora] svržnutí nebude jednoduché, ale není nemožné“.¹¹³ Vyslanec Wilson také konzultoval situaci s německým a britským velvyslancem, a z jejich rozhovorů lze vyvodit, že se Wilson snažil zajistit podporu pro svržení Madera s americkou podporou.¹¹⁴

Povstání, původně plánované spojky vzbouřenců v Havaně¹¹⁵, začalo 9. února útekem z vězení v Mexico City. Poté, v přestřelce před národním palácem, byl loajálními vojáky zabit Bernardo Reyes, spolu s několika stovkami dalších rebelů. Jejich zbytek se pak stáhl do městské citadely, kde se povstalci opevnili. Nejprve vše vypadalo příznivě pro Madera a legitimní vládu, ovšem generál Lauro Villar, který vedl obsazení a obranu národního paláce, byl zraněn. Na jeho místo byl jmenován Victoriano Huerta, již dříve podezříváný z neloajálnosti k Maderovi.¹¹⁶ Huerta nejprve odmítal účastnit se konspirace proti Maderovi, protože mu nebyla učiněna ze strany ostatních konspirátorů nabídka, kterou by považoval za dostatečnou.¹¹⁷ Po smrti Bernarda Reyses, oslabení rebelů a jeho jmenováním se ale dostal do rozhodující pozice. Dalších deset dnů pak, koordinovaně s rebely v citadele organizoval jakousi *podivnou válku* mezi vládními vojsky a vzbouřenci, převážně s cílem eliminovat jednotky loajální Maderovi, a souběžně vyvolávat atmosféru chaosu a strachu. Huertovy kanony byly namířeny, aby nemohly zasáhnout rebely, ale aby ostřelovaly okolní zástavbu. Celá akce si vyžádala bezpočet obětí, civilistů zasažených palbou z děl nebo jednotek loajálních Maderovi poslaných na sebevražedné frontální zteče.¹¹⁸ Celou

¹¹¹ SCHOULTZ, s. 239.

¹¹² ROSS, s. 407.

¹¹³ KATZ, s. 95.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 95.

¹¹⁵ ROSS, s. 413.

¹¹⁶ Huerta, jako velitel jednotek ve státě Morelos vyprovokoval konflikt mezi prozatímní vládou a rebely pod vedením Emiliana Zapaty, a v roce 1912 při potlačení Orozcovi regionální vzpoury na severu se pokusil zlikvidovat revolučního velitele Pancha Villu.

¹¹⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 97.

¹¹⁸ ROSS, s. 421.

situaci lze připodobnit k méně rozvinuté formě *strategie napětí*, použité s cílem připravit půdu pro svržení Madera.

Velvyslanec Wilson byl po celou dobu velmi aktivní v akcích proti Maderovi, částečně otevřeně a částečně skrytě. Tajná část jeho akcí bylo vyjednávání s Huertou a Felixem Díazem. Veřejná část bylo vytvoření komise ze zástupců velmocí v Mexiku. To potřeboval, aby mohl hovořit k Maderovi, vládám ostatních latinskoamerických zemí, ale i vlastní vládě, jménem diplomatického sboru, a ne jen jako zástupce USA. Nejvíce spolupracoval Wilson s německým vyslancem, kontradmirálem Paulem von Hintzem. Francouzský vyslanec naopak v této komisi zastoupen nebyl.¹¹⁹ Velvyslanec Wilson požadoval oprávnění pouštět se do takových kroků, které byly odmítnuty dokonce státním sekretářem Knoxem. Knox pouze nařídil vyslání válečných lodí k některým mexickým přístavům.¹²⁰ I přes toto odmítnutí Wilson poté mnohokrát vyhrožoval Maderovi vojenskou akcí, která měla být učiněna pod záminkou ochrany cizinců v Mexiku.¹²¹ V průběhu celé akce se od Wilsona odvrátil i Hintze, který pochopil, že Wilson nechce instalovat jako prezidenta protirevolučního Huertu, ale protirevolučního a proamerického Felixe Díaze, v rozporu s německými zájmy. Naopak britský a španělský vyslanec aktivity Wilsona dále podporovali. Španělský vyslanec Bernardo de Cólogan pak dokonce předstíral soukromé přátelství s Maderem, ale ve skutečnosti ho chtěl zničit v míře srovnatelné pouze s Wilsonem. Jedním z paradoxních důvodů této nesnášenlivosti byla obava, že Mexiko případně plně do americké sféry vlivu a uzavře se španělským obchodníkům a manažerům.¹²²

Dne 17. února selhal pokus německého vyslance Hintzeho instalovat, bez vědomí amerického velvyslance Wilsona, Huertu jako generálního guvernéra jmenovaného prezidentem Maderem s pravomocemi ukončit revoluci dle svého uvážení. Huerta by se tak stal vojenským diktátorem Mexika, de jure jmenovaným

¹¹⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 98.

¹²⁰ BLAISER, s. 211.

¹²¹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 100.

¹²² Tamtéž, s. 103.

z vůle prezidenta Madera, a to bez pomoci USA. Felix Díaz by byl vyřazen a Mexiko pod Huertovým vedením by bylo přístupnější evropské pomoci. Tento plán selhal, protože Madero, podpořený ujištěním prezidenta Tafta, že si nepřejí vojenskou intervenci, rozhodl vyčkat příchodu posil loajálních vládě.¹²³

Velvyslanec Wilson mezi tím pravidelně besedoval s Huertovými spojky na americké ambasádě. Wilson ubezpečil spiklence, že vláda s Huertou, Díazem a de la Barrou v čele by našla v USA podporu. Na přímý dotaz, zda USA v případě vytvoření této vlády odmítnou intervenci, Wilson odpověděl kladně. Poté, co akci domluvil, hlásil Wilson do USA, že ho oslovil generál Huerta ohledně možných budoucích událostí a že jediným jeho požadavkem bylo, aby se převrat proti Maderovi obešel bez zbytečného krveprolití a se ztrátami na životech pouze v mezích zákona.¹²⁴ 18. února byl Madero, na rozkaz Huertových lidí, zatčen. Ihned po akci byl informován velvyslanec Wilson, a Huertovy kapsy byly již v den převratu naplněny roličkami pětisetpesových bankovek, úplatků, údajně částečně od científicos, kteří očekávali návrat starého řádu, a částečně od amerických investorů a zájmových skupin.¹²⁵ Spiklenci údajně měli slíbit Wilsonovi, že Madera při převratu nezabijí.¹²⁶

Stejný den večer se na americké ambasádě konala konference, kde se sešli zástupci Wilsonem domluveného diplomatického sboru a generálové Díaz a Huerta. Cílem setkání bylo vyřešit politickou budoucnost země. Wilson podporoval Díaze na pozici prezidenta. Když Díaz vešel do místnosti, Wilson prohlásil „*at' žije mexický vůdce Felix Díaz*“. ¹²⁷ Díaz ovšem neměl takovou podporu, jako Huerta, a fakticky to byl Huerta, kdo provedl převrat, zatímco Díaz byl po celou dobu závislý na jeho dobré vůli. Takzvaný „pakt z ambasády“ tedy stanovil, že Huerta se ujme provizorně prezidentského křesla, velká část vlády bude ovšem tvořena Díazovými spojenci, a v nejbližší době proběhnou volby, ve

¹²³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 105.

¹²⁴ BLAISER, s. 220.

¹²⁵ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 106.

¹²⁶ BLAISER, s. 220.

¹²⁷ Tamtéž.

kterých Huerta podpoří Díaze.¹²⁸ Formálně byla situace posvěcena tak, že poté, co se Wilson zaručil za jejich životy, Madero a viceprezident Pino Suarez rezignovali. Tím se stal dle ústavy prezidentem ministr zahraničí Pedro Lascuráin. Ten poté jmenoval Huertu svým nástupcem a rezignoval.¹²⁹ Stal se tak držitelem prvenství prezidenta sloužícího nejkratší dobu ve funkci v dějinách, se zhruba 45 minutami. Wilson ihned začal požadovat po vládě ve Washingtonu, aby uznala Huertu jako prozatimního prezidenta.¹³⁰ Životy Madera a Suareze držel nyní v rukou vyslanec Wilson. Ten navzdory svým slibům se odmítl za bývalého prezidenta jakkoliv zasadit, a naopak, poté co se podílel na organizaci celého převratu, zaujal pozici nezájmu pod záštitou nevměšování se do vnitřních záležitostí svrchovaného státu. Huerta to logicky a pravděpodobně správně chápal jako souhlas s provedením dalšího kroku. Německý vyslanec Hintze, ale i americký státní sekretář Knox, s tímto postupem nesouhlasili. Wilson svého nadřízeného v této otázce v podstatě ignoroval.¹³¹ 22. února roku 1913 byli Pino Suarez a Francisco Madero naloženi do auta pod záminkou převozu do bezpečnějšího vězení. Po cestě byli zabiti dvěma vojáky federální armády, kteří je měli eskortovat, Franciscem Cárdenasem a Rafealem Pimientou. Jako záminka byl nabídnut pokus o útěk plánovaný stoupenci exprezidenta, jedná se tedy o ukázkový případ za prezidenta Díaze institucionalizovaného využití metody „ley Fuga“.¹³²

3.4. Huerta proti všem

Huerta získal moc méně než měsíc před nástupem Woodrowa Wilsona do Bílého domu. Taftův státní sekretář Knox však usoudil, i přes naléhání amerického vyslance, že Huerta neprokázal dostatečnou vůli dostát mezinárodním závazkům. Negativní zkušenost s uznáním Madera, který poté odmítl řešit spory jednoznačně

¹²⁸ BLAISER, s. 220.

¹²⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 108.

¹³⁰ BLAISER, s. 221.

¹³¹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 110.

¹³² KITCHENS, John W., *Some considerations on the Rurales of Porfirian Mexico*, in: *Journal of inter-american studies* 9, 1967, 3, s. 448.

ve prospěch USA, jak bylo před tím zvykem, zde mohla hrát roli.¹³³ Problém uznání se tak přesunul na administrativu prezidenta Wilsona. Wilsonovým politickým tématem nebyly mexické události. Jeho prezidentský projev, první od Johna Adamse, v kongresu, poprvé po dvaceti letech ovládaném demokracií, se soustředil na otázku tarifů, daní, a finančních regulací.¹³⁴ Huertovi se mezitím dostávalo nevídané podpory od konzervativních složek mexické společnosti. To se však mělo změnit.

Vyslanec Hintze, který pomohl dostat Huertu do úřadu, sám barvitě popsal jeho negativní vlastnosti. Jeho režim byl naplněn lidmi, kteří „*chtějí ukrást, co se dá co nejrychleji, protože ví, že nemají moc času*“.¹³⁵ Kromě toho se i nový prozatímní prezident osobně choval jako „*orientální despota*“.¹³⁶ Schůze kabinetu probíhaly často v hospodách a restauracích. Huerta nazýval, před diplomaty, své vlastní ministry „*prasaty*“.¹³⁷ Diplomaty a státní úředníci museli obcházet nálevny, aby alkoholického prezidenta zastihli. Jeho zákroky proti politické opozici, domnělé nebo skutečné, nabraly takové podoby, že i vyslanec německého císařství Hintze, podporovatel vlády pevné ruky, a člověk který pomohl dostat Huertu do úřadu, hovořil o „*[...]terorismu[...]ve formě zuřivosti beze smyslu*“.¹³⁸ Huerta však nebyl neschopný. Podařilo se mu rychle vymanévrovat Felixe Díaze a jeho podporovatele ze svého kabinetu. Felix Díaz byl poté odeslán jako zvláštní vyslanec do Japonska. Navíc začal vytvářet v Mexiku něco nového a v podstatě neznámého. Huertův režim se měl otevřeně stát vojenskou diktaturou.¹³⁹

Huerta byl však přesným protikladem k americkému prezidentovi Wilsonovi. A to osobně i politicky. Wilson také v souladu s dosavadními zvyklostmi považoval za samozřejmé, že USA má povinnost a odpovědnost korigovat své sesterské republiky na západní polokouli.¹⁴⁰ A tak přesto, že přesun

¹³³ HENDERSON, Peter V. N., *Woodrow Wilson, Victoriano Huerta, and the recognition issue in Mexico*, in: *The Americas* 41, 1984, 2, s. 151–176.

¹³⁴ SCHOULTZ, s. 240.

¹³⁵ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 119.

¹³⁶ Tamtéž, s. 119.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž, s. 120.

¹³⁹ Tamtéž, s. 121.

¹⁴⁰ SCHOULTZ, s. 240.

moci od Madera k Huertovi, byl technicky legální, prezident Wilson se zaměřil na morální a demokratickou legitimitu nové vlády.¹⁴¹

Woodrow Wilson věřil v schopnost a právo všech národů vládnout si sami, demokraticky a ústavně. Wilson nevěřil odborníkům ze státního sekretariátu, které považoval za bohaté republikány hájící zájem velkokapitalistů v cizině. Wilson navíc, stejně jako jeho státní sekretář William Jennings Bryan, nevěděli téměř nic o situaci v Mexiku nebo Latinské Americe.¹⁴² Wilson hovořil ve svých projevech o zahraniční politice často o přátelství a podpoře vládám zákona a ústavnosti, a nemožnosti spolupracovat s vládami operujícími na principu síly a libovůle.¹⁴³ I přes to však v prvním půl roce nebyli Wilson a Bryan schopni rozhodnout, zda uznat Huertu prostřednictvím jmenování nového vyslance¹⁴⁴ místo vyslance Wilsona, politicky spojeného s předchozí administrativou a republikánskou stranou.¹⁴⁵

V polovině roku 1913 se Wilsonova administrativa, pod dojmem vyhlášení termínu voleb a příslibům kladného přístupu k řešení některých sporů, téměř odhodlala uznat Huertovu vládu.¹⁴⁶ Debata na setkání kabinetu se ovšem soustředila na morální otázky, které Wilson a členové jeho vlády považovali za důležité v otázce uznání. Režim byl, krom svého původu ve vojenském převratu, napadán pro svou korupci a brutalitu. Situaci rozhodně nepomohla návštěva Maderovy vdovy u prezidenta Wilsona. V této situaci se rozhodla Velká Británie opustit standardní postup, kdy v problémech západní hemisféry bylo pravidlem následovat vedení USA, a uznala Huertu. Tím otevřela dveře dalším evropským státům jako Španělsko, Německo, Norsko a Belgie, ale třeba i Japonsku a Číně. Krom toho i některé americké státy, s výjimkou Argentiny, Brazílie a Chile, následovaly Británii a opustily váhavé Spojené státy. To umožnilo Huertovi získat úvěry od evropských bankéřů. Toto pobouřilo USA, a Wilson tento krok považoval za důsledek vlivu britských ropných magnátů na zahraniční politiku, a

¹⁴¹ HENDERSON, s. 159.

¹⁴² HENDERSON, s. 164.

¹⁴³ SCHOULTZ, s. 240.

¹⁴⁴ HENDERSON, s. 165.

¹⁴⁵ Bratr vyslance Wilsona byl senátor ze státu Washington a vlivný novinový vydavatel. SCHOULTZ, s. 238.

¹⁴⁶ HENDERSON, s. 169.

americká diplomacie úspěšně korigovala britský postup tak, že pokud by se Huerta pokusil v úřadu setrvat, Británie by své uznání a podporu stáhla.¹⁴⁷

Co pohřbilo Huertovu šanci na uznání byla mise, na kterou Willson poslal do Mexika svého známého Williama Bayarda Halea v polovině roku 1913. Hale hlásil prezidentu Wilsonovi, v podrobných detailech, kroky vyslance Wilsona, které vedly ke svržení a vraždě prezidenta Madera. Popsal zprávy, které vyslanec posílal do USA jako nesmírně nepravdivé a jeho činy za zrádné, perfidní a vražedné.¹⁴⁸ Krom toho také vedl Hale rozhovory s politickými odpůrci Huerty ohledně převratu, který přivedl generála k moci. Způsob, jakým přišel Huerta k moci, jeho váháním vyjít vstříc americkým požadavkům a jeho opírání se o britskou podporu rozhodně znamenalo pro prezidenta Wilsona problém. Touto dobou již začali američtí obchodníci působit proti režimu v Mexico City a poohlížet se po možné náhradě. Huertovi také nepomáhalo, že jakožto alkoholik a potomek domorodých obyvatel, potvrzoval ve Wilsonovi a jeho prohibicionistickém státním sekretáři všechny negativní stereotypy. Někteří američtí kapitalisté začali přenášet svou podporu na severní, revoluční guvernéry.

149

Jeden z důvodů, proč byla problematika uznání důležitá, byly právě Huertovy potíže vládnout Mexiku. Ovládnout Mexico City, velká města ve středu země, armádu a eventuálně dát rozehnat kongres byl jeden problém, který Huerta zvládl. Spolu s tím ovšem potlačit revoluční hnutí a pacifikovat celou zemi byl naprosto opačný problém. Agraristická revoluční hnutí jako například Zapatisté v Morelos, popřípadě různé výbuchy indigenismu, nepředstavovaly v otázkách mezinárodních vztahů masivní problém. Tato hnutí působila obavy ze stability režimu a schopnosti ochránit zahraniční investice, nepovažovala a neprohlašovala se však za alternativní legitimní vládu celého mexického státu.

V severních státech, kde revoluční hnutí a jeho podporovatelé působili nejdéle, se ihned po Huertově převratu zformovala protiváha proti centrální vládě.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 171.

¹⁴⁸ SCHOULTZ, s. 240.

¹⁴⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 165.

Byl vyhlášen plán z Guadelupe, strohý dokument, který odmítal Huertovu autoritu, vyhlášoval vytvoření konstitucionalistické armády, do jejíhož čela se postavil jako první náčelník guvernér státu Coahuila Venustiano Carranza.¹⁵⁰ Cíl byl jasný: vítězství proti Huertovi, kontrola celé země a obnovení vlády práva a pořádku s Carranzou jako prozatímním prezidentem do vypsání svobodných voleb. Carranza sice ovládal jen hrstku vojáků a čerpal podporu pouze ze států Coahuila a Sonora. Ovšem byl prvním, kdo se postavil otevřeně proti Huertovi a tím si zajistil pozici na vrcholu konstitucionalistického hnutí. Každý guvernér, který se v termínu třiceti dnů odmítl postavit Huertovi, byl nepřítelem. Každý, který se připojil, nastupoval do pomyslného již rozjetého vlaku, který řídil Carranza. Jeho pozici také pomohl fakt, že jediný Carranzův možný rival, guvernér Sonory, uprchl do USA. Ze své základny na severním cípu země začali Carranzisté koordinovat, a hlavně zastřešovat, rostoucí odpor proti Huertovi. Bratr prozatímního guvernéra Sonory byl vyslán do Washingtonu jako zástupce konstitucionalistického režimu, a mnoho standardních praktik občanské války bylo Carranzovými dekrety legalizováno.¹⁵¹ Některé americké zájmové skupiny chtěly využít svého vlivu a zajistit odtržení severního Mexika, které by se poté stalo americkým protektorátem nebo bylo dokonce anektováno jako nové státy USA. Prezident Wilson toto řešení odmítal, ale volání po intervenci od amerických podnikatelských kruhů rozhodně sílilo.¹⁵²

Následně 27. srpna 1913, po výhrůžkách intervencí, oznámil prezident Wilson v kongresu, že postoj americké vlády k událostem v Mexiku je „*ostrážitě čekání*“.¹⁵³ 10. října se Wilson dočkal toho, že Huerta rozpustil parlament, provedl zfalšované volby 26. října a vyhlásil se prezidentem, oproti jasným americkým požadavkům a hrozbám.¹⁵⁴ Wilson po tomto vyzývavém gestu přesunul svoji podporu plně na stranu Carranzistických rebelů.

¹⁵⁰ BENJAMIN, s. 6.

¹⁵¹ KNIGHT, Alan, *The Mexican Revolution; volume 2, Conter-revolution and Reconstruction*, Lincoln, London, 1986, s. 106.

¹⁵² KATZ, Friedrich, *The Secret war in Mexico*, London, Chicago, 1981, s. 166.

¹⁵³ Tamtéž, s. 167.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 169.

3.5. Huertův pád

Situace se do dubna 1914 otočila v naprostý nepospěch USA. Huerta se otevřeně stavěl do opozice vůči americkým požadavkům a opíral se o evropskou, a mlhavou vidinu japonské, podpory.¹⁵⁵ Carranzisté a Villisté na severu se mezitím, paralelně se svým postupem proti Huertovi, proměnili z páky proti Huertovi na stranu, se kterou je nutné počítat a která rozhodně trvá na prosazování mexických národních zájmů. Carranza opakovaně odmítal Wilsonovy návrhy na přímou intervenci popřípadě obsazení severního zázemí konstitucionalistické armády americkými jednotkami. To jasně ukazovalo, že pokud budou chtít USA zasahovat do dění účinnějším způsobem, neobejde se to bez razantnějších kroků.¹⁵⁶ Řada spolupracovníků prezidenta Wilsona nyní věřila, stejně jako Carranzisté, že řešením mexických problémů nejsou volby, ale občanská válka dovedená k vítězství.¹⁵⁷ Problémem ovšem zůstávala správná forma vlády a politická stabilita. Situaci rozhodně nepomáhalo to, že Carranza bez přísunu většího množství prostředků, kterými by si mohl zajistit loajalitu svých mužů, musel prozatím ve svém hnutí tolerovat velkou míru autonomie a následného Caudillismu.¹⁵⁸ To se projevilo v případě smrti Williama Bentona, britského majitele haciendy v severním Mexiku, který údajně urazil Pancha Villu a proto byl zabit.¹⁵⁹ Britská diplomacie se pak pokusila využít tohoto případu především jako páku pro vyjednávání o clech v panamském průplavu, ke zklamání prohuertovských a protiamerických kruhů v Británii.¹⁶⁰

Aby se mohli Wilson a USA dostat do pozice rozhodující síly v mexické politice, potřebovali obsadit strategickou pozici, která by jim umožňovala vyvíjet dostatečný tlak, ovšem nevynakládat příliš politické a vojenské energie. V dubnu

¹⁵⁵ BULNES, Francisco, *The Whole Truth about Mexico*, New York 1916, s. 282.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 195.

¹⁵⁷ CLEMENTS, Kendrick A., *Emissary from a revolution: Luis Cabrera and Woodrow Wilson*, in: *The Americas* 35, 1979, 3, s. 353–371.

¹⁵⁸ KNIGHT, s. 109.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 110.

¹⁶⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 190.

1914 byl již Wilson rozhodnut k akci. Záminkou se stal incident z 9. dubna, kdy Huertovi vojáci omylem zatkli amerického námořníka, který v přístavu Tampico kupoval palivo. Dotyčný námořník byl propuštěn hned, jak se o incidentu Huerta dozvěděl, zhruba po dvou hodinách, a byla vyjádřena lítost nad tím, jak událost proběhla. Poté ovšem následovala velmi razantní eskalace ze strany amerického admirála Henryho T. Maya. Ten požadoval omluvu formou slavnostních salv na počest americké vlajky, a zatčení důstojníka, který zatkl amerického námořníka. Situace vy eskalovala až do výměny nót mezi Wilsonem a Huertou. Huerta navrhoval vzájemné slavnostní vyvěšení vlajek, popřípadě předání sporu před mezinárodní soud v Hágu. Wilson všechny návrhy odmítl a 20. dubna požádal kongres o zmocnění k intervenci v Mexiku, a kongres souhlasil v hlasování 323 pro a 29 proti. Byly vypracovány plány na okupaci měst Veracruz, Tampico a dokonce Mexico City. Akci pomohla urychlit zpráva o německé lodi Yprianga, která, naložená německými zbraněmi pro Huertu, směřovala do přístavu Veracruz. Wilson proto vydal rozkaz obsadit Veracruz, a po vzoru Rooseveltova dodatku k Monroově doktríně zabezpečit veracruzskou celnici. 21. dubna začala operace, a následující den byl Veracruz pevně v amerických rukou. Obsazení města si vyžádalo zhruba 150 mexických a 19 amerických obětí, a to i přesto, že Huertovy jednotky město evakuovaly.¹⁶¹

Mnoho lidí se obávalo, že obsazení Veracruz je prvním krokem k invazi a okupaci Mexika, možné proměně země na protektorát ve stylu Kuby nebo rovnou předstupu anexe. Wilson rozhodně nechtěl zajít tak daleko, i když podporoval velmi intervencionalistické hlasy, ovšem nálada v USA byla poměrně protiválečná. Mírová strana v americké veřejnosti zasahovala dále než jen mezi obvyklé pacifisty a socialisty, ale i progresivní náboženské organizace nebo zástupci průmyslu sdílely minimální odhodlání jít do války kvůli poměrně marginální záležitosti.¹⁶² Na mexické straně ovšem vyvolalo pobouření. Carranza, jménem konstitucionalistické armády, odeslal do Washingtonu ostrou nótu, ve které

¹⁶¹ KATZ, , *The Secret war in Mexico*, s. 197; KNIGHT, s. 153; VANDERWOOD, Paul J., *The Picture Postcard as Historical Evidence: Veracruz, 1914*, in: *The Americas* 45, 1988, 2, s. 201–225.

¹⁶² KNIGHT, s. 154.

odsoudil „invazi našeho území, obsazení přístavu Veracruz americkými vojáky, narušení našich práv jako svrchovaného, svobodného, a nezávislého národa“.¹⁶³ V této situaci vstoupil do hry Pancho Villa, který si uvědomoval důležitost USA pro Mexiko, a udržoval velmi dobré vztahy s různými segmenty americké společnosti.¹⁶⁴ Villa se distancoval od Carranzy a odmítl odsoudit americký zásah. Později toho měsíce také přesvědčil Carranzu ke koordinaci postupu vůči Američanům, kteří nyní měli být ignorováni, pokud nenapadnou území kontrolovaná revolučními silami.¹⁶⁵

Veracruz ležel v amerických rukou, ale pochod na Mexico City byl pro Wilsona politicky neprůchodný, neboť rezoluce, která by k tomu prezidenta vybízela, z pera senátorů zastupujících jihozápad a de facto ropný průmysl, byla odmítnuta v senátu. Řešením měla být konference u Niagarských vodopádů, kde USA, spolu s takzvanými A.B.C. státy, Argentinou, Brazílií a Chile, měly jednat s Huertovými a Carranzovými zástupci na vytvoření nové vlády v Mexiku. Huerta měl podle amerických návrhů odstoupit, nový prezident z řad revolucionářů nebo nezúčastněných měl být zvolen, s výjimkou Carranzy a Villy, a měla být sestavena nová vláda obsahující zástupce všech frakcí. Jednalo se o návrat do stavu před deseti tragickými dny, s americkým cílem zastavit triumf revolučních sil, který se zdál nevyhnutelný.¹⁶⁶ Britské zájmy mezitím směřovaly k udržení Huerty u moci, k velkému nepřátelství USA. Ovšem kvůli částečné změně postoje USA ke Carranzovi se podařilo Británii dosáhnout vzájemného uznání mexických koncesí na ropu a těžbu nerostných surovin s USA. Nebylo to ovšem díky britské diplomacii, která se stávala velmi izolovanou ve Washingtonu i Mexiku a působila možná i kontraproduktivně. USA se obávaly politické orientace možného Carranzova režimu, a chtěly ubezpečit britské zájmy.¹⁶⁷

Carranzovi zástupci se nejprve konference u Niagarských vodopádů účastnili, ovšem odmítali jakékoliv návrhy, které by se týkaly vnitřních záležitostí

¹⁶³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 197.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 309.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 197.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 199.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 201.

Mexika, a to i v případě, že by se jednalo o jejich požadavky. Konstitucionalisté se drželi své nacionalistické linie, a úspěšně se jim dařilo konferenci zablokovat, dokud její jednání neselhalo kompletně 5. července. Huerta byl odříznut Američany od evropských sponzorů okupací Veracruz. Idea japonské podpory se ukázala naprostým přeludem, konstitucionalisté postupovali vítězně na jih a naděje internacionalizovat mexický problém pohasla s nastupující evropskou krizí po atentátu na následníka rakouského trůnu. V této situaci Huerta s rodinou 20. července nastoupil na palubu německého křižníku Dresden a s plánem prožít zbytek života ve Španělsku, odcestoval nejprve na ostrov Jamajka, a poté do Británie.¹⁶⁸

4. Rozpad vítězné koalice

4.1. Předehra

V létě 1914 konstitucionalistická koalice kontrolovala celé Mexiko. Mexico City bylo nenásilně, k překvapení zahraničních pozorovatelů, obsazeno Carranzovými jednotkami pod vedením sonorského generála Alvára Obregóna. Hlavní město, které tou dobou nechovalo sympatie k diktátoru Huertovi, přijalo nového vládce Mexika poměrně chladně, a lid spíše zajímaly Obregónovy loajální sonorské oddíly složené z domorodců kmene Yaqui. V celé zemi různé rozhodující politické funkce získali revoluční vojenští vůdci. Všichni si uvědomovali, že nelze zemi okamžitě přeměrovat přes noc z vojenské vlády k vládě ústavní a rychlý návrat k normálu, podobný tomu z roku 1911, nepřipadal v úvahu. Po porážce Huerty však nikdo nevěděl jak postupovat dál. Z různých představ o tom, jak mají vypadat další kroky a reformy, které všichni považovali za nezbytné, částečně vycházely rozpory ve vítězné koalici.¹⁶⁹

¹⁶⁸ RAUSCH, George J., Jr., *The Exile and Death of Victoriano huerta*, in: *Hispanic American Historical Review* 42, 1962, 2, s. 133–151.

¹⁶⁹ KNIGHT, s. 173.

Zároveň stál před revolucionáři další problém, vztah ke Spojeným státům. Vzhledem k vypuknutí války v Evropě začaly USA pociťovat ekonomický růst stimulovaný dodávkami bojujícím stranám. Rostoucí ekonomika vyžadovala neustálý přísun přírodních zdrojů, což činilo mexický problém více relevantnějším. Americký cíl, vytvořit v Mexiku stabilní a proamerické prostředí, se stal důležitým pro širší část amerických politiků. Američtí podnikatelé a zástupci bankovního sektoru volali po vojenské intervenci, která by nastolila v Mexiku řád a stabilitu. Na druhou stranu vojenská intervence v Mexiku by si vyžádala velkou cenu na životech a materiálu a zúžila by americký manévrovací prostor a diplomatickou váhu v jiných mezinárodních otázkách. Dalším problémem byly protichůdné požadavky stabilní a proamerické vlády. Každá vláda, která by chtěla zajistit stabilní prostředí pro zahraniční investice a bezpečnost cizích občanů v Mexiku, by musela disponovat takovou silou, která by jí umožňovala se potenciálně vzepřít vůli Spojených států a hledat spojence jinde. Na druhou stranu, vláda, která by se musela opírat o americkou podporu, nemohla zajistit stabilitu a bezpečnost v celé zemi. Wilson, který se s výjimkou okupace Veracruz vyhýbal přímé vojenské intervenci, sázel na střídavou podporu soupeřících frakcí s cílem vyčerpat je natolik, aby nakonec akceptovaly koaliční vládu složenou ze zástupců jednotlivých reprezentantů.¹⁷⁰

V USA získal velkou popularitu revoluční vůdce Pancho Villa. Po svých vítězstvích proti federální armádě byl Villa rozhodně nejsilnějším ze všech revolučních vůdců a stal se rozhodující postavou celého Mexika. Spolu s tím musel navázat kontakt se Spojenými státy a vyvíjet nějakou formu neoficiální zahraniční politiky. To se zpočátku dařilo a Villa získal podporu mnoha rozdílných, a často protichůdných skupin v USA. Wilsonova administrativa, zástupci amerického průmyslu, vojenské špičky, radikální intelektuálové a politické organizace a i liberální špičky společnosti chovali k Villovi a jeho hnutí velké sympatie.¹⁷¹ Podporu ze strany Willsonovy administrativy si Villa získal ze dvou hlavních důvodů. Nejprve když Carranza odmítl Wilsonův plán na okupaci částí Mexika a

¹⁷⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 298.

¹⁷¹ KATZ, Friedrich, *The Life and Times of Pancho Villa*, Stanford 1998, s. 309.

vydal ostrou nótu po obsazení Veracruz. Carranzův mexický nacionalismus se dostal do střetu s Wilsonovými snahami sesadit Huerta a s Villovým pragmatickým politickým uvažováním.¹⁷² Poté hrál velkou roli výběr spolupracovníků. Villa byl jednoznačně méně intelektuálně vyhraněným vůdcem než například Carranza nebo Emiliano Zapata.

Velkou roli v okruhu jeho spolupracovníků hrála jeho vojenská zkušenost a schopnosti. Villa se negativně vyjadřoval o ideově vyhraněných intelektuálech. Jeho hnutí nemělo ve srovnání s jinými revolučními vůdci pevnou ideologickou doktrínu a složení Villových spolupracovníků bylo velmi pestré, od banditů získaných pro revoluci po vojensky vzdělané syny Díazova režimu. Takovým člověkem byl Felipe Angeles. Generál federální armády, specialista školený ve Francii v používání artilerie, a posléze stratég a politický poradce Villy pro armádní záležitosti. Důvod Angelesova odpadnutí od Díazova režimu přišel v mnoha střetech s Porfiriánskou armádou, která jeho dovednosti a doporučení chtěla subordinovat k dalekosáhlé systematické korupci. Z tohoto důvodu se dostal do konfliktu například s „*nejmocnějším a nejkorumpovanějším generálem mexické armády*“¹⁷³ Manuelem Mondragónem, spor se týkal korupce při nákupu zbraní. Další spor vedl s prominentním členem kliky Científicos Rosendem Pinedou. Konkrétně se týkal nesprávného nákupu střelného prachu. Angelesův vzestup se urychlil za vlády Madera, kdy byl povolán zpátky z Francie, povýšen, a pověřen bojem se Zapatisty ve státě Morelos. Tam se ukázala síla Angelese jako vojenského, ale i politického vůdce. Namísto brutální kampaně, kterou vedl proti vzbouřencům Huerta, a která je, za cenu velkých obětí na civilním obyvatelstvu, posílila, vsadil Angeles na kontrolovaný a umírněný postup, který vedl k velkým úspěchům v poli. Angeles si navíc uvědomoval svůj politický soulad s Maderem a jeho principy, a zároveň se nebál zdůrazňovat svůj indiánský původ.¹⁷⁴ Villa neměl prezidentské ambice¹⁷⁵, a proto postupem času přesouval pozornost právě na Angelese, jakožto možného mexického prezidenta v případě, že by se Villově

¹⁷² KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 311.

¹⁷³ Tamtéž, s. 272.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 274.

¹⁷⁵ REED, John, *Insurgent Mexico*, New York 1914, s.76.

frakci podařilo zvítězit a dosáhnout národní dominance. Angeles byl živoucím důkazem pokračování progresivní tradice Maderovy revoluce a člověk velmi sympatický prezidentu Willsonovi a jeho poradcům, kteří z Mexika posílali zprávy o jeho proamerickém smýšlení. Villa navíc splňoval požadavky, které takzvané civilizované země kladly na vůdce v zemích, které byly obecně považovány za méněcenné, nevyvinuté nebo barbarské. Villa byl populární mezi nižšími vrstvami a byl schopný zajistit vojenskou disciplínu ve svých jednotkách. To zaručovalo splnění požadavku stability. Požadavek ochrany cizích, z pohledu USA hlavně amerických, investic byl poměrně sporný. Ovšem Villa nadále představoval v tomto ohledu nejlepší možnost. Nacionalistický Carranza se v této době jevil jako poměrně riskantní volba. Villa na druhou stranu vždy respektoval přání Američanů a udržoval dobré vztahy s některými americkými podnikateli. Wilson v této době považoval za důležitý problém otázku pozemkové reformy. Pozemková reforma, provedená na úkor místní oligarchie, nikoliv zahraničních investorů, měla zabezpečit stabilitu, zabránit výbuchům násilí na venkově a oslabit pozemkovou oligarchii. V tomto ohledu Villa splňoval požadavky. Jeho reformy spočívaly v zabavování statků nepřátel, popřípadě neamerických zahraničních majitelů, a jejich využití k financování svého tažení. Půda měla být rozdělena Villovým stoupencům z řad chudých rolníků až po vítězství a upevnění moci jeho frakce, a toto zabavování, bylo prováděno pod záminkou konfiskace nezaplacených daní. Tento postup se velmi líbil Wilsonovi, který považoval soukromé vlastnictví za klíčovou instituci každé společnosti.¹⁷⁶ Americká podpora, kterou Wilson poskytoval Villovi tak dávala perfektní smysl, a nebyla v americké společnosti příliš kontroverzní záležitostí, neboť Villa dokázal na svou stranu přivést velkou část americké veřejnosti.

I přes toto všechno Wilsonova administrativa začala postupně, jak Villa vítězil a postupoval na jih, činit velmi kontroverzní rozhodnutí, a postupně orientovat svoji politiku na jeho oslabení. Jedním z prostředků zasahování do mexické politiky byla kontrola obchodu se zbraněmi. Taft nejprve odmítal zastavit

¹⁷⁶ REED, s. 274.

přísun zbraní revolucionářům a poté zastavil přísun zbraní do Mexika, aby odepřel přístup Orozcovým vzbouřencům. Wilson pokračoval v blokádě, ovšem posléze toleroval konstitucionalistům pašování zbraní přes hranice, a nakonec v únoru 1914 zbraňové embargo zcela odvolal. Nové nařízení otevřelo stavidla přísunu amerických zbraní do rukou konstitucionalistů, čemuž pomáhala i geografická situace. Po obsazení Veracruz, jako součást kontroverzního, a velmi riskantního obratu od Villy, začala USA znovu uplatňovat zbraňové embargo.¹⁷⁷ Wilson toto embargo nejprve zdůvodňoval protiamerickými postoji konstitucionalistů, což jako vysvětlení neodpovídalo skutečné situaci, neboť Villa byl ochotný značně narušit jednotu konstitucionalistického tábora, aby zachoval přátelské vztahy s USA, a stejně byl embargem postižen. Navíc krátce po vyhlášení bylo zbraňové embargo zmírněno, ale nikoliv ve prospěch Villy, ale ve prospěch Carranzy. Veracruz a pozemní hranice byly uzavřeny, ale přístav Tampico, pod kontrolou Carranzovy frakce, byl nyní otevřen omezeným dodávkám zbraní. Hranice mezi USA a teritoriem ovládaným Villou ovšem zůstávala uzavřena. Villa se pokoušel přesvědčit Wilsona rozumnými argumenty vycházejícími z předpokladu, že Wilsonovým cílem je rychlá porážka Huerty, ale i hrozbami ústupu zpět na sever, aby znovu dovolil dovoz veškerého materiálu přes hranici na jeho teritorium.¹⁷⁸ Tento krok ovšem nezabránil porážce federální armády, která nyní byla poražena nejen v poli, ale na rozdíl od roku 1911 i politicky. A zároveň pomohl posunout vítězný revoluční tábor k přicházejícímu konfliktu.

Situace ale nemusela nutně sklouznout k dalšímu konfliktu. Existovaly důvody pro opatrný optimismus v průběhu léta 1914, obzvláště pak pro vnější pozorovatele. Po sérii provokací a konfliktů, při kterých mimo jiné málem přišel o život Sonorský generál Obregón, byla na 10. října svolána konvence v Aguascalientes, kde měli zástupci revolučních frakcí vytvořit kompromisní a trvalý mír pro Mexiko.¹⁷⁹ Konvence z Aguascalientes se pokoušela ustavit sebe jako vůdčí sílu Mexika a vykonávat pravomoci, které předtím zastával Carranza

¹⁷⁷ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, Stanford s. 354.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 355.

¹⁷⁹ KNIGHT, s. 256.

jako první náčelník konstitučních sil. Následně došlo ke zvolení předsedy konvence, kterým se stal Atonio Villareal, a bylo vyhlášeno všeobecné příměří v celé zemi. Konvence prohlásila sebe sama za svrchovanou moc v zemi. Carranza tento krok odmítl a on i Villa dál pokračovali v přípravách na další boje. Konvence mezi tím přijala některé návrhy Zapatistů na pozemkovou reformu, a to oproti jasně vyjádřeným požadavkům a názorům Carranzy. Byl také zvolen nový prozatímní prezident, Eulalio Gutiérrez, a Carranza ztratil výkonnou moc, která mu do té doby náležela jako prvnímu náčelníkovi. Spolu s odstavením Carranzy od diktátorských pravomocí konvence také oficiálně odvolala Villu z jeho velitelského postu. Villa, pod vlivem prodemokraticky smýšlejícího Felipa Angelese, tento návrh přijal. S postupem času ovšem převážila, z velké míry opodstatněná, nedůvěra mezi Villou a Carranzou, a skupiny neutrálních delegátů a legitimita konvence jí nedokázaly převážet.¹⁸⁰ V průběhu listopadu bylo Aguascalientes obsazeno Villistickými vojáky, údajně na obranu proti Carranzistické ofenzivě, a Carranza byl konvencí, kterou opustila většina nevillistických a nezapatistických delegátů, označen za rebela. Carranza úspěšně evakuoval Mexico City, pod záminkou návštěvy pyramid v Teotihuacánu, a ihned začal organizovat protivillovské síly. Villa byl mezitím konvencí jmenován vrchním generálem konvencionistické armády. Generál Obregón, který pomáhal udržovat mír v průběhu roku, se připojil ke Carranzovi, a „válka vítězů“ začala.¹⁸¹

4.2. Válka vítězů

Ihned po vypuknutí takzvané Války vítězů, Washington předpokládal rychlé vítězství konvencionalistů nad konstitucionalisty. To ale z mnoha důvodů nenastalo, a válka se jevila jako začátek dalšího vleklého konfliktu. V prosinci 1914 Američané evakuovali Veracruz, které předali do rukou vojáků věrných

¹⁸⁰ KNIGHT, s. 261.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 263.

Carranzovi.¹⁸² To může být vysvětlováno tím, že na rozdíl od Carranzy si Villa nikdy nečinil nárok na vládu v celém Mexiku, a vždy se spokojil s udržováním své regionální bašty ve středu mexického severu.¹⁸³ Villismus, i přes krátké období, kdy používal, především z propagandistických důvodů jako záštitu konvencionismus, nikdy neměl ambice přesáhnout mocenské báze jednotlivých vůdců a stát se hegemonelem celého Mexika.¹⁸⁴ To je také jeden z důvodů proč mohl Villa nalézt kompromis se Zapatou, zatímco žádný jiný vůdce, který si nárokoval svrchovanost nad celou zemí, od Madera přes Huertu až po Carranzu, logicky nemohl nalézt s jeho hnutím kompromisní modus vivendi. A to je také logický důvod, který vysvětluje odklon americké administrativy od Villy. Villa nikdy nemohl, protože nechtěl, sjednotit Mexiko pod svoje osobní vedení, a poskytnout tak stabilní investiční prostředí a ukončit násilí, které na začátku roku 1915 trvalo v Mexiku již pět let. Na počátku roku 1915 se navíc, vzhledem k pokračujícím bojům mezi Villisty a Carranzisty, rozhořela na severu Mexika propagandistická válka s cílem rekrutovat vojáky do jednotlivých armád. Ti byli rekrutováni ze všech sociálních vrstev a rétorika byla cílená adekvátně tomu, co každá skupina očekávala od revoluce. Severomexičtí dělníci byli, ve srovnání se zbytkem Mexika, protiamericky naladěni. A při jejich rekrutování byly často využívány, a podněcovány, protiamerické nálady. S narůstající potřebou posilování vojsk si nyní i Američané začínali všimnout upřímných protiamerických postojů severomexických dělnických komunit, které navíc byly podněcovány některými vůdci, například Villovým spojencem Josém Maríou Maytorenou. Ten nejenže podněcoval protiamerické nálady, ale také záměrně blokoval fungování průmyslu s cílem rekrutovat nezaměstnané dělníky.¹⁸⁵ Villův pokus vědomě imitovat, na radu Zapaty, jakobínskou „vládu teroru“ v hlavním městě, ač se co do počtu obětí nebo brutality obecně nemohl vůbec srovnávat se svou inspirací, také odradil některé zahraniční diplomaty od dalšího obdivu k Villovi.

¹⁸² KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 298.

¹⁸³ KNIGHT, s. 271.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 263.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 279.

I přes tyto všechny faktory není odklon Wilsonovy administrativy od Villy jednoduché vysvětlit. Nejprve je nutné odmítnout teorii, že zatímco veřejně se Wilson přikláněl k Villovi, vnitřní politika se od proklamací lišila. Mnohé provillistické zdroje a prohlášení pocházely z neveřejných vnitřních zpráv a memorand, které nebyly určeny veřejnosti. Otázka zbraňových dodávek může být částečně objasněna tím, že Wilson svěřil tento problém svému speciálnímu zástupci v Mexiku Johnu Lindovi, muži, který choval sympatie ke Carranzovi. Zdůvodnění, které Lind poskytl Mexičanům, bylo takové, že Wilson nechce vyvolávat dojem, že jeho administrativa dovoluje neřízený proud vojenského materiálu do válkou rozbořeného Mexika. Dodávky námořní trasou přes Tampico tedy měly umožňovat americké vládě tvrdit, že odesílané zbraně putují na Kubu. To, že všechny putovaly pouze ke Carranzovi, by poté byl pouze výsledek geografické a vojenské reality a toho, že američtí celníci a Lind nechtěli vymýšlet nové metody, jak doručit zbraně k Villovi. Ovšem vysvětlení spoléhající na Wilsonovy zástupce v otázce přerušení dodávek zbraní je nedostačující, protože Villa osobně psal nóty Wilsonovi, ve kterých žádal o vysvětlení. Žádného vysvětlení se mu však nedostalo, a je možné pouze spekulovat, že toto rozhodnutí vycházelo z politiky oslabení bojujících frakcí natolik, aby nemohly svádět další boje.¹⁸⁶

Rozhodnutí předat Veracruz do rukou Carranzistů pak rozhodně pocházelo od nejvyšších míst a nelze ho považovat za důsledek počínání úředníků nižší úrovně. Wilson vyjádřil přání stáhnutí jednotky na konci léta 1914. To vycházelo na jedné straně z představy, že konvence v Aguascalientes dosáhne trvalého míru a kooperace v Mexiku, a americké jednotky okupující přístavní město nebudou nutné. Dále vypukla v létě 1914 první světová válka. Americká armáda byla v době před první světovou válkou k velikosti země poměrně malá. To, že její část byla zaměstnána v Mexiku, značně oslabovalo americkou vyjednávací pozici ve vztahu ke zbytku světa. Američtí představitelé se obávali ohrožení obchodu s Evropou německou ponorkovou válkou. Stejně tak se obávali zvýšené japonské agresivity

¹⁸⁶ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 500.

vůči Číně, a uchování její teritoriální integrity bylo jedním ze strategických cílů USA v této době. USA si ovšem kladly požadavky ohledně osudu Veracruz po jeho navrácení Mexiku. Nikdo z místních, kdo spolupracoval s okupační správou, neměl přijít k úhoně. Daně zaplacené Američanům by nebyly vymáhány podruhé Mexičany. A skoro 15 tisíc uprchlíků, kteří se uchýlili do města, aby unikli válce, nemělo být postiženo možnou odvetou. Carranza dlouho odmítal tyto požadavky přijmout. Jeho zdůvodnění bylo takové, že USA okupují teritorium jiného svrchovaného státu a proto si nemůžou klást jakékoliv podmínky, a jejich přijetí by bylo narušením mexické svrchovanosti. Svůj postup konzultoval s konvencí v Aguascalientes, která mu ovšem doporučila podmínky přijmout. Pro konvenci bylo stažení amerických jednotek prioritou a mělo být provedeno co nejdříve, a narušení teoretického právního principu svrchovanosti americkými požadavky bylo za tímto cílem přijatelné.

Po vypuknutí války vítězů, konkrétně v listopadu 1914, Carranza americké požadavky přijal. USA se ovšem ještě před předáním rozhodly konzultovat situaci s Villou. Villa trval na předání Veracruz do rukou konvencionistické frakce. Konvencionisté ovšem neměli v dosahu žádné jednotky, které by Veracruz obsadily, celé okolí bylo ovládáno Carranzisty. Wilson se tak ocitl v pozici, kdy musel buďto přepravit do Veracruz Villisty odjinud na amerických lodích, nebo předat Veracruz Carranzistům. Pokud by ovšem využil amerických lodí k přepravě Villistických jednotek do Veracruz, Carranzisté by se obrátili silně proti USA. To mělo možnost vyvolat spirálu protikroků, které by vedly až k americké intervenci v Mexiku. Pokud by se Wilson takto otevřeně přihlásil k Villovi, Carranzisté by mohli na svém území podnikat protiamerické akce. Americká veřejnost by na to reagovala požadavkem, aby administrativa reagovala a zasáhla k zabezpečení občanů USA a jejich majetků v Mexiku. To by mohlo vést až k vojenskému střetu. Vedlejší součástí tohoto procesu by také nepochybně byla delegitimizace Villy, který by se pro mnoho Mexičanů stal pouhou americkou loutkou. Prostá intervence v občanské válce tak mohla rychle přerůst ve válku USA a pár osamělých spojenců proti valné většině Mexika. Tento výsledek by byl přesným opakem toho, co chtěl Wilson stažením z Veracruz dosáhnout, a USA by se v případě vyplnění tohoto

scénáře musely stáhnout z velké části ostatních mezinárodních záležitostí.¹⁸⁷ Faktem je, že ke konci roku 1915 uznal Willson Carranzu a dovolil jeho jednotkám překračovat americké hranice. Wilson se navíc nepokusil zničit nebo odvézt pryč vojenský materiál, který se po několik měsíců hromadil ve Veracruz z různých zásilek, které Američané ve městě zadržovali.¹⁸⁸ Jednoduché vysvětlení spočívá v tom, že Wilson, stejně jako další zahraniční pozorovatelé, nepřikládal Veracruz důležitost, neboť předpokládal rychlý triumf konvencionistů.¹⁸⁹ To mohlo být podpořené tím, že i po získání Veracruz, Villa a jeho síly mohly rychlým úderem na Veracruz v podstatě zničit hlavní bod Carranzistů v oblasti, potenciálně zajmout i Carranzu, a to ještě než by byla připravená obrana města. Toto není jen postfaktická teoretická spekulace, ale něco, čeho si byli mnozí vojensky znalí lidé dobře vědomi. Villův spolupracovník a schopný vojenský velitel Felipe Angeles navrhoval přesně takový agresivní manévr, postupovat rychle směrem k Veracruz a „*nahnat je do moře a utopit je*“.¹⁹⁰ Villa, z několika důvodů rozhodl proti tomuto kroku a vyslal Angelese na sever, přes jeho opakované protesty. Jedním z důvodů byl respekt k teritoriu svého spojence Zapaty. Villa a Zapata se v předchozím období dohodli na tom, že Villa bude opreovat na severu a Zapata na jihu, a Villa nechtěl toto ujednání příliš ohrozit. Dalším důvodem byla Villova přílišná obava z ohrožení svého zázemí na severu.

I přes rozpoutání nového střetu však Wilson neodešel z dosavadního vývoje z prázdnou. Podařilo se mu splnit několik cílů jeho politiky. Wilson osobně vinil Huerta ze smrti Madera a vnímal ho jako svůj přesný politický a osobní opak. Jeho příklon k Velké Británii a Evropě obecně také zavdával důvody k nepřátelství. Na konci roku 1914 byl Huerta, za poměrně malou cenu pro USA, odstraněn z mexické politiky. Kromě toho Wilson také vrátil do mexických rukou Veracruz, což mu rozvázalo ruce pro potencionální řešení problémů jinde ve světě. Jeho morální progresivní mise, snažit se přinést demokracii a odstranit neústavní vládu

¹⁸⁷ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 501.

¹⁸⁸ VANDERWOOD, Paul J., *The Picture Postcard as Historical Evidence: Veracruz, 1914*, in: *The Americas* 45, 1988, 2, s. 201–225.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 502.

¹⁹⁰ KNIGHT, s. 310.

tyranů, byla do určité míry splněna a Wilson také vrátil Mexiko zpět bez větších škod. V podobném duchu se nesl jeho projev na začátku roku 1915. „*považuji to za základní princip, a vy také, že každý lid má právo určit si svou formu vlády, a do téhle nedávné revoluce v Mexiku, do konce Díazova panování, osmdesát procent mexických lidí nikdy nemělo vhléd do určování, kdo budou jejich guvernéri nebo jaká bude jejich vláda. Nyní, já jsem pro těch osmdesát procent. Není mojí starostí, a není to vaší starostí, jak dlouho si jí budou určovat. Není mojí starostí, a není to vaší starostí, jak si vyřeší svoje starosti. Je to jejich země. Je to jejich vláda. Svoboda, jestli jí mohou získat, a bůh jim v tom pomáhej, je jejich. A pokud je to v mém vlivu, zatímco jsem prezident, nikdo k nim nebude zasahovat*“.¹⁹¹ Takto hovořil Wilson k demokratům ve státu Indiana, v poměrně prorevolučním duchu, který zároveň akcentoval jeho snahu nedovolit, aby byly USA přímo zataženy do konfliktu. Zároveň Wilson předpokládal jako možnost další trvání konfliktu. Důležitost zachování Monroovy doktríny byla také akcentována.

Wilsonova politika nezasahování do mexických záležitostí ovšem nemohla, vzhledem k mezinárodní situaci, vydržet dlouho. USA se pomalu přikláněly na stranu Dohody a paralelně se zhoršovaly vztahy s centrálními mocnostmi. Ekonomicky se pro dohodu stala důležitá mexická ropa, a pro USA yucatánský sisal. Námořní blokáda navíc odtrhla USA od dovozu z německých kolonií. Wilson proto nechtěl, aby byla diplomatická a vojenská síla USA vázána v Mexiku v případě, že by vypukl konflikt mezi oběma zeměmi.¹⁹² Do června 1915 navíc vycházely na povrch všechny problémy Villy a jeho sil. Z mnoha důvodů šel Villa, dlouho považovaný za jasného favorita v boji o moc, od prohry k prohře. USA to logicky zneklidnilo, protože vyřazením jedné ze stran by se logicky snížila možnost zasahovat do situace ve prospěch jejich zájmů. Nezasahování do mexických záležitostí by se tak stalo čekáním na mexický zásah do americké situace. Státní sekretář Robert Lansing vyjádřil poměrně jasně americkou „politiku vyvažování“ v Mexiku ve svém dopise Wilsonovi: „*nechceme, aby Carranzova frakce byla jediná se kterou se musíme v Mexiku vyrovnat. [...] Carranza se zdá*

¹⁹¹ SCHOULTZ, s. 247.

¹⁹² KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 503.

natolik neschůdný, že i jen zdání opozice proti němu nám dá šanci vyzvat ke kompromisu frakcí. Myslím proto, že je politické v současné době zajistit, aby Villa získal dostatečné finanční zdroje a dovolit jeho frakci zůstat ve zbrani, dokud nebude vytvořen kompromis.“¹⁹³ Cílem nyní bylo vytvořit, alespoň do nalezení trvalého řešení, protiváhu Carranzovi.

2. června Wilson poslal poměrně ostrou nótu všem bojujícím stranám, ve které požadoval, aby došlo co nejdříve k dohodě. Caranza i Zapata nótu jednoznačně odmítli. Zapatův bratr Eufemio Zapata vyjádřil názor, že Mexičané jsou připravení a ochotní bránit Mexiko do posledního muže. Zapatistický intelektuál Antonio Díaz Soto y Gama nazval Wilsona agentem Wall street.¹⁹⁴ Villa, pochopitelně vzhledem ke své horšící se pozici, vyjádřil ochotu vyjednávat s Carranzou. Vzhledem k politické citlivosti tématu ovšem jeho odpověď nemohl formulovat jako souhlas s Wilsonem, neboť by to bylo jeho nepříteli vykládáno jako podrobení se USA. Villa proto obvinil Carranzovy osobní ambice z vypuknutí konfliktu, a jako řešení navrhol opustit Mexiko, pokud Caranza učiní totéž. Jednalo se o souhlas s cílem Wilsonovy politiky bez toho, aby byl vysloven souhlas s výhružnou nótou.¹⁹⁵ Wilson zvažoval i přímý vojenský zásah, ale jak už bylo řečeno, tento krok by byl opakem jeho cílů v Mexiku. Ve státním sekretariátu bylo zvažováno řešení celé mexické situace vojenským převratem, který by se zbavil všech revolučních vůdců, Villy, Zapaty i Carranzovy.¹⁹⁶ Wilsonův zvláštní vyslanec Duval West, který věřil, že žádná z bojujících stran není možná bez americké pomoci zvítězit, vnesl do debaty další možnost amerického zásahu. West nevěřil, stejně jako Wilson, v americký vojenský zásah. Domníval se proto, že řešením by bylo buďto zvolit, uznat a podpořit jednu ze stran k jejímu konečnému cíli. Nebo další možností by bylo vytvořit a podpořit novou frakci nebo osobu. A novinkou byl jeho návrh zvolit člena Maderovy vlády, který by býval nastoupil do úřadu po Maderově smrti podle mexické ústavy. Wilson se skutečně zabýval touto možností, alespoň po nějaký čas. West věřil, že akce v Mexiku je nutná, neboť se domníval,

¹⁹³ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 502.

¹⁹⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 299.

¹⁹⁵ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 504.

¹⁹⁶ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 299.

že po ukončení války v Evropě by se mohla opakovat situace z 60. let 19. století a dojít ke společné intervenci evropských mocností v Mexiku pod vedením Francie.¹⁹⁷ Tato obava nebyla neoprávněná, neboť v dubnu 1915 dorazil do New Yorku ze svého exilu Victoriano Huerta. I přes Huertovy deklarace, že neplánuje zasahovat do politiky a cestuje pouze pro osobní potěšení, se výzvědné služby oprávněně domnívaly, že plánuje znovu zasáhnout od mexických událostí. Huerta se setkal s mnoha mexickými emigranty a spolupracoval s Franzem von Pappenem, německým vojenským atašé v USA. Jeho plány byly, alespoň v hrubých obrysech, známé pro britské a americké výzvědné služby, ale i agenty jednotlivých bojujících frakcí.¹⁹⁸

Když výhružná nota nezabrala, Wilson se rozhodl využít ke svým cílům diplomacii. Státní sekretář Lansing chtěl svolat pan-americkou konferenci, která měla ukončit chaos v Mexiku pod záštitou společné akce všech amerických států. Zájmy USA by se tím daly zahalit pod plášť pan-americké kooperace, a zároveň by se podařilo bojovat proti přesvědčení, že USA měly agresivní záměry vůči Mexiku. Konference byla pod vedením USA a další přizvané státy byly, podobně jako na konferenci u Niagarských vodopádů, Argentina, Brazílie a Chile. Tato konference měla vyjednat setkání nižších revolučních vůdců v Mexiku. Ti měli vytvořit novou vládu, která by byla uznána a rozhodně podpořena USA a státy ABC. Prezident a jeho kabinet by ovšem nebyli vybráni těmito veliteli, ale USA. Wilson a jeho vláda procházeli seznamy kandidátů na jednotlivé funkce, které by poté navrhli na pozice v této nové vládě. Pan-americká konference se sešla 5. srpna 1915 ve Washingtonu, kde měla dohodnout všechny záležitosti nutné k vytvoření nové politické situace v americké režii.¹⁹⁹ Situace v Mexiku se ovšem vyvíjela rychleji než americké diplomatické iniciativy. Ke konci léta bylo jasné, že jakákoliv vláda vytvořená nižšími veliteli, je nemožná bez amerického zásahu. Carranza navíc postupoval vítězně proti Villovi. Villa se zvládal udržet na tom území, které měl do značné míry díky americké pomoci, jenž měla primárně oslabit Carranzu.

¹⁹⁷ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 503.

¹⁹⁸ RAUSCH, s. 135.

¹⁹⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 300.

Villa si byl v této době do značné míry vědom toho, jak funguje „politika vyvažování“. To prudce kontrastovalo s jeho původní představou, že Wilson je jakýsi americký Madero, bojovník za chudé a utlačované celého světa. V soukromých hovorech s vojenskými veliteli Villa otevřeně zmiňoval možnost celonárodního boje za integritu Mexika proti USA. Navíc také narážel na to, že USA dle něj udržovaly tajné agenty v zemi, s cílem proti sobě rozeštvávat jednotlivé vůdce revoluce. Villovo rozčarování Wilsonem bylo poté několikrát potvrzeno v sérii diplomatických incidentů. Vztahům nepomáhala ani série kreativních pokusů amerických občanů nebo cizích agentů operujících v USA o řešení mexického problému jejich cestou.²⁰⁰ Díky své slabosti navíc Villa musel sáhnout na rezervy a vybírat zvyšující se poplatky od amerických společností na svém území. Carranza na druhou stranu si mohl, s vidinou absolutního vítězství na dosah, počínat blahosklonně, a vyslal do USA memorandum, ve kterém přislíbil chránit majetek a životy cizinců, udělit mnohé amnestie, udržovat svobodu víry a vyřešit agrární problém bez konfiskací.²⁰¹ Představa vlády nižších vůdců ovšem neopustila USA alespoň do září, kdy chtěl státní sekretář Lansing zabránit tomu, aby americké banky poskytly úvěry Carranzově vládě. Informace o půjčce ovšem byla pouze pověst. Fakt, že Lansing osobně zakročil, znamená, že procarranzistická pozice americké vlády nebyla v této době zdaleka zformována. To se pod vlivem dalšího postupu Carranzistů změnilo, a státní sekretář Lansing musel informovat Wilsona, že Carranzisté „*jsou natolik dominantní, že si zaslouží uznání*“.²⁰²

9. října 1915 tak byl Carranza uznán Spojenými státy, a následně státy ABC, jako vládce Mexika. To znamenalo, že politika vyvažování v podstatě zkolabovala a nedosáhla svého cíle. Někteří současníci spekulovali, že za uznáním stojí kontakty mezi lidmi ve Wilsonově administrativě a texaskou ropnou společností. Tyto spekulace nejsou však podložené konkrétními zdroji. Většina amerických ropných společností nepodporovala Carranzu, obzvláště poté, co na ně v Mexiku

²⁰⁰ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 503.

²⁰¹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 300.

²⁰² SMITH, s. 40.

uvalil daně. Některé z nich byly dokonce zapojené do konspirací s cílem Carranzovu vládu ukončit a nahradit ho někým pro ně přijatelnějším.²⁰³ V tomto bodě existoval průnik zájmů mezi americkými a britskými ropnými firmami, a někteří američtí naftaři se pokoušeli koordinovat svůj lobbistický postup s britským velvyslancem v USA.²⁰⁴ Nezmohli ovšem mnoho. Pro Lansinga a Wilsona převládaly širší strategické úvahy nad zájmy části amerických kapitalistů. Lansing věřil, že Německo chce udržovat v Mexiku zmatek a nedovolit jedné frakci triumfovat, a následně zatáhnout USA do intervence. Prioritou proto muselo podle Lansinga být uznání a rozhodné podpoření nejsilnější frakce, zajištění jejího triumfu, a poté nedovolit Německu, nebo komukoliv jinému, aby způsobil vypuknutí konfliktu mezi Mexikem a USA.²⁰⁵

Villa se o změně amerického postoje dozvěděl naprosto šokujícím způsobem. 1. listopadu svedl Villa bitvu o Agua Prieta. Jednalo se o poslední konvenční střet mezi vojsky Carranzistů a tím, co zbylo z Villovy slavné severní divize. Wilson nejprve uvalil zbraňové embargo na Villu a jeho jednotky, a poté dovolil Carranzistickým silám využít americké území k přepravě. Posádka hraničního města Agua Prieta byla proto posílena z Arizony zkušenými veterány Carranzistické armády. Tento zvrát znamenal jasnou porážku. I další Villovy taktické prvky byly negovány využitím zkušeností, které získali velitelé Carranzistických sil mimo jiné analyzováním bojů na západní frontě. Opevněná hnízda s kulomety a pátrací světla, možná umístěna na americké straně hranice, bránili hraniční město. Villova taktika rychlého nočního útoku poněkolkáté selhala. Po tomto útoku se již nikdy Villa neocitl zpět v pozici, kdy by velel regulárnímu vojsku, které obsazovalo a drželo území. Villa, šokovaný obratem událostí, se nyní stal zapřísáhlým nepřítelem USA, a považoval Wilsona za perfidního zrádce. Villa dal jasně na srozuměnou novinářům, že plánuje vykonat odplatu na všech Američanech, kteří se mu dostanou do rukou.²⁰⁶

²⁰³ SMITH, Michael M., *The Mexican Secret Service in the United States, 1910–1920*, in: *The Americas* 59, 2002, 1, s. 65–85.

²⁰⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 301.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 302.

²⁰⁶ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 526.

5. Porevoluční vztahy

5.1. USA a Carranza v období stabilizace

Wilson považoval svůj dosavadní postup za úspěch. Huerta byl odstraněn a na jeho místě nyní byla vláda Carranzy, bývalého Reyisty, který představoval pro mnohé pokračování Maderových snah vybudovat v Mexiku svobodný demokratický systém podobný tomu v USA. Carranza byl navíc schopný Mexiko ovládnout a kontrolovat, což bylo velmi důležité z hlediska ekonomického, ale i vzhledem k ukončení cyklu válečného utrpení celé země.²⁰⁷ Carranza využil svého postavení a začal pracovat na obnově válkou zdevastované země. Na to bylo potřeba začít vybírat daně také od zahraničních společností. 6. prosince 1915 byla vyhlášena daň z těžby ropy na mexické půdě, zdůvodněnou jako kompenzaci za bohatství, které je takto Mexiku odčerpáváno. Na Yucatánském poloostrově byl vytvořen státní monopol na výkup a prodej sisalu, který tak bojoval proti monopolizaci této suroviny americkou Mezinárodní sklizňovou společností.²⁰⁸ Jednalo se o pokračování trendu, kdy od roku 1913 v revolučních kruzích získávala na popularitě reformní legislativa. Konečným cílem tohoto vyvíjejícího se hnutí se zdálo být převedení přírodních zdrojů země pod státní kontrolu. Některé kroky byly učiněny již dříve. Například ropné společnosti se nyní museli zavázat k dodržování mexických regulací, než dostanou povolení k těžbě, ovšem Carranzova vláda, v delikátní situaci pokračujících bojů, na záležitost nijak nenaléhala.²⁰⁹

To se logicky změnilo s Carranzovým triumfem v zemi. Ten byl zároveň spojen s jeho uznáním, které USA učinily jako protitah možné německé diplomacie. Tím se vyjednávací pozice USA značně snížila. Nemohly teď požadovat záruky nebo výhody výměnou za oficiální uznání, a nemohly zároveň

²⁰⁷ LONG, Scott T., *Wilson and Carranza: A reappraisal of Woodrow Wilson's Mexican Policy*, Montana 1981, s. 21.

²⁰⁸ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 303.

²⁰⁹ SMITH, s. 40.

činit vůči Mexiku výhružné nebo agresivní akce, protože by tím nahrávaly německým cílům svázat USA ruce v zámoří. V lednu 1916 učinil Carranza první pokus postupně zabezpečit mexickou kontrolu ropy v zemi. Jednalo se o zrušení ropných koncesí v určitých oblastech poblíž Veracruz, které patřily mexickým občanům, ale dostaly se v období vlády Huerty do rukou amerických firem.²¹⁰ Spory o ropu a její těžbu budou jedním z problémů, který vrhá dlouhý stín na mexicko-americké vztahy od revoluce až do revize americké zahraniční politiky před druhou světovou válkou. Mnoho amerických představitelů věřilo, že Mexiko se chystá znárodnit ropu, a veškeré kroky, i když omezené, považovaly za předehtu. To logicky způsobovalo napětí ve vzájemných vztazích. Reakce USA pak byly poměrně nepřiměřené, a to i na nařízení, která byla na první pohled snadno přijatelná.²¹¹ Americké společnosti proto lobovali u Wilsona, aby situaci vyřešil jinak. Poskytnutím úvěru carranzově vládě by Mexiko nemuselo postupovat proti americkým investorům, aby získalo peníze, a společnosti v USA by se stali držitelem mexického dluhu. Zabránilo by se tak zhoršení vztahů mezi oběma zeměmi, a uvolnil by se prostor pro další vyjednávání a zlepšení vztahů.

Možnému vyjednání americké půjčky předešla ovšem jedna událost. V noci 9. března napadla skupina asi 500 mexických ozbrojenců hraniční město Columbus v americkém státě Nové Mexiko. Jednalo se o Villu a jeho zbývající stoupence. Tento útok byl odražen americkou posádkou, ovšem zemřela při něm asi stovka Mexičanů a 17 Američanů.²¹² Jednalo se o součást stupňující se kampaně Villy, který se cítil zrazený Spojenými státy. Navíc se mu od jeho agenta v USA dostalo zprávy o plánu Leona Canovy, hlavy mexického oddělení státního sekretariátu USA.²¹³ Canova se stal součástí jedné z několika odvážných konspirací s cílem restaurovat v Mexiku obdobu Díazova režimu. Canova, bez pověření nebo informování svých nadřízených, konspiroval s Eduardem Iturbidem, potomkem prvního mexického císaře a policejním náčelníkem Mexico City za

²¹⁰ SMITH, s. 44.

²¹¹ Tamtéž, s. 46.

²¹² KATZ, Friedrich, *Pancho Villa and the Attack on Columbus, New Mexico*, in: *The American Historical Review* 83, 1978, 1, s. 101–130.

²¹³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 303.

vlády generála Huerty. Iturbide měl získat americkou materiální podporu, využít jí k propagandě a rekrutaci lidových vrstev v Mexiku, a spolu s dalšími emigranty a podporovateli Díazovy vize poté ovládnout Mexiko. Součástí plánu bylo poté vytvořit v Mexiku režim podobný tomu Díazovu, ovšem nyní plně pod kontrolou USA. Mexiko by se stalo v podstatě protektorátem svého severního souseda.²¹⁴ Tento plán ztroskotal. Ovšem informace o něm, které Villa získal, ho inspirovaly. Villa nyní věřil, že Wilson vyměnil Iturbideho za Carranzu. Dle Villy a jeho propagandy nedává smysl, proč by Wilson zradil jeho, který se k USA vždy choval uctivě a s respektem, a vyměnil ho za nacionalistického Carranzu. Jediným vysvětlením, které podle Villy dávalo smysl, bylo, že ve skrytu veřejných prohlášení přijal Carranza Canovův návrh a fakticky prodal Mexiko Wilsonovi a Američanům.²¹⁵ Villa hluboce věřil, že on, a několik jeho zbývajících bojovníků, jsou jedinou nadějí, jak zabránit porobení Mexika.²¹⁶ Villa proto napadl USA s cílem vynutit si reakci. Pokud by USA skutečně reagovaly vysláním armády proti Villovi, a Carranza by to dovolil, pak by jasně odhalil svoji zradu Mexika. Pokud by se ovšem Američanům vzepřel, pak by porušil svou dohodu s Willsonem a jeho pozice by byla silně oslabena. Villa si přál vyvolat intervenci USA v Mexiku, která by poté přivedla pád Carranzu.²¹⁷

A skutečně, ihned po útoku se začaly ozývat intervencionistické hlasy ve Washingtonu. A nejednalo se jen o obvyklé jestřáby, kteří věřili v americkou dominanci a požadovali okupaci Mexika, ale i méně radikální skupiny nyní kritizovaly Wilsonův postup. Celé situaci rozhodně nepomáhalo to, že se jednalo o volební rok, a republikánská strana nehodlala tentokrát zahodit prezidentskou volbu vysláním dvou kandidátů. V souvislosti s volebním kláním tak byla kritizována Wilsonova nekonzistence, protože intervence ve Veracruz byla provedena pod daleko menší záminkou, než byl útok na americkou půdu.²¹⁸ Wilson se proto rozhodl pro omezenou akci s cílem bojovat pouze proti Villovi a

²¹⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 304.

²¹⁵ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 529.

²¹⁶ Tamtéž, s. 538.

²¹⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 303.

²¹⁸ SMITH, s. 48.

jeho banditům. Ta měla demonstrovat ochotu Wilsona bránit americké zájmy a zároveň ukázat ostatním státům světa, a hlavně latinské Ameriky, že Wilsonovy záměry jsou pro ně příznivé.²¹⁹

Pershingova trestná výprava

Ve volebním roce, a s Wilsonovou kampaní sázející na slogany o tom, jak Wilson zemi udržel mimo válečný konflikt, nemohlo být řeč o válce. Celá událost byla proto nazvána expedicí, ne intervencí nebo válkou. 10. března bylo na setkání Wilsonova kabinetu rozhodnuto, že bude vyslána dostatečná síla s cílem zneškodnit Villu.²²⁰ Do čela výpravy byl vybrán generál John J. Pershing, veterán indiánských válek a bojů na Američany okupovaných Filipínách. Kromě nesporných vojenských dovedností byl také známý pro své diplomatické schopnosti. Kombinace vojenských a diplomatických dovedností činila z Pershinga jasnou volbu pro vedení diplomaticky citlivé a vojensky náročné expedice. Součástí Pershingova štábu byl také například mladý poručík George S. Patton.²²¹ 13. března odeslala americká vláda nótu Carranzovi. V ní žádala o povolení vyslat americkou expedici na mexické území s cílem pronásledovat a potrestat Villu. Paralelně s vyjednáváním o povolení ke vstupu na mexickou půdu překročily 15. března Pershingovy jednotky hranici a začaly své operace.²²² Carranza nejprve odmítal dovolit Američanům vstup, a navrhoval, že jeho jednotky budou pronásledovat Villu. USA toto odmítly. Carranza nakonec, asi po týdnu vyjednávání detailů, dovolil americkým silám vstoupit do Mexika, pod podmínkou, že Američané se budou pohybovat pouze ve státě Chihuahua. Carranza navíc nejprve nedovolil Američanům využívat mexickou severozápadní dráhu k přepravě zásob. Americké síly dostaly oprávnění ji užívat až po několika týdnech, kdy už ovšem začaly zásoby přepravovat koňskou silou nebo jednoduchými

²¹⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 308.

²²⁰ HURST, James W., *Pancho Villa and Black Jack Pershing*, London, Westport 2007, s. 40.

²²¹ DE QUESADA, Alejandro, *The Hunt for Pancho Villa, The Columbus Raid and Pershing's Punitive Expedition, 1916 – 1917*, Oxford, New York 2012, s. 40.

²²² KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 308.

nákladními automobily Dodge. Dalším faktorem byla komunikace. Armádní telegrafní vedení muselo být neustále střeženo a opravováno, protože Mexičané s oblibou telegrafní dráty stříhali.²²³

Přestože americké noviny byly naplněny bombastickými titulky, cíl trestné výpravy byl poměrně menší, než bylo prezentováno. Oficiální prohlášení a uvažování veřejnosti ukazovalo na to, že cílem je chytit Pancha Villu. Instrukce předané Pershingovy obsahovaly menší cíl. Tím bylo zničit Villový síly. Pokud by byly jeho síly natolik poškozeny, že se nemohl o nic pokusit, expedice by byla považována v očích Wilsona za úspěšnou. Když Villa zaútočil na Columbus, jeho síly čítaly asi pět set mužů. Naprostá většina bývalých vojáků severní divize, na svém vrcholu největší vojenské organizace západní polokoule, se buďto vzdala Carranzovi za výhodných podmínek, které nabídl, nebo zkrátka šli domů. Po mnoha letech bojů byla populace unavená, a po sérii drtivých porážek ztratil Villa svoji auru nepřemožitelného vůdce. Před začátkem Pershingovy expedice tak lze do určité míry tvrdit, že její cíl byl splněn. Villa a jeho hrstka lojalistů byli v podstatě bandité, kteří nepředstavovali pro USA větší hrozbu než jiní běžní zločinci.²²⁴ Přítomnost Pershingových deseti tisíc mužů v Mexiku tohle změnila. Z amerického úhlu pohledu se jednalo o neobyčejně náročnou operaci s mizivými výsledky. Po jedenáct měsíců americká armáda pobývala v Mexiku. Logistika se stala obrovským problémem. Americká armáda zde prvně vyzkoušela logistické operace využívající nákladní vozy, něco co bylo v prostředí první světové války naprosto běžné. Zásobování nově nakoupenými nákladními auty se osvědčilo a ukázalo i Američanům, kde leží budoucnost v tomto ohledu. Podobně si zde americká armáda vyzkoušela vojenské použití letadel. Armádní vzdušná služba, vzniklá v roce 1909, užívala letecký průzkum, který měl pomoci lokalizovat Villový jednotky. První letecký oddíl nalétal za celou dobu expedice pětsetčtyřicet misí. Za tu dobu se čtyři letadla zřítily, mnohá padla za obět' opotřebení, obzvláště horkem, nebo byla rozebrána na náhradní díly pro ta zbývající. Efektivitu operací zhoršovaly písečné a prachové bouře. Další překážkou byly hory, které slabá

²²³ DE QUESADA, s. 40.

²²⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, London, s. 308.

letadla nemohla přelétnout a silné větry v jejich průsmycích neumožňovaly ani manévrovat skrz ně.²²⁵

Americká armáda se pohybovala státem Chihuahua a marně pátrala po Villovi. Nikdy se jim nepodařilo ho nalézt nebo dostihnout. Villa byl sice jednou zraněn, ale poté americká patrola procházela velmi blízko jeskyně, kde se ukrýval a neodhalila ho. Na druhou stranu se začalo dít něco jiného. Villův plán do určité míry fungoval. Villa se opravdu, s příchodem a pobytem amerických vojsk na mexické půdě, začínal stávat symbolem národního odporu proti americké invazi. Nejednalo se jen o bývalé Villisty, kteří by se nyní vraceli ke svému bývalému veliteli. Podobné názory začínaly postupně rezonovat i mezi Carranzistickými silami. Běžní vojáci, kteří proti němu před několika měsíci bojovali, začínali sympatizovat s Villou a jeho činy.²²⁶ Navíc, jak americké síly postupovaly, dostávaly se na nejistou půdu ve vztahu k místním Carranzistickým posádkám. 12. dubna se expedice do kontaktu s místními carranzisty, a po eskalaci vyvolané místním obyvatelstvem, došlo k přestřelce, která si vyžádala dva mrtvé a šest raněných amerických vojáků. Po konci střelby se Američané stáhli do opevněné vesnice, kde se tak asi sto amerických vojáků ocitlo v obklíčení asi pěti sty Carranzistů. Situace se vyhrotila natolik, že se USA a Mexiko ocitli na hranici války. Toto byl také začátek postupného stahování expedice. V Mexiku zůstávalo mnoho amerických vojáků, a bylo svedeno mnoho bitev a přestřelek s Villisty, ovšem americké síly musely přehodnotit svůj postup.²²⁷

Ke konci roku 1916 byla Villova armáda, v jeden moment čítající asi čtyři sta mužů, údajně v početním stavu deseti tisíc. Navíc se mu podařilo obsadit některá významná města v oblasti, jako Chihuahua City nebo Torreón, a tak doplnit zásoby munice, zbraní a dalších věcí nezbytných pro pokračování boje. Američané měli vzhledem k předchozím incidentům rozkazy nepostupovat hlouběji do Mexika a omezit svoje operace na minimum. Pershing byl podrážděný, a dožadoval se od Wilsona povolení zaútočit na město Chihuahua a porazit

²²⁵ DE QUESADA, s. 46.

²²⁶ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 308.

²²⁷ DE QUESADA, s. 48.

rostoucí Villovy síly jednou pro vždy. Wilson bránil americkým vojákům postupovat hlouběji do Mexika proti Villovy. U amerických velitelů se toto setkávalo s nepochopením, a mnozí se dožadovali, aby USA vyhlásily okupaci celého státu Chihuahua nebo dokonce celého Mexika.²²⁸ Wilson odmítal cokoliv takového učinit. Wilsonova strategie omezení amerických akcí byla úspěšná. Villa sázel na to, že čím hlouběji do mexického území Američané pronikali, tím se zhoršovala jejich pozice. Carranzističtí velitelé také odmítali bojovat proti Villovi pod vlivem postupujících amerických jednotek. V situaci, kdy se válka s USA zdála na spadnutí, a americké jednotky pobývali v Mexiku, nedávalo mnoha velitelům smysl bojovat proti Villovým banditům, a naopak se chtěli soustředit na přípravu obrany proti USA.²²⁹

Vztahy mezi USA a Mexikem byly v této době opravdu napjaté. Carranza nejprve neprotestoval proti vstupu americké expedice na mexické území. Pokud by se jednalo o malou expedici, která by navíc Carranzu zbavila jeho úhlavního nepřítele, nebyl by pro něj důvod protestovat. Americká expedice však nabyla poměrně velkých rozměrů a po nějakou dobu postupovala poměrně hluboko do Mexika. Navíc se nezdálo, že se jí brzy podaří porazit Villu a naopak začala působit kontraproduktivně.²³⁰ Carranza proto formuloval ostrý protest proti pokračující americké přítomnosti v zemi. Jako reakce na tento protest Wilsonova a Carranzova vláda instruovaly své náčelníky generálního štábu k jednání. Hugh Scott a Alvaro Obregón začali zdlouhavá jednání, která vedla k vytvoření a podepsání společného protokolu. Američané neměli pronikat dále do Mexika a měli zůstat na severu. Dále by také jejich síly měly být koncentrovány co nejvíce na severu, jak je to jen možné, a eventuálně opustit Mexiko. Protokol ovšem nehovořil o žádném pevně stanoveném datu stažení sil ze země. Obregón sice protokol podepsal, ovšem Carranza odmítl jeho ratifikaci. Ratifikace tohoto protokolu bez pevně stanoveného data stažení amerických jednotek by podle něj znamenala legalizaci jejich pobytu na mexické půdě. Carranzovo podezření

²²⁸ DE QUESADA, s. 58.

²²⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 309.

²³⁰ KATZ, Friedrich, *Pancho Villa and the Attack on Columbus, New Mexico*, in: *The American Historical Review* 83, 1978, 1, s. 101–130.

ohledně amerických cílů a úmyslů se zdálo být potvrzeno nedlouho po vypracování a podepsání protokolu. 20. června se pokoušel oddíl americké kavalerie projít městem Carrizal. Poručík Charles Boyd požádal velitele posádky generála Felixe Goméze o povolení projít. Goméz byl nadřízenými instruován, aby vzdoroval pokusu o americký průnik, a proto odmítl. Když se přesto Boyd pokoušel vstoupit do města, vypukl boj. V následující přestřelce byl pak zabit generál Goméz i poručík Boyd. Američané byli poraženi a mnoho jich padlo nebo bylo zajato. Wilson se nejprve o události dozvěděl v pozměněné verzi. Pod vlivem mylné informace, že to byli Mexičané, kdo zaútočil na americké vojáky, připravil svůj projev ke kongresu. V něm plánoval požádat kongres o svolení využít americké jednotky k okupaci celého severního Mexika. Válka mezi oběma zeměmi byla na spadnutí. Wilson se však včas dozvěděl o skutečném průběhu události, a tak se svou žádostí před kongres nepředstoupil. Carranza se rozhodl situaci deeskalovat navrácením zajatců.²³¹

Vzhledem ke stále zhoršující se situaci ve vztahu k Evropě se Wilson pokusil najít kompromisní řešení ve vztahu k Mexiku. Wilson byl připraven činit poměrně velké ústupky, a hodlal pracovat na tom, aby nedošlo mezi oběma zeměmi k válce. Zde jeho motivace vycházela z poměrně oprávněné představy, že němečtí agenti působící v USA a Mexiku se snaží vyvolat konflikt mezi oběma zeměmi a vyřadit tak USA ze světové politiky. Do amerického státního sekretariátu proudily po celou dobu rozličné zprávy. Některé se zakládaly na pravdě, jiné byly kombinací různých fám interpretovaných v dobové atmosféře. V Mexiku v a USA té době působilo mnoho německých agentů, a jejich plány opravdu spočívaly ve vyvolání konfliktu mezi oběma zeměmi. Některé další informace, které proudily do státního sekretariátu, byly ovšem daleko pochybnější povahy.²³² Wilsonův cíl stáhnout Pershingovu expedici z mexického území bez vypuknutí konfliktu mohl být interpretován jako slabost. Pokud by se americká expedice opravdu jen stáhla z Mexika bez jakékoliv dohody, mohlo by to přesvědčit Mexiko, že Wilson není ochotný zasahovat do vnitřních záležitostí

²³¹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 311.

²³² SMITH, s. 48.

jižního souseda. To by poté mohlo paralyzovat americkou možnost ochránit zájmy zahraničních investorů v Mexiku, a USA by zbyla pouze možnost války nebo kompletní rezignace na tuto roli. Naštěstí pro Wilsona se Carranza také pokoušel najít nějaký kompromis a nedovolit propuknutí války. Jeho cílem bylo také stažení Pershingovy expedice z mexické půdy bez války. Další jeho cíl byl zabránit tomu, aby se musel podřídit diktátu USA ve vnitřní politice nebo zpětně uznat legitimitu amerických policejních akcí na mexickém území. Uznání legitimacy americké policejní akce proti Villovi na mexickém území by totiž znamenalo ustanovení precedentu ohledně amerických práv překračovat mexicko – americkou hranici.²³³

Jedním z faktorů, které pomohly odvrácení hrozící katastrofy druhé mexicko – americké války bylo dělnické hnutí. Carranzisté, obzvláště generál Obregón, našli spojence v dělnickém hnutí. Antiklerikalista Obregón našel v dělnických organizacích možnou protiváhu Villovy popularity mezi venkovskou střední třídou a Zapatovým agraristickým hnutím. Jak organizované dělnictvo, tak Carranzisté, vnímali Mexiko jako jeden celek a byli méně regionalističtí než Villa a jeho spojenci. Obregón proto prováděl politiku, která podporovala mexickou syndikalistickou organizaci Casa de Obredo Mundial, neboli Dům dělníků světa, jakousi mexickou obdobu americké IWW.²³⁴ Obregón povoloval Case otevírat kanceláře na Carranzistickém území, často v zabavených církevních objektech, a mnoho Carranzistických vojenských guvernérů provádělo svými dekrety reformy pracovního práva. V některých místech zašli až k experimentům s přímou kontrolou pracovišť dělníky. Tuto politiku mexické městské dělnictvo reflektovalo a Carranzistům se podařilo získat mnoho rekrutů, eventuelně vrcholící v dočasném ustavení rudých brigád.²³⁵ Wilson podobně jako Carranza bojoval o podporu dělníků, ovšem v kontextu politiky Spojených států tento boj vypadal odlišně. Wilsonův ministr práce byl bývalý pokladník ocelářských odborů William B. Wilson.²³⁶ Wilsonovi se také podařilo předejít stávce železničářů prosazením

²³³ SMITH, s. 53.

²³⁴ Industrial Workers of the World, neboli Průmysloví dělníci světa, americká anarchosyndikalistická odborová organizace.

²³⁵ KNIGHT, s. 316.

²³⁶ LINK, Arthur S., *Woodrow Wilson and the Progressive Era, 1910 – 1917*, New York, Cleavland 1963, s. 64.

Adamsonova zákona, který legalizoval osmihodinovou pracovní dobu pro železniční zaměstnance, prosadil zákaz dětské práce a kompenzace pro federální zaměstnance.²³⁷ Někteří lidé z Wilsonovy administrativy věřili v tomto kontextu v pozitivní roli, kterou by mohlo sehrát dělnické hnutí ve vytvoření kompromisu. Samuel Gompers, který se snažil zajistit dominantní pozici AFL²³⁸ v americkém i mexickém dělnickém hnutí, se sešel s prezidentem Wilsonem a soudcem Charlesem A. Douglasem, Carranzistickým lobbistou ve Washingtonu, a Frankem Polkem, poradcem státního sekretariátu. Polk a Gompers informovali Wilsona o možné ochotě Carranzy vytvořit konferenci, která by vyřešila problémy ve vztazích obou zemí. Wilson reagoval pozitivně a vyjádřil se tak, že by případnou žádost na konferenci ze strany mexické vlády rozhodně zvážil. Po tomto signálu soudce Douglas poslal s Gompersovým schválením telegram Carranzovi, ve kterém informovali, že případný návrh na konferenci by byl přijat pozitivně. Mexická vláda reagovala pozitivně a oznámila Gompersovi, že také doufá v roli AFL v odvrácení války. Ministr práce Wilson se spolu s Gopersem sešli s mexickým zástupcem, plukovníkem Eduardem Martinezem, a vyjádřili ochotu administrativy na mírovém řešení, a současně přislíbili, že pokud se prokáže, že incident v Carrizalu byla vina Američanů, budou vyvozeny patřičné důsledky.²³⁹ Tyto kontakty na nižších úrovních patřičně připravili půdu pro deeskalaci.

3. července 1916 vyslala mexická vláda nótu o ochotě vyjednat mírové řešení krize. Následně 7. července státní sekretář Lansing přijal mexickou nabídku, a navrhl vytvořit komisi složenou ze tří amerických a tří mexických zástupců. S touto arbitrážní komisí byla diplomatická krize rapidně deeskalována. Mexičtí členové komise byly prominentní právník Ignacio Bonillas, ministr průmyslu a pozdější architekt mexického bankovního systému Alberto J. Pani a ministr financí Luis Cabrera.²⁴⁰ Nejdůležitějším členem americké části komise byl Franklin K. Lane, ministr vnitra a konzervativní demokrat později těsně propojený

²³⁷ LINK, s. 108.

²³⁸ American Federation of Labour, americká federace pracujících, americká odborová organizace.

²³⁹ SMITH, s. 54.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 55.

s americkými ropnými zájmy.²⁴¹ Lane neměl větší znalost Mexika, tamních poměrů nebo Carranzy a jeho vlády. Jeho představa o tom, jak by mělo být Mexiko obnoveno, spočívala v paternalistickém instruování Mexičanů v tom, jak se vzdělávat, jak budovat finanční systém a jak otevírat průmysl ostatním zemím. Pro popis své politiky vůči Mexiku citoval báseň Rudyarda Kiplinga „břemeno bílého muže“.²⁴² Lane věřil, že cílem komise bude dalekosáhlé zasahování do vnitropolitických záležitostí země, které by se v podstatě rovnaly kubanizaci Mexika. Američané v komisi požadovali, aby Mexiko přijalo odpovědnost za ochranu majetků a zdraví cizinců, a dovolilo USA vstupovat na mexické území, pokud by nemohlo dostát tomuto závazku. Ochrana majetku neznamena pouze ochranu majetku proti konfiskaci bez náhrady, jak je typické v mnoha právních systémech. Vybírání daní, různé regulace nebo odebrání výjimek a privilegií, někdy udělených už v období Díazovy vlády, mohly být, a většinou byly, považovány ze strany amerických firem a vlády za porušení práv amerických občanů. Tyto požadavky tak nejenže korespondovaly s názory amerických společností, ale blízké personální kontakty mezi americkými členy komise a zástupci amerických ropných lobbistů naznačují, že mohli být přímo inspirovány požadavky amerických firem.²⁴³ Carranza dal jasné instrukce mexickým členům komise. Hlavním cílem bylo vyjednat pevné datum stažení expedice. Posléze měla následovat dohoda o ochraně hranic, která by bránila vyslání další obdobné expedice. Teprve po projednání a odsouhlasení těchto dvou bodů měly následovat další záležitosti. Vše mělo navíc být odesíláno přímo Carranzovi k revizi, a cokoliv bez jeho svolení a potvrzení bylo neplatné. Carranza jasně instruoval mexické členy komise a záležitosti státní suverenity byly prioritou.

6. září začalo jednání komise. Prezident Wilson se osobně účastnil prvního jednání, a snažil se mexickým delegátům zdůraznit důležitost ochrany životů a majetku. Poté byli mexičtí delegáti informováni, že dohoda o stažení Pershingovy expedice se uzavře, jakmile Mexiko přijme základní americké požadavky. Tím

²⁴¹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, London, s. 311.

²⁴² SMITH, s. 56.

²⁴³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 312.

nejdůležitějším z nich byla dle amerických komisařů ochrana majetku a zdraví cizinců v Mexiku. Tato ochrana měla být taková, aby mohli cizinci zahájit provoz dolů a dalšího průmyslu, který v Mexiku vlastnili. Další požadavky se týkaly vytvoření komise pro nároky, náboženskou toleranci a společný boj proti chorobám a hladu a dodržování zákonů o neutralitě. Wilson zdůraznil, že přijetí těchto požadavků povede k mezinárodní rehabilitaci mexické vlády a začátku nové éry srdečných vztahů mezi oběma zeměmi.²⁴⁴ Mexičané toto rozhodně odmítli. 2. října přišli s protinávrhem. Jako podmínka dalšího vyjednávání by bylo stanoveno pevné datum bezpodmínečného stažení Pershingovy expedice. Poté by se obě strany dohodly na způsobu, jak pronásledovat nájezdníky přes hranice, ovšem pouze v pevně omezené míře. Měl být omezen počet pronásledujících a čas, po který mohou zůstat na stopě na druhé straně hranice, na pět dnů. Hloubka pronásledování měla být sto mil od hranice. Pouze po přijetí těchto podmínek by mexická vláda byla ochotna vyjednávat dále, a to pouze v otázkách zahraničních vztahů. Jednání o vnitřních otázkách nepřipadaly v úvahu. Wilson považoval takovou pozici za urážku nebo provokaci. Po konzultacích mezi Wilsonem a americkou delegací byl mexické delegaci prezentován požadavek propojení stažení expedice s debátou o právech cizinců v Mexiku. Požadavek byl formulován velmi ultimativně, a doplněn skrytými hrozbami. Mexická delegace, pod vlivem hrozeb, podmínky přijala. Carranza se ovšem odmítl nechat zastrašit a podmínky odmítl.²⁴⁵ Poté následovalo několik nabídek a protinabídek. Zdálo se, že jednání uvázla na mrtvém bodě, kde žádná ze stran nehodlá ustoupit.²⁴⁶ 28. prosince Alberto J. Pani znovu zopakoval mexické požadavky na stažení vojsk. Jen poté mohla pokračovat další jednání. Wilson se nyní ocitl před těžkým rozhodnutím. Mohl ponechat americké jednotky v Mexiku a riskovat válku.²⁴⁷ Nebo je bezpodmínečně stáhnout z mexické půdy a odejít s prázdnou. Krom možné války s Mexikem navíc přítomnost Pershingových mužů v Chihuahuě neustále posilovala Villovy síly ve státě, a expedice tak působila

²⁴⁴ SMITH, s. 57.

²⁴⁵ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 313.

²⁴⁶ SMITH, s. 59.

²⁴⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 313.

kontraproduktivně.²⁴⁸ V kombinaci tohoto faktu a dále narůstajícího napětí mezi USA a Německem se Wilson rozhodl pokračovat ve svém několikrát proklamovaném cíli neintervence v Mexiku. 28. ledna 1917 byly expedici dány rozkazy k opuštění Mexika. 5 února pak bylo stažení dokončeno. Wilsonova obava z vypuknutí války tak dodala Carranzovi obrovské politické vítězství na poli mezinárodních vztahů jeho revoluční vlády. Stejně jako v předchozím případě nakonec zvítězila Carranzova neústupnost vůči jedinému mocensky relevantnímu sousedu Mexika. USA se svými zájmy po celém světě nemohly otevřeně konfrontovat Mexiko, které se jednostranně zaměřilo na svého severního souseda jako prioritní diplomatický problém. Carranza si z obou intervencí krom politických bodů doma odnesl i vědomí možné hrozby ze severu. Wilson, který předtím vyjadřoval sympatie s revolucí a nacházel v jejích řadách spojence, však nyní byl donucen okolnostmi a vytrvalostí mexických politiků praktikovat politiku nevměšování, ke které se předtím hlásil v projevech a vyjádřeních pro tisk. Vlivem toho jeho respekt pro mexickou revoluci a mexickou nezávislost značně utrpěl.²⁴⁹

5.2. USA, mexická politika a ústava z roku 1917

I přes stažení amerických vojsk byl Villa do určité míry úspěšný. Narušený vztah mezi Carranzou a USA se nepodařilo obnovit. Carranza přišel o dvě výhody, které by normálně zajišťovaly uznání jeho vlády vládou USA. Nákup amerických zbraní mu byl odepřen po vyslání Pershingovy expedice. Půjčky ze Spojených států byly Carranzovi nabídnuty, ovšem pod podmínkami, které nebyly přijatelné. To signalizovalo na domácí scéně, že Carranza není podpořený americkou mocí. Zatímco Villova guerillová válka pokračovala na severu, ve státě Morelos zapatisté obsadili celý stát s výjimkou velkých měst. Nově se také do Mexika vrátil Felix Díaz, synovec diktátora Díaze, který zatím šel od prohry k prohře. Poté co byl vymanévrován Huertou z pozice prezidenta a odeslán na dálný východ, se mu podařilo vrátit se do USA. Z USA se pak vypravil do Mexika, kde se pokoušel

²⁴⁸ KATZ, *The Life and Times of Pancho Villa*, s. 585.

²⁴⁹ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 313.

organizovat boj proti Carranzovi. I když byl několikrát ve velmi katastrofální situaci, podařilo se mu nalézt spojence. Leon Canova a několik amerických podnikatelů se rozhodlo podpořit Felixe Díaze v jeho podniku. Felix Díaz nebyl jediný. Po celé zemi se mnoho revolučních vůdců, kteří nominálně podléhali Carranzově vedení, začalo osamostatňovat a někdy dokonce vést omezenou zahraniční politiku spočívající v přátelství s USA.²⁵⁰

V této rozbourené atmosféře probíhala příprava nové mexické ústavy. Na ní se podíleli umírněnější Carranzisté i radikálnější skupina spjatá s generálem Obrgónem, a navíc mnoho nezávislých delegátů, kteří se přikláněli k jedné či druhé straně. Ústava obsahovala mnoho protikladů nebo kompromisních ujednání. Jednalo se o ústavu vycházející ze standardních tradic předchozího ústavního práva a dlouhého mexického vývoje, některé body ale byly přelomové. Článek 27 nové ústavy zakazoval přímé vlastnictví přírodních zdrojů a převáděl je všechny do státní kontroly. Navíc půda nemohla být vlastněna nikým, kdo nebyl mexický občan. Pro účely získání koncesí nebo nákupu půdy museli cizinci souhlasit, že z legálního hlediska bude s nimi zacházeno jako s mexickými občany a nebudou moci využívat pomoci cizích zemí. Dále se rušily všechny převody komunální půdy a koncese udělené v éře prezidenta Díaze.²⁵¹ Jednalo se o kompromis, protože ztráty cizích vlastníků takto zabaveného majetku měly být kompenzovány, a nedocházelo k vyvlastňování cizích investorů. Hlasy volající po zespolečenštění všeho majetku, často přicházející především od revolučních vojevůdců, našly v článku 27 kompromis s právními experty, a Carranza vnímal proticizinecké části ústavy jako dobrý způsob, jak vybudovat z ústavy sjednocující národní symbol. Nebyl na druhou stranu otevřený některým reformám, které ústava zaváděla a činil velmi málo proto, aby je naplňoval.²⁵² Ústava si také protiřečila v mnoha bodech a byla otevřená mnoha interpretacím. Mnohé její části také vedly k nastolení nové mexické zahraniční politiky. Ta byla formována jak požadavky ústavy, tak mexickými politiky v období od roku 1912. Velkou roli v tom hrála obava

²⁵⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 317.

²⁵¹ ANDREW, N., CLEVEN, N., *Some Social Aspects of the Mexican Constitution of 1917*, in: *The Hispanic American Historical Review* 4, 1921, 3, s. 474–485.

²⁵² SMITH, s. 74.

z americké intervence. V mexické zahraniční politice se proto vyvinula série doktrín a postupů, které kladly velký důraz na národní suverenitu. Zakořenila se doktrína neintervence, uznávání vlád jiných států na de facto bázi a opatrnost vůči USA a jejím plánům pro západní polokouli.²⁵³

V Carranzově okolí existovali lidé, kteří věřili, že jen plná spolupráce s USA zajistí zemi prosperitu a vládě stabilitu. Alfredo Robles Domínguez, Maderistický a Carranzistický úředník, a novinář Felix Pavincini podporovali tuto strategii. Dle ní měly přestat snahy omezit americké investory v zemi, a i diplomaticky se orientovat na Spojené státy. Tato frakce, která zažívala určitou popularitu, ovšem utrpěla politickou porážku vlivem Pershingovy expedice a už se jí nepodařilo získat zásadní vliv.²⁵⁴ Místo které uvolnili, bylo zaplněno radikálnější frakcí. Jednou složkou této frakce byly noví radikálnější vojenští velitelé, jako například generál Obregón. Další částí byly veteráni radikálního boje, jejichž angažmá sahalo už do předrevoluční éry, jako například Francisco Múgica, Heriberto Jara nebo Esteban Baca Calderón. Ti spolupracovali nebo byly ovlivněni Mexickou Liberální Stranou založenou v Díazově období anarchistickými bratry Flores Magónovými. Právě radikálnější skupiny byly účinnější, co se týče ideologie a zákonodárství. Ústava schválená 5 února 1917 nesla mnoho stop jejich působení. V praktické rovině však byly méně úspěšné.

Carranza pevně věřil v systém velkých statků a pozemkové držby v rukou mexické oligarchie, a pozemkovou reformu přijal pouze v krajních případech.²⁵⁵ Na co se ovšem Carranzova vláda zaměřila, byla kontrola průmyslu a přírodních zdrojů. Prostředkem mělo být zdanění, regulace, a podpora mexické účasti na průmyslu a těžbě. Cílem mělo být omezení cizího vlivu na mexickou ekonomiku a tím pádem i politiku. Od roku 1917 se proto mexická vláda pokoušela různými způsoby dosáhnout národní kontroly nad ekonomikou.²⁵⁶ Daňová zátěž ropných společností byla zvýšena, a provozovatelům důlní činnosti nyní hrozily pokuty

²⁵³ ENGEL, James F., *The Revolution and Mexican Foreign policy*, in: *Journal of Inter-american studies* 11, 1996, 4, s. 518–532.

²⁵⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 317.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 319.

²⁵⁶ SMITH, s. 75.

nebo konfiskace, pokud by neobnovili svou činnost, která byla na mnoha místech zastavena. Mexická ekonomika trpěla v porevolučním období nerovnoměrností rozvoje. Doly nebo zemědělství, obzvláště pastevectví severních států, bylo v troskách. Ropná pole u Mexického zálivu, která byla často chráněna americkými válečnými loděmi, byla ušetřena škod a rozvíjela se vlivem válečného nárůstu poptávky.²⁵⁷ V průběhu ekonomické rekonstrukce se do čela Carranzova režimu začala dostávat skupina zaměřená na národní rozvoj. Tito lidé pocházeli ve velké míře z Mexico City, a byli produktem pozdější fáze vlády Porfiria Díaze. Z toho důvodu si rozuměli z Carranzou, který politicky začínal právě v Díazově režimu. Tito lidé používali rétoriku antikapitalismu a znovu oběvovaného Mexického nacionalismu²⁵⁸, ovšem nebyli ani antikapitalisté, ani nechtěli zahraniční investory vytlačit úplně. Jejich negativní přístup k americkým investorům byl motivován převážně reakcemi Američanů na požadavky, které Mexičané považovali za nezbytné minimum. Nejednalo se o neopodstatněnou xenofobii. Carranza pak obviňoval ze zhoršených vztahů mezi USA a Mexikem exilové skupiny, a ve svém projevu k mexickému kongresu v dubnu 1917 chválil americkou kooperaci a rozvahu. Carranza byl ochotný přijmout a proplatit všechny půjčky, které vznikly v předrevolučním období. Země se také vrátila ke stabilní kovové měně, čímž se ukončil chaos revolučních papírových bankovek krytých pouze věhlasem jejich vydavatele.²⁵⁹ Carranzův upřímný nacionalismus, který sdílel s mnoha ve své zemi, mu politicky pomohl zejména po odchodu americké expedice. Probuzený mexický nacionalismus ale znamenal příklon části Mexičanů k myšlence, že Německo poskytuje možný způsob, jak uniknout ze sféry vlivu USA.²⁶⁰ Mexická vláda také viděla riziko ve válce obecně. Válka mezi rozvinutými zeměmi představovala riziko pro mnohé nerozvinuté nebo malé státy. V tomto kontextu působila rizikově americká neutralita, která se postupem času měnila na formální neutralitu se všemi výhodami poskytovanými dohodě. To vyvolávalo obavy, že bude narušen

²⁵⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 320.

²⁵⁸ PÉREZ MONFORT, Ricardo, *The Appearance and Rise of Popular Culture: Mexico, Russia and the United States, 1917–1920*, in: RINKE, Stefan, WILDT, Michael (eds.), *Revolutions and Counter-revolutions, 1917 and its Aftermath from a Global Perspective*, s. 321–338.

²⁵⁹ SMITH, s. 77.

²⁶⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 325.

mezinárodní obchod a USA se pokusí přinutit další státy západní polokoule vstoupit do války. Mexiko se pokoušelo tomuto zabránit. V únoru 1917, pod vlivem domácích intelektuálních tlaků,²⁶¹ vyslala mexická vláda nótu všem neutrálním státům. V ní navrhovala uzavření dohody o striktní neutralitě a vyváženém postupu vůči oběma bojujícím stranám, kterým mělo být nabídnuto prostředkování. Pokud by to bylo odmítnuto, tento blok měl přerušit styky se stranou, která tak učinila, a neutrální státy pak měly vymezit kontrolovanou oblast, kde by boje probíhali a přerušit obchodní styk s bojujícími státy. Cílem tohoto návrhu bylo, pokud by zprostředkování míru selhalo, vytvořit na západní polokouli oblast nezataženou do války. Rovněž by to znamenalo zlepšení spolupráce se Spojenými státy, které byly jako nebojující strana také přizvány. USA na nabídku reagovaly negativně. Nejenže ji odmítly, ale zároveň kritizovaly Mexiko za to, že nechce imitovat americkou protiněmeckou politiku neutrality.²⁶²

5.3. Mexiko, USA, Německo

V období první světové války působilo v USA mnoho agentů Centrálních mocností. Jejich taktika a cíle se v čase lišily. Jednalo se například o různé pokusy sabotovat americké dodávky dohodě nebo předejít různými metodami vstupu USA do války proti Německu. Celkově lze tyto aktivity shrnout jako neúspěšné, prováděné s velkou dávkou nešikovnosti, která vedla k tomu, že mnohé akce byly dokonce kontraproduktivní. Opakované odhalení německých agentů a jejich činů na americkém území bylo jedním z faktorů, který vedl americkou veřejnost a politické činitele k přijetí vstupu USA do války. Postupem času začala německé plány ovládat vidina vypuknutí druhé mexicko – americké války, která by bránila USA zasahovat do dění jinde ve světě.²⁶³ Prezident Wilson a jeho administrativa

²⁶¹ RINKE, Stefan, „*The Birth Year of Revolutions*“; *Latin American Debates about the Global Challenges of 1917 – 1919*, in: RINKE, Stefan, WILDT, Michael (eds.), *Revolutions and Counter-revolutions, 1917 and it's Aftermath from a Global Perspective*, s. 201–218.

²⁶² SMITH, s. 80.

²⁶³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 328; KHALE, Louis G., Robert Lansing and the Recognition of Venustiano Carranza, in: *The Hispanic American Historical Review* 38, 1958, 3, s. 353–372.

si byli, vlivem špatného utajení německých operací, alespoň do určité míry vědomi těchto německých kalkulací. Vztah Mexika a USA mezi lety 1916 a 1918 je proto nutné vnímat v tomto světle. Carranza také věděl o německých pokusech vyvolat mexicko-americkou válku, a to přirozeně vedlo k nedůvěře vůči německým plánům a prohlášením. Carranza si také byl vědom britské a německé podpory Huerty, což ho posilovalo v přesvědčení, že neutralita je správnou cestou.²⁶⁴ Německá diplomacie původně neměla vysoké mínění o Carranzovi. Konstitucionalistické síly byly ve zprávách do Německa přirovnávány k Hunům, a Carranza k lupiči a tyranovi.²⁶⁵ Po porážce domácích odpůrců se Carranza zaměřil na mezinárodní situaci s vědomím, že jeho pozici můžou ohrozit jen USA. Podobně jako Díazova vláda i Carranzova vláda hledala protiváhu k USA. Krom praktických záležitostí existoval i ideový podtext. Carranza odmítal Monroovu doktrínu jako ponižující a jednostrannou. Na jejím místě měla nastoupit nová diplomacie založená na společném respektování svrchovanosti všech národů.²⁶⁶ Na rozdíl od Díaze nepřipadala v úvahu Británie, jejíž podpora Huerty zanechala silný negativní dojem na jeho odpůrcích. To znamenalo, že zbývalo pouze Japonsko a Německo. Carranzova první volba bylo Japonsko. To dávalo smysl, protože Japonci se nikdy nespolečovali proti Carranzovi s jeho nepřáteli. Japonsko ovšem nehodlalo narušovat americkou sféru vlivu na západní polokouli. Priority Japonska ležely v Číně a Pacifiku. K zajištění svých cílů v této oblasti byla potřeba tolerance nebo spolupráce USA. Carranza toto rychle pochopil a respektoval.

Od počátku roku 1916, kdy byly vztahy mezi Mexikem a USA na poměrně dobré úrovni, začínalo také sblížování Carranzovy vlády a Německa. Němečtí diplomaté toto původně nereflektovali, a dále považovali revoluci a vládu, která z ní vzešla za kliku zkorumpovaných zločinců. Dle německého vyslance byla nezbytná intervence všech mocností, která by obnovila pořádek. Tento pohled se změnil s vysláním Pershingovy trestné expedice. Proněmecká orientace Carranzovy vlády nyní byla patrnější. Carranza a jeho diplomacie vnímala Německo jako možného

²⁶⁴ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 512.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 344.

²⁶⁶ RINKE, s. 217.

spojence, který zajistí nezávislost Mexika, minimálně po dobu války. Německá diplomacie vnímala Mexiko pouze jako protiamerický instrument.²⁶⁷ V listopadu 1916, po zopakování obvyklých diplomatických ujištění, učinila mexická vláda nabídky té německé. Jednou z nich byla dohoda o přátelství, obchodu a plavbě. Dále pak zaměstnání německých vojenských instruktorů mexickou armádou. Stavba německých továren na zbraně a munici v Mexiku, spolu s dodáním specialistů a nástrojů nutných ke stavbě a provozu. A poslední nabídka se týkala nákupu německých ponorek, protože mexická flotila se v této době skládala jen z několika dělových člunů. Je jasné, že Carranza chtěl posílit svou vojenskou moc, z naprosto pochopitelných důvodů. Německá diplomacie byla touto dalekosáhlou nabídkou zaskočena, a nepovažovala za moudré na ni jakkoliv reagovat. Pokud by bylo jasné, že Německo podporuje Mexiko, rozhodně by vzrostlo napětí s USA, a zároveň by se snížila šance na konfrontaci mezi USA a Mexikem. Německý státní tajemník zahraničního úřadu Arthur Zimmerman považoval Mexiko za partnera, ale takto dalekosáhlou kooperaci považoval za předčasnou. Opatrnost Zimmermana byla převážena německou admirálitou. Možnost vybudovat v Mexiku ponorkové základny byla příliš lákavá. Německo proto oslovilo Mexiko, jestli by nemohly být na jeho území vybudovány ponorkové základny výměnou za finanční a materiální pomoc s rekonstrukcí země. Žádné ponorkové základny ovšem v Mexiku nikdy vybudovány nebyly. Krom admirality hrála roli také další diplomatická obava. Pokud by byl Carranza ponechán osamocen, obávali se němečtí diplomaté, že by mohl podlehnout tlaku a buďto se s USA dohodnout, nebo by byl prostřednictvím USA svržen. Na začátku roku 1917 navíc převládla v německém velení představa, že na zemi nebude dosaženo vítězství. Proto bylo 7. ledna rozhodnuto o vyhlášení neomezené ponorkové války. Ta přibližovala možnost vstupu USA do války. Zimmerman proto věřil, že nastal čas přivést Mexiko do střetu s USA. Velkou roli v této úvaze také sehrál výsledek expedice proti Villovi. Němečtí představitelé ji interpretovali jako důkaz, že americká

²⁶⁷ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 348.

armáda je poměrně slabá a nebyla by schopna účinně porazit a okupovat Mexiko.²⁶⁸

Zimmerman proto vypracoval návrh, který odeslal Carranzovi. Nejednalo se o spojeneckou smlouvu v pravém slova smyslu. Plán v podstatě počítal s tím, že Carranza s vidinou německé podpory napadne USA po vyhlášení neomezené ponorkové války a bude ponechán svému osudu. Německou diplomacii mělo od nařčení ze zrady chránit to, že se nejednalo o smlouvu, ale pouze o návrh, který byl navíc tajný. Jako lákadlo měl sloužit neurčitý příslib finanční podpory a německá podpora znovudobytí bývalých mexických severních teritorií, které byly nyní americké státy Texas, Nové Mexiko a Arizona. Mexiko se navíc mělo pokusit vyjednávat s Japonskem o možném vstupu Japonska do války v roli mexického spojence. Zpráva měla být původně poslána ponorkou, to by ovšem nedorazila do cíle včas, a tak byla místo toho odeslána šifrovaně telegraficky přes švédského a amerického velvyslance v Německu.²⁶⁹ Telegram byl ovšem zachycen a rozluštěn britskou výzvědnou službou, která ho pak předala Američanům. Existence telegramu pak usnadnila vstup USA do války proti Německu. Do Mexika ovšem nedorazila nabídka ve vhodnou dobu. Po celou dobu expedice činili Mexičané přípravy na válku s USA. Jako součást toho se snažili zajistit japonskou a německou podporu v případném konfliktu. Němečtí diplomaté si toto chování ovšem vysvětlovali jako ochotu Mexika jít do války, pokud bude přislíbena. Poté, co obdržel mexický ministr zahraničí německou nabídku, neodmítl jí a byl poměrně přívětivě nakloněn. Nabídka byla předána Carranzovi, který byl opatrnější. Carranza přizval armádní důstojníky, Díaze Babiú a Lópeze Portilla y Webbera, ke konzultaci. Ti prostudovali návrh a došli k závěru, že je neproveditelný. Z vojenského hlediska představovaly hlavní problém omezené německé možnosti dopravovat do Mexika zbraně a munici. Další otázkou pak bylo, nakolik by byl zisk bývalých severních teritorií pro Mexiko žádoucí. Obsazení a anexe těchto území by vytvořilo konfliktní bod a vedlo by podle obou důstojníků k další válce s USA někdy v budoucnosti. Američané žijící na těchto územích také

²⁶⁸ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 350.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 355.

představovali problém, protože jejich počet by vedl k tomu, že by zanedlouho dominovali mexické politice. Generál Obregón, z pozice ministra války, protestoval proti možnému přijetí německého návrhu. Carranza se choval opatrně a zdrženlivě ve vztahu k USA, a německý návrh neodmítl, ponechával si ho v záloze pro případ, že by opravdu bylo potřeba německé pomoci. Tento rozpor byl patrný i v komunikaci navenek. Když byl požádán, aby alianci s Německem odmítl, Carranza i jeho ministr zahraničí se drželi teze, že se jedná o americkou fabrikaci a jim žádná taková nabídka učiněna nebyla. Mexický ministr zahraničí dokonce cíleně vytvořil fámu, podle které byl Zimmermanův telegram trik mexické diplomacie vytvořený s cílem vyvinout tlak na USA. Obregón naopak hovořil velmi otevřeně, označil alianci s Německem za absurdní, a jakékoliv zaplétání se s evropskými mocnostmi za stupidní. Když pak bylo jasné, že k americké invazi do Mexika nedojde, Carranza návrh 14. dubna odmítl v tajném rozhovoru s německým vyslancem, i když stále dával pozor na to, aby jeho odmítnutí nevyznělo jako konečné.²⁷⁰

5.4. Válečná Détente

Se vstupem USA do první světové války bylo politickým špičkám jasné, že vojenská intervence v Mexiku nepřichází v úvahu. Evropa měla nyní v americkém uvažování, alespoň co se politické reprezentace týče, jasnou prioritu. Americký velvyslanec Henry P. Fletcher popsal zpětně cíl Wilsonovy administrativy v Mexiku: „*po dobu války bylo mojí prací udržet Mexiko potichu, a to se podařilo*“.²⁷¹ Fletcher měl dělat, co bylo v jeho silách, aby zabránil narušení vztahů s Carranzou, zlepšovat je, pokud by to bylo možné, a zároveň se zatím vyhýbat palčivému problému Mexicko-amerických vztahů. Tím problémem byly části mexické ústavy z roku 1917, které se týkaly národního vlastnictví surovin, zejména ropy. Američané, kteří investovali do Mexika, vytvořili Národní sdružení za ochranu práv Američanů v Mexiku. Tato organizace pak lobovala u americké

²⁷⁰ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 366.

²⁷¹ SMITH, s. 80.

vlády za kroky, které by vedly k upravení mexické ústavy. Velmi často nacházela spojence ve státním sekretariátu, ovšem období první světové války snahám oživit myšlenku intervence v Mexiku neprálo.²⁷² Opadnutí americké snahy o intervenci může vysvětlovat i to, kde se vlastně vzala Carranzova vláda. USA zasáhly, více či méně do vzniku každé dosavadní mexické vlády. A každá dosavadní mexická vláda se do určité míry obrátila zády k USA a snažila se najít cestu pryč od jejich vlivu. Jakákoliv nová vláda by proto pravděpodobně učinila totéž. Všichni, kteří se stavěli do opozice vůči Carranzovi, navíc měli už předchozí konflikty s USA. Villa i Zapata se jasně postavili Spojeným státům několikrát v minulosti, a mnoho konzervativních odpůrců Carranzovy vlády pocházelo z řad podporovatelů Huerty, popřípadě byli v kontaktu s německými agenty. Bylo proto rozhodnuto vyčkat konce války, a do té doby nějak s Carranzou koexistovat, ideálně tak aby to vyhovovalo zájmům USA.²⁷³

Prvním problémem se ukázala mexická politika neutrality. Mexiko se drželo této politiky z dříve objasněných důvodů. USA ovšem vstoupily do války. To znamenalo, že americké válečné lodě chránící v mexických přístavech ropná pole narušovaly mexickou neutralitu. Mexická vláda na to poukázala a požadovala nápravu. Státní sekretář Lansing na to reagoval uznáním, že z technického hlediska má mexická vláda pravdu. Jako protiváhu uvedl, že USA bojují a zasazují se za právo na sebeurčení po celém světě, takže si nemůže dovolit tento boj ohrozit stažením lodí od ochrany ropných zdrojů. Zároveň vyjádřil přání, že tato ochrana nepovede k válce. Mexická vláda dál pravidelně protestovala, ale nepokoušela se k nějakému razantnímu kroku. Noví američtí spojenci, Britové, také měli svoje zájmy v Mexiku. Po zabavení některých železnic se pokoušeli přimět USA ke společnému postupu proti Carranzovi, respektive aby USA v Mexiku hájily i britské zájmy. Lansing toto odmítl, a místo toho přesvědčil Brity, aby se oni připojili k americké politice přenesení problému až do doby, kdy bude válka v Evropě vyhraná. S tím jak se těžiště pozornosti Wilsona přesouvalo do Evropy, byl velký díl odpovědnosti za mexickou politiku svěřen velvyslanci Fletcherovi a

²⁷² SCHOULTZ, s. 251.

²⁷³ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 494.

zaměstnancům státního sekretariátu Franku Polkovi a Boazi Longovi.²⁷⁴ Velvyslanec Fletcher byl v porovnání s mnoha předchůdci nezvykle úspěšný diplomat. Nejen, že se mu podařilo dobře odhadnout a pochopit cíle Carranzy a jeho vlády, ale byl schopen ignorovat své osobní názory na revoluci a jednotlivé politiky a udržovat korektní, standardní vztahy s Carranzou a jeho vládou. To rozhodně pomáhalo dosáhnout cíle, který mu Wilson určil.²⁷⁵

Lobbisté amerických investorů se neustále pokoušeli tlačit na státní department, aby vyvíjel v otázce zahraničního majetku tvrdší postup. Velká rána přišla pro tuto skupinu v září 1917, když Wilson de iure uznal Carranzovu vládu.²⁷⁶ To nevedlo k ukončení těchto snah. Skupina lobbistů se pokoušela po tomto kroku zorganizovat tiskovou kancelář s cílem vyvolání změny ve veřejném mínění. Další pokus byl zorganizovat americké bankéře, kteří by mohli tlačit na Wilsona tím, že pokud nezaujme k mexické otázce tvrdší postoj, budou sabotovat některé jeho programy. Všechny pokusy této loby měly zásadní slabinu. Američtí velkopřemyslníci, bankéři a magnáti nebyli v mexické otázce jednotní. Bankéři z New Yorku například odmítli tlačit na Wilsona svou nespoluprací s jeho politikou. To dává smysl. Všichni trvali na principu nedotknutelnosti soukromého vlastnictví a zahraničních investic, ne všichni ovšem měli partikulární zájmy v Mexiku. Více kosmopolitně zaměřeni nebo politicky prozíravější američtí magnáti logicky preferovali zajištění svých zájmů v Evropě a doma vítězstvím ve válce. Nepodporovali proto mexické dobrodružství, ke kterému inklinovali spíše lidé spjatí specificky s těžbou ropy. Politika státního sekretariátu spočívající ve vyčkávání proto značné části amerických podnikatelů vyhovovala. Navíc flexibilita této politiky zabraňovala eskalaci napětí. Namísto toho, aby USA trvaly na změnách v mexické ústavě a tím vyvolávaly napětí, měly být problémy způsobované mexickou ústavou konfrontovány teprve, pokud skutečně nastanou. To mělo ovšem tu negativní vlastnost, že v části podnikatelských kruhů v USA

²⁷⁴ SMITH, s. 94.

²⁷⁵ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 495.

²⁷⁶ GILDEHURST, Mark T., *The United States and Carranza, 1917: The Question of De Jure Recognition*, in: *The Americas* 29, 1972, 2, s. 214–231.

vznikla představa, že jakákoliv mexická regulace je první krok ke znárodnění, a musí být proto za každou cenu zastavena.²⁷⁷

Jeden z důvodů, proč si státní sekretariát mohl dovolit tento postup, byla obrovská ekonomická převaha. Mexická vláda byla závislá na dodávkách zbraní z USA, obzvláště po nárůstu poptávky vlivem války. V roce 1917 navíc USA zavedly regulaci na vývoz jídla, průmyslového zboží a zlata. Mexiko tak bylo v době své ekonomické slabosti závislé na vládě USA i v těchto oblastech. Finanční situace mexické vlády byla také špatná. Ani nárůst cen sisalu a ropy nemohl vykompenzovat odliv investic a devastaci země. V reakci na tuto situaci se Carranza rozhodl učinit některé kroky, které byly zakotveny v ústavě z roku 1917. Krom vytvoření sisalového monopolu se rozhodl v únoru 1918 poslat svoje jednotky přímo okupovat některá ropná pole a převzít je od jemu neloajálních vojevůdců placených cizími ropnými společnostmi. Kromě toho byla také vypsána vyšší daň na ropu vytěženou na mexickém území, a dekret, který nařizoval registraci všeho majetku vlastněného cizími společnostmi. Ropné společnosti nakonec, po hlasitých protestech, uhradili část ze zvýšených daní, které pro ně byly vzhledem k válečným ziskům zanedbatelné. Monopol na sisal po dobu války se také ukázal jako úspěch. Registrace majetku vlastněného cizinci ovšem byla bojkotována. Carranza toto nařízení nikdy neodvolal, ale pouze oddaloval termín registrace. Americká vláda vyvinula na Carranzu tlak pozastavením zbraňových dodávek. Pomocí tohoto tlaku se podařilo zabránit aplikaci zákonů z února 1918 a nakonec dosáhnout jejich pozměnění. Tato politika se ukázala jako úspěšnou ve snaze zabránit uplatnění ústavy z roku 1917 v plném rozsahu. USA se však nepodařilo přimět Carranzu, aby ústavu z roku 1917 nějakým způsobem pozměnil nebo zrušil, dohoda o mexickém dluhu se zdála v nedohlednu a Mexiko odmítlo americké požadavky na proplacení škod vzniklých vlivem revoluce. Mexiko se rovněž nezapojilo do první světové války a zachovalo neutralitu. Carranza úspěšně udržel standardní vztahy s americkou administrativou do konce války. Určité skupiny v americké politice, bankovníctví a průmyslu ovšem nepovažovaly tento

²⁷⁷ SMITH, s. 99.

vztah za úspěch, a tak s přibližujícím se koncem války v Evropě obrátilo mnoho z nich pozornost zpět k Mexiku. Ke konci války tak znovu existovaly signály o zvyšujícím se napětí mezi USA a Mexikem.²⁷⁸

V dubnu 1918 spolu Wilson a Lansing konzultovali další postup, a shodli se na tom, že politika ekonomického nátlaku nefunguje, a vede ke zvyšujícímu se napětí. Omezení obchodu jako reakce na dříve zmíněné daně z ropy mohla fungovat kontraproduktivně. Carranza mohl chápat svůj postup proti ropným firmám jako protiváhu k americkému ekonomickému nátlaku. Wilson se proto rozhodl změnit postup. Ekonomický tlak mohl Carranzu odrazovat nebo narušit přísun pro válku nezbytného materiálu jako sisal a ropa. Přístup na americký trh a k úvěrům měly mít opačný efekt, navnadit Carranzu a přimět ho utlumit nacionalistickou rétoriku. První krok přišel v květnu, kdy americká federální rezervní banka dovolila generálu Obregónovi import velkého množství zlata, stříbra a peněz. Obregón také požádal o možnost nákupu cukru, mýdla, kukuřice a jutového motouzu z USA. Jako protiváhu měl generál Obregón, v civilním životě majitel cizrnové farmy a úspěšný vynálezce sklízeče cizrny, dodat do USA třicet tisíc tun cizrny. Obregón byl v této době vytipován americkými úřady jako spolehlivý partner a záruka srdečných vztahů mezi USA a Mexikem. Tyto kroky ovšem mohly mít negativní efekt na vztah s Carranzou, neboť trhlina mezi Carranzou a Obregónem už se v této době začala rozevírat. V červnu pronesl Wilson projev ke skupině mexických editorů, ve kterém vyjadřoval své přání na dobré soužití s Mexikem, které bude urychleno zpřístupněním mexických zdrojů světovému kapitálu. Mexičtí novináři považovali celou záležitost za divadlo a následně byly v mexických novinách otištěny kritické komentáře zdůrazňující údajné americké pokrytectví. To nutilo Wilsona a jeho administrativu pokračovat v politice uvolňování obchodních vztahů. Pokud by tak neučinili, bylo by to bráno jako potvrzení toho, co nacionalističtí novináři tvrdili o Wilsonově politice.²⁷⁹ Paralelně s tímto byl v Mexiku od května 1918 přítomný James R. Garfield, zástupce amerických ropných společností. Ten se snažil vyjednat změny v dekretech, které vyhlásil na

²⁷⁸ KATZ, *The Secret war in Mexico*, s. 501.

²⁷⁹ SMITH, s. 122.

začátku roku Carranza. Vyjednávání mezi Garfieldem a Panim probíhalo v upřímné atmosféře. Pani sdělil Gafrieldovi otevřeně, že radikální elementy trvají na uplatnění národní kotnroly nad přírodními zdroji. V červenci byly vydané upravující dekrety, které ovšem považoval, jak Garfield, tak velvyslanec Fletcher za nedostatečně pozměňující podstatu původních nařízení. Ropné společnosti mezitím také lobovali u Wilsona, ovšem jejich návrhy byly odmítány s argumentem, že by znamenaly válku. 12. srpna vyhlásil Carranza nový dekret, který zásadně pozměňoval ten předchozí. Garfield ho považoval za úspěch. Po zbytek roku pak Garfield vyjednával s Panim. Ten v té době pracoval na novém mexickém zákoně o ropě. Garfield věřil, že se mu podařilo dosáhnout velkých úspěchů a že problém je na cestě k vyřešení. Někteří jiní právníci amerických ropných společností ovšem věřili, že je Garfield příliš ústupný.²⁸⁰ Lobbisté ropných firem pak pokračovali ve svých snahách dosáhnout nátlakem změny mexické ústavy až do poloviny 20. let. Vlivem dramatických politických změn v USA i Mexiku se jim však nikdy nepodařilo obnovit předválečnou pozornost, kterou americká vláda věnovala Mexiku.²⁸¹

6. Závěr

Po dobytí divokého západu se Mexiko stalo první sousední zemí, k jejíž vnitřní politice musely USA zaujímat aktivní postoje. Odlišná ekonomická a politická situace v tomto období vedla k formulaci mnoha názorů, předsudků a forem interakce mezi oběma státy. Toto přetrvávalo po velmi dlouhou dobu a velmi často bylo využíváno k dalším politickým cílům. Mexiko se také už v době druhé poloviny 19. století stalo místem, kde USA reálně testovaly svoji oddanost diplomatickým principům, podle kterých se řídily od svého vzniku. To se ukázalo při určité neochotě uznat prezidenta Díaze, a naopak ochotě ho podporovat, jakmile se ukázal spojencem amerických investorů. Velká ekonomická

²⁸⁰ SMITH, s. 125.

²⁸¹ SCHOULTZ, s. 251.

nevyváženost mezi oběma státy pak vedla k situaci, kdy se při vypuknutí mexické revoluce obracela část nespokojenosti k americkým zájmům v zemi.

Období první světové války a mexické revoluce pak znamenalo rozpad dlouho budovaných vztahů mezi USA a Mexikem. Energie uvolněná kolapsem Díazova režimu si našla cíl v zahraničních investorech, mezi kterými dominovali Američané. USA se považovaly za přirozeného ochránce a patrona svého jižního souseda, a proto se snažily opakovaně vstupovat do mexické vnitřní politiky, aby si zajistily přijatelný výsledek. Opakovaně se ovšem setkávaly s neúspěchem. Po dlouhé éře spolupráce mezi mexickou vládnoucí oligarchií měli představitelé USA problém přizpůsobit se novému politickému terénu. Snaha vyrovnat se s mexickou revolucí intrikami a svržením prezidenta Madera vyústila v hlubokou krizi vztahů mezi oběma zeměmi, a poznamenala další vývoj na mnoho let. Kromě toho byla také kontraproduktivní a nepodařilo se jí zajistit kýženou stabilitu nebo příklon nové vlády na stranu USA. Mnoho dalších pokusů o intriky nebo organizaci převratu se pak setkávalo s neúspěchem.

Prezident Wilson proto nastoupil cestu svržení Huerty. Za tímto cílem okupovaly USA části Mexika a podporovaly nepřímo některé revoluční vůdce. Wilson zde opět opustil politiku de facto uznávání vlád a rozhodl se požadovat od mexické vlády určité morální záruky, kterým Huerta nemohl dostat. Wilsonovi se podařilo Huertu svrhnout, to ovšem vedlo k fragmentaci Mexika a k převzetí moci místními veliteli. Wilson začal, pod vlivem svých poradců, praktikovat vyvažovací politiku s cílem vytvořit koaliční vládu ze všech aktivních stran a frakcí. Tato politika selhala, a navíc vytvořila v Mexiku Američanům mnoho nepřátel. Vrcholem politiky vyvažování bylo předání Veracruz do rukou Carranzy a poskytnutí finanční podpory Villovi o několik měsíců později. Politika vyvažování selhala. Každý politik, jakmile se stal vůdcem Mexika, nemohl ignorovat nebo přijímat vliv USA ve své zemi a zároveň počítat s další podporou svých krajanů. Wilson se z toho do určité míry poučil a nesnažil se Carranzu po jeho triumfu nahradit rozpoutáním dalšího kola občanské války. Po kolapsu politiky vyvažování byl Wilson nucen uznat, že Carranza je skutečným vládcem Mexika,

a nastala fáze, ve které se snažil uchránit americké zájmy v zemi. K tomu měla sloužit Pershingova vojenská expedice i další formy nátlaku, díky kterým se nakonec podařilo USA omezit rozsah reforem, které Carranza prováděl. Celou tuto situaci provázely trvalé pokusy německých agentů vyprovokovat konflikt, který nebyl v zájmu ani jedné ze stran. Součástí této kampaně byl i takzvaný Zimmermanův telegram. Tato nota byla součástí dlouhé snahy německých diplomatů vlákat Mexiko do války s USA. Německá diplomacie ovšem nedokázala identifikovat z jaké pozice se Carranza na Německo obrací, a opakovaně si od Mexika slibovala příliš. Rozpory mezi Mexikem a USA pak vedly k vytvoření a vyhlášení takzvané Carranzovy doktríny, která měla být protíváhou Monroovy doktríny. Jednalo se o přelomový krok, protože, i když podobné myšlenky existovaly v Latinské Americe po delší dobu, Carranza byl první hlavou státu, která se za ně postavila.

Mexickým politikům se podařilo, s velkým nasazením, uchránit suverenitu a celistvost své země. Wilson zajistil omezení nacionalistických reforem po dobu, kdy byl v úřadě. Některé vlivové skupiny v USA se ovšem nikdy nevzdaly vidiny opětovné plné kontroly mexických přírodních zdrojů. To spolu s opakovanými pokusy USA o zasahování do vývoje v Mexiku zanechalo na vztazích obou zemí značné stopy. Specifika Carranzovy doktríny a dalších diplomatických idejí formulovaných v letech 1917 a 1918 je možné vypořádat i do současnosti. Mexiko je jedním ze států, které udržují uznávání ostatních vlád na de facto základě, bez přihlídnutí k jiným okolnostem. Zároveň se Mexiko stávalo a stává útočištěm a hostitelem mnoha jihoamerických a středoamerických svržených hlav států nebo politiků pronásledovaných v domovské zemi. I tento přístup vychází ze zkušenosti soužití s USA, které vypěstovaly specifický přístup k meziamerické politice založené na neutralitě, respektu ke svrchovanosti ostatních zemí a omezení konfliktů. USA si na Mexiku několikrát odzkoušely taktiky a strategie, se kterými poté vystupovaly na světové scéně ve zbytku dvacátého století. Narušení doktríny uznávání vlád na principu faktického držení moci poprvé nastalo v případě Mexika, a to v podstatě dvakrát, nejprve v případě Díaze a podruhé v případě Huerty. Stejně tak podpora vojenského převratu proti nepohodlnému zvolenému politikovi byla

něčím, co USA otestovaly právě v Mexiku. I reakce Mexika na americké zásahy, právě formulace Carranzovy doktríny, je pak něco, co lze považovat za předebrané hnutí nezúčastněných států. Zároveň fakt, že obě strany věděly, že cílem Německa je vyvolání války, které se obě strany snažily vyvarovat, byl určitou simulací nebo zmenšenou verzí studenoválečného konfliktu. Mexicko-americké vztahy v tomto období lze proto pokládat za určitou předzvěst mezinárodních vztahů 20. století, doplněnou ovšem ještě určitými diplomatickými relikty 19. století. To dává smysl i vzhledem k tomu, že 20. století bylo krom světových válek utvářeno především vlnou revolucí, které proběhly v jeho první třetině a jejíž byla mexická revoluce součástí.

Použité prameny a literatura

Vydané prameny

Dopis Zplnomocněnce Johna Fostera státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 1. únor 1870, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1876/d218>

Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 4 Listopadu 1870, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1870/d291> [28. 4. 2021].

Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 10 Listopadu 1870, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1870/d292> [28. 4. 2021].

Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 2 června 1871, dostupné online: [<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/d310> [28. 4. 2021].

Dopis státního sekretáře Hamiltona Fische vyslanci Thomasovy H. Nelsonovy, 26 června 1871, dostupné online :

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/d311> [28. 4. 2021].

Dopis J.C.B. Davise vyslanci Thomasovy H. Nelsonovy, 6 září 1871, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/d317> [28. 4. 2021].

Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 2 prosince 1872, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d282> [28. 4. 2021].

Dopis Ignacia Mariscalá Thomasi H. Nelsonovy, 2 října 1871, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d259> [28. 4. 2021].

Dopis Thomase H. Nelsona státnímu sekretáři Hamiltonu Fishovy, 29 ledna 1872, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d284> [28. 4. 2021].

Dopis chargé d'affaires Franca G. Palacia státnímu sekretáři Fishovy, 28 února 1872, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d296> [28. 4. 2021].

Dopis vyslanec Nelsona ministru zahraničí Ignaciu Mariscalovy, 18. března 1872, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1872p1/d302> [28. 4. 2021].

Dopis vyslanec Fostera státnímu sekretáři Fishovy, 28. listopadu 1876, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d210> [28. 4. 2021].

Dopis státního sekretáře Fische vyslanci Fosterovy, 19. ledna 1877, dostupné online:

<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d216> [28. 4. 2021].

Dopis vyslance Fostera státnímu sekretáři Fishovy, 19. února 1877, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d218> [28. 4. 2021].

Dopis vyslance Fostera státnímu sekretáři Fishovy, 19. února 1877, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d218> [28. 4. 2021].

Dopis vyslance Fostera Státnímu sekretáři Evartsovy, 20. června 1877, dostupné online <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1877/d226> [28. 4. 2021].

Správa prezidenta Spojených států amerických senátu a sněmovně representantů, 5 prosince 1871, dostupné online: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1871/message> [28. 4. 2021].

Záznamy kongresu USA, 5. července 1882, s. 5652, dostupné online: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-CRECB-1882-pt6-v13/pdf/GPO-CRECB-1882-pt6-v13-10-2.pdf> [28. 4. 2021].

Literatura

A New Look at Financial Politics in Porfirian Mexico. in: Mexican Studies/Estudios Mexicanos 24, 2008, 1– 29.

ANDREW, N., CLEVEN, N., *Some Social Aspects of the Mexican Constitution of 1917*, in: The Hispanic American Historical Review 4, 1921, 3, s. 474–485.

BENJAMIN, Thomas, *La Revolución, Mexico's great Revolution as Memory. Myth and History*, Austin 2000.

BLAISER, Cole, *The United States and Madero*, in: Journal of Latin American studies, 4, 2, 2009, Camebridge, s. 207–231.

BRYAN, T. Anthony, *Political Power in Porfirio Diaz's Mexico. A Review and Commentary*, in: The Historian 38, 1976, 4, s. 648–668.

BULNES, Francisco, *The Whole Truth about Mexico*, New York 1916.

CLEMENTS, Kendrick A., *Emissary from a revolution: Luis Cabrera and Woodrow Wilson*, in: *The Americas* 35, 1979, 3, s. 353–371.

DE QUESADA, Alejandro, *The Hunt for Pancho Villa. The Columbus Raid and Pershing's Punitive Expedition 1916–1917*, Oxford, New York 2012.

ENGEL, James F., *The Revolution and Mexican Foreign policy*, in: *Journal of Inter-american studies* 11, 1996, 4, s. 518–532.

FARRIER, Paul Everest, *Taft and Mexico. Neutrality. Intervention and Recognition, 1910–1913*, Arizona 1966.

GARDINER, Clinton Harvey, *Early Diplomatic Relations between Mexico and the Far East*, in: *The Americas* 6, 1950, 4, s. 401–414.

GILDEHURST, Mark T., *The United States and Carranza, 1917: The Question of De Jure Recognition*, in: *The Americas* 29, 1972, 2, s. 214–231.

HACKETT, Charles W., *The Recognition of the Díaz Government by the United States*, in: *The Southwest Historical Quarterly* 28, 1924, 1, 34–55.

HENDERSON, Peter V. N., *Woodrow Wilson. Victoriano Huerta and the recognition Issue in Mexico*, in: *The Americas* 41, 1984, 2, s. 151–176.

HURST, James W., *Pancho Villa and Black Jack Pershing*, London, Westport 2007.

KATZ, Friedrich, *Pancho Villa and the Attack on Columbus. New Mexico*, in: *The American Historical Review* 83, 1978, 1, s. 101–130.

KATZ, Friedrich, *The Life and Times of Pancho Villa*, Stanford 1998.

KATZ, Friedrich, *The Secret War in Mexico. Europe. The United States and the Mexican Revolution*, London, Chicago, 1981.

KHALE, Louis G., *Robert Lansing and the Recognition of Venustiano Carranza*, in: *The Hispanic American Historical Review* 38, 1958, 3, s. 353–372.

KITCHENS, John W., *Some Considerations on the Rurales of Porfirian Mexico*, in: *Journal of inter-american studies* 9, 1967, 3, s. 441–155.

KNIGHT, Alan, *The Mexican Revolution. Volume 2. Counter-revolution and Reconstruction*, Lincoln, London, 1986.

LINK, Arthur S., *Woodrow Wilson and the Progressive Era 1910–1917*, New York, Cleveland 1963.

- LONG, Scott T., *Wilson and Carranza. A reappraisal of Woodrow Wilson's Mexican*
- PASSANATI, Thomas P., *Dynamizing the Economy in a Façon Irrégulière.*
- PÉREZ MONFORT, Ricardo, *The Appearance and Rise of Popular Culture: Mexico, Russia and the United States, 1917–1920*, in: RINKE, Stefan, WILDT, Michael (eds.), *Revolutions and Counter-revolutions, 1917 and its Aftermath from a Global Perspective*, s. 321–338.
- LONG, Scott T., *Wilson and Carranza: A reappraisal of Woodrow Wilson's Mexican Policy*, Montana 1981
- RAUSCH, George J., Jr., *The Exile and Death of Victoriano Huerta*, in: *Hispanic American Historical Review* 42, 1962, 2, s. 133–151.
- REED, John, *Insurgent Mexico*, New York 1914.
- RINKE, Stefan, „*The Birth Year of Revolutions*“. *Latin American Debates about the Global Challenges of 191–1919*, in: RINKE, Stefan, WILDT, Michael (eds.), *Revolutions and Counter-revolutions, 1917 and its Aftermath from a Global Perspective*, s. 201–218.
- ROSS, Stanley Robert, *Francisco I. Madero. Apostol of Mexican Democracy*, New York, 1955.
- SCHOULTZ, Lars, *Beneath the United States. A history of U.S. Policy towards Latin America*, Cambridge, London 1998.
- SMITH, Michael M., *The Mexican Secret Service in the United State, 1910–1920*, in: *The Americas* 59, 2002, 1, s. 65–85.
- SMITH, Robert Freeman, *The United States and Revolutionary Nationalism in Mexico, 1916–1932*, Chicago, London, 1972.
- VANDERWOOD, Paul J., *The Picture Postcard as Historical Evidence. Veracruz, 1914*, in: *The Americas* 45, 1988, 2, s. 201–225.

Resumé

This master's thesis describes and analyses relations between United States of America and Mexico during the first world war. The main focus is on political relations and economic or social developments that impacted them, especially in areas of international trade or foreign investment. First part of the thesis focuses on the second half of 19th century. The extensive focus on the periods before first world war is important because many trends established during those periods continued or influenced relations during the war and provoked strong reaction from Mexican public and politicians. The relations between Mexico and USA were at first contentious because of cross-border raids by impoverished native Americans. This led to increasing trends in US diplomacy to abandon its recognition on de facto basis for the Mexican governments and exchange it for policy of recognition based on other factors. The presidency of Porfirio Díaz was the first case where this was debated. Pro-American attitudes of president Díaz, his willingness to speed up payments to the Americans and allow US troops to cross into Mexico, helped to erase the controversy of his acquisition of power and led to recognition. The relations between the countries were then guided primarily by Díaz's pro-American policies. Díaz and his circle's attitudes towards their own country and role of foreign investment reinforced certain beliefs and prejudices held by many American political and business representatives.

The second chapter deals with the Mexican revolution. The revolution upended the Porfirian system and attempted to introduce a more open and democratic regime in Mexico. This was met by suspicion and resistance both by native Mexican oligarchy as well as US diplomats and investors. The attempts of president Francisco Madero to start an equal relationship with Mexico's northern neighbour were rejected by US diplomats, who desired a return to previous Mexican subservience. The revolution also contained many elements that worried American politicians and investors. Free speech and assembly led to increase in anti-foreign and union activity. The tensions peaked during the „ten tragic days“ when US ambassador conspired with Mexican military officers to coup the

Madero government and install a new more pro-american regime. This effort led to the death of Madero, and permanently scarred the relationship between both countries. The new regime also wasn't as pro-american as expected, and quickly reoriented itself towards United Kingdom, Germany and possibly Japan. In addition, revolutionary armies rose up all over Mexico and fought against the regime. At the same time, new US president Wilson once again questioned the de facto policy of recognition by his refusal to accept the coup regime. Wilson supported the fight against the dictatorship and various revolutionary factions.

The third chapter explains American policies towards Mexico and Mexican responses during the struggle between revolutionary factions. The Wilson administration pursued a policy of balancing power of various factions with the goal of preventing a triumph of one faction and a formation of a unified revolutionary government. Instead they tried in various ways to force compromises and put the US in a position of kingmaker in Mexico. This policy presupposed weakness of Mexican factions and was also weakened by conscious attempts to prevent the US army from being tied up in Mexico. This policy then completely collapsed when forces under Venustiano Carranza and General Álvaro Obregón asserted their control over majority of Mexico. While the forces of Carranza were fighting, the intellectuals and politicians behind the movement adopted a new constitution, that contained many points asserting Mexican sovereignty over the economy and natural resources of the country. The thesis is not exploring the Plan of San Diego, because of its origins and goals are to this day subjects more of speculations and not many solid historical conclusions can be drawn in the limited space of this work.

The final chapter deals with US interactions with the newly solidified Carranza government. The US attempted various tactics to establish relations with the new power while trying to be it towards accepting various conditions. The relationship was assailed by constant attempts of the Mexican government to assert control over its economy and US business interests' misinterpretations of those attempts as first steps to nationalisation of the economy. Pancho Villa, insulted by

american policy towards him, attacked the US at this time, which prompted american response. President Wilson had to react to an attack on american soil in election year, so he send an expeditionary force to northern Mexico in an attempt to cripple Villa's forces. This was proven counterproductive. At the same time there were several attempts by German secret services to create a war between Mexico and USA. The goal was to bind american forces in Mexico so they couldn't enter the war and fight against Germany. The Wilson administration was aware of this, so their actions were limited. Meanwhile the Carranza administration attempted to use German influence to counter the US. In this context the famous Zimmerman telegram is discussed as a part of a series of attempts of over-optimistic German diplomacy to bring Mexico into war with the US and an attempt of Carranza to secure himself in case of an American invasion. Both Wilson and Carranza, for different reasons, wished to avoid war, so any escalations coming from the expedition was stopped before spiraling out of control. The US also attempted to change or revoke the nationalist economic contents of the 1917 constitution. To this goal they used several tactics. At first the pressure of the expedition failed. So did economic sanctions. Finally the Wilson administration attempted to use positive economic motivation to produce those results. Those efforts were met in a compromise agreements that left much to be desired by American oil interests, but after the shifts in public and elite opinion caused by the war, a renewed aggressiveness towards Mexico was no longer possible.